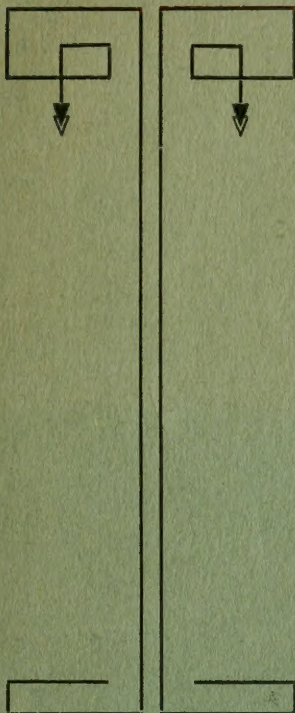

3 1761 06556704 2

ANTON BAST

TOLV TALER

HOLDT I GRUNDTVIGS HUS, KONCERTPALÆET OG K. F. U. M.s FESTSAL I KØBENHAVN — MEDENS JERUSALEMSKIRKENS MENIGHED VAR HJEMLØS EFTER KIRKENS BRAND

PRIS 2 KR.

ANTON BAST:

TOLV TALER

HOLDT I GRUNDTVIGS HUS, KONCERTPALÆET OG K. F. U. M.s FESTSAL I KØBENHAVN, MEDENS JERUSALEMSKIRKENS MENIGHED VAR HJEMLØS EFTER KIRKENS BRAND

STENOGRAFISK REFERAT VED HR. RIGSDAGSSTENOGRAF WORMS

KØBENHAVN
KRISTELIG LITERATURSELSKABS FORLAG
1915

„FYRTAARNET"S BOGTRYKKERI

Efterfølgende Taler blev holdt i en bevæget Tid; — de to første Søndagen efter Jerusalemskirkens Brand. — De blev holdt paa forskellige Steder: I Grundtvigs Hus, Koncertpalæet og i K. F. U. M.s Festsal. Talerne blev stenograferede af Hr. Rigsdagsstenograf Worms, og jeg udsender dem efter Opfordring fra mange i det Haab, at de maa blive til Gavn og Glæde for enhver, der læser dem. Jeg er selv misfornøjet med, at mit Navn findes foroven paa hver Side, men da det uden mit Vidende var trykt paa første Hefte, var det jo nødvendigt konsekvent at gennemføre det i hele Samlingen. — Dersom denne Samling finder et passende Antal Læsere, er det Hensigten senere at udgive Samlinger af Taler fra Jerusalemskirkens Talerstol.

København i Decbr. 1915

Anton Bast

GUDS KALDELSE OG VORT KALD

Den sidste Søndag-Formiddagsprædiken, som blev holdt i den gamle Jerusalemskirke Søndagen før Branden. (Refereret af en Tilhører.)

> Da sagde jeg: Ve mig, thi jeg forgaar; thi jeg har urene Læber, og jeg bor midt iblandt et Folk, som har urene Læber, thi mine Øjne har set Kongen, den Herre Zebaoth. Da fløj en af Seraferne til mig og havde i sin Haand en Gløð, som han havde taget fra Alteret med en Tang. Og han lod den røre ved min Mund og sagde: Se, denne har rørt ved dine Læber, og din Misgerning er bortvegen og din Synd skal sones. Og jeg hørte Herrens Røst som sagde: Hvem skal jeg sende, og hvo vil gaa for os? Da sagde jeg: Se, her er jeg, send mig. (Es. 6, 5—8.)

Denne Tekst stammer fra en af de mærkeligste Perioder i Israels Folks Historie: Tiden lige efter Kong Ussias Død.

I de Dage gik der en religiøs-national Vækkelsesbølge hen over Israels Folk. Og paa Toppen af denne Bølge blev en Mand baaret fremad, der af Gud var udset til at være et vældigt Redskab til Fremme af Jehovas Planer i hans Folk.

Denne Mand var Esajas! — Han var i Besiddelse af store Evner, han var ung og stærk — og han var dybt religiøs.

Og nu — da hans Sind er i stærk, aandelig Spænding i den store Vækkelsestid — behager det Gud at aabenbare noget for ham, der skulde faa vidtrækkende Betydning for ham selv, for hans Land — og for alle Folk og Slægter paa Jorden.

De Profetier, Gud skyder ham i Sinde, er storslagne Syner, der faar grundlæggende Betydning for Messiasspaadommene.

Lad os, saa godt som det lader sig gøre, betragte, hvad der opruller sig for hans Beskuelse:

Han ser Gud i Himlen, omgivet af Serafer.

Med to Vinger skjuler de Ansigtet. Det betyder, at du skal tjene Gud med Ærefrygt. End ikke Englene kan taale at skue ham med utildækket Ansigt.

Med to Vinger skjuler de Fødderne. Dermed vil Profeten sige, at end ikke Englenes Vandring er ren for Gud — hvor langt større Ydmyghed og Erkendelse af vor egen Svaghed maa vi da ikke have for at turde nærme os den Almægtiges Trone.

Med to Vinger fløj de. — Her formanes vi til altid at være rede til at drage ud, naar Guds Kald lyder til vore Hjerter. —

Det ydmyge, det syndserkendende, det tjenende Sind er det, Seraferne fremstiller for os i deres evige Tjeneste.

Da sker der noget mærkeligt. Tavsheden deroppe brydes af et Raab:

Hellig! Hellig! Hellig! er den Herre Zebaoth, al Jorden er fuld af hans Ære!

Og Dørstolperne skælver ved de raabendes Røst.

Da overvældes Esajas.

Jeg forstaar det; thi blot det at læse denne Beretning saa mange hundrede Aar efter gør et uudslettelig Indtryk paa én.

Da raaber Esajas: *Ve mig — Det er Selvanklagelsens Røst, der lyder: Ve mig! Thi jeg har urene Læber. Jeg e rikke værdig til at træde ind i dette Kor!*

Da sker der atter noget vidunderligt. Seraferne har været optaget af at tilbede Gud — men nu ser de den fortvivlede Synder. Og en af dem fløj hen til ham og havde i sin Haand en Gløđ, som han havde taget fra Alteret med en Tang. Og han lod den røre ved hans Mund og sagde: »Se, denne har rørt ved dine Læber, og din Misgerning er bortvegen, og din Synd skal sones.«

Jeg ved ikke, hvad denne Tang skal betyde, men jeg kan tænke mig, at det skal sige saa meget som, at *saa ren er Guds Ild, at det ikke er muligt for os urene Mennesker at komme i Berøring med den uden gennem Alterets Redskaber.*

Og nu da Læberne er renset ved den hellige Gløđ, se, da taler *Gud:*

»*Hvem skal jeg sende?*« Og hør Treenighedens Røst: »*Hvem vil gaa for os?*«

Der staar en ung Mand, gennemgløđet af den hellige Ild — og det hulker ud af hans Hjerte:

»*Her er jeg! Send mig!*«

I denne Time blev han Esajas, i denne Time blev han Evangelisten blandt Profeterne, *det var Esajas Pinsedaab.*

— Esajas! — —

Det første, jeg ser, er, at *han er en Mand, hvis Hjerte kan se Gud.*

Endskont han maa raabe Ve! kan han dog skue den Almægtige. *Han maa have levet nær Gud.* Skal vi se Gud, maa vi leve nær ham. Men dog stod han endnu langt tilbage. Naar han stod mellem Synderne paa denne Jord, kunde han sagtens synge. men da han blev henrykket blandt Seraferne, — da blev han stum. — —

Vi bedømmer vore Fortjenester efter de jordiske Forhold, medens vi burde tage de himmelske til Maal; lad os tænke alvorligt over dette.

Vi kan faa saa megen Kraft, at vi kan besejre Menneskers Magter. Men der maa komme en dyb, altbeherskende Syndserkendelse til, før det bliver os muligt.

Har du denne Syndserkendelse? Hvis ikke, kan du aldrig blive et brugbart Kar i din Herres Haand. —

Esajas bler ikke blot hjulpet til en personlig. men til *social Syndserkendelse.*

Ve mig! Jeg har urene Læber, og *jeg bor midt i et Folk, der har urene Læber.*

Israel — som et Folk — havde ikke et Demokrati eller et Aristokrati. Men de havde et Theokrati!

Det vil sige. at *Gud stod for Styret* — han var deres Konge. Men denne deres Konge havde de glemt.

Vi har aldrig haft et Theokrati.

Først fik vi et Aristokrati og saa et Demokrati.

Vi har smaa Menigheder inden for det store Samfund — og inden for disse smaa Udsnit af det store Hele sidder Kristus paa Tronen.

Men Israel havde Gud til Konge.

Naar jeg nu siger, at Esajas havde sand Syndserkendelse. saa mener jeg hermed, at *han saa, at Folkets Forhold til deres guddommelige Konge ikke var ret.*

Naar Kirken faar social Syndserkendelse. saa tror jeg. at Gud kan lade sine Strømme vælde ud over dette

Land. Men *det nytter ikke at bede om Vækkelse, saa længe man ikke vil være med til at afhjælpe Folkesynden og tage Del i det store Arbejde, der skal til for at udslette Syndens Følger.*

Hvornaar faar vi denne sociale Syndserkendelse? Naar vi ser Herrens Herlighed, som Esajas saa den. Ikke Verdens Elendighed, ikke Menneskenes Synd, men *Herrens Herlighed!*

Hvor er da den aabenbaret? I sin største, mest fuldkomne Form er den aabenbaret for os Mennesker ved Jesu Kors! Aa, maatte vi se Kongen, den Herre Zebaoth! Saa kommer den store Oplevelse. Nu maa du komme med Gloden! Nu maa du røre hans Læber; thi han er rede. Maa han, der sidder paa Tronen, finde os saaledes, at han sende os sin Ild fra Alteret! Ild fra Alteret! *Renhed* i vort Liv. Ild fra Alteret! *Frimodighed* i vort Liv. Ild fra Alteret! *Kraft* i vort Liv. Ild fra Alteret! — —

Du træller og slider i Verdens Ørken. Maa der komme en Glod fra Alteret, at du maa vorde fri.

Er der ingen af jer, der føler, I trænger? Gud vil — Gud er rede! Er der nogen, der vil lade Gud komme til, saa han kan velsigne. Vil du ofre alt, som Gud ikke kan se paa med Glæde? Alle Døre, alle Veje er aabne. Intet hindrer dig i at komme — i at faa den samme overvættes Velsignelse i Eje, som blev Esajas til Del! Og du skal raabe med jublende Røst: Jeg har set Kongen den Herre Zebaoth! *Og Kongen, den Herre Zebaoth, vil sende dig med sin Herlighed ud til dine fortabte Brødre.* Maatte Kongens Herlighed straale ud fra dette Sted til et Folk, der sidder i Dødens Skygger. *Hvem vil svare: Herre, her er jeg — send mig!*

AMEN!

ANTON BAST

TOLV TALER

ANTON BAST

TOLV TALER

NUTIDSPRÆDIKENER

HOLDT I GRUNDTVIGS HUS, KONCERT-PALÆET OG K. F. U. M.s FESTSAL EFTER JERUSALEMSKIRKENS BRAND I 1914. — STENOGRAFERET AF HR. RIGSDAGS-STENOGRAF WORMS

KØBENHAVN

KRISTELIG LITERATURSELSKABS FORLAG
MCMXV

ALT TJENER DEM TIL GODE, SOM ELSKER GUD

Men vi vide, at alle Ting tjener dem til Gode, som elsker Gud, dem, som efter hans Beslutninger ere kaldte.

JEG vil gerne have Lov til i Dag at læse min Tekst til Prædikenen op efter den gamle Oversættelse. Den Form har Livet igennem indtil i Dag, den ene Gang efter den anden, været som en Guds Engel, der har aftørret Taarerne af mine Øjne, og derfor skal det ogsaa af Hensyn til dem, der i mange Aar har lært at elske den paa den gamle Tone, være den, de skal høre, endskønt Meningen jo er den samme:

»Men vi vide, at alle Ting tjene dem til Gode, som elske Gud, dem, som efter hans Beslutning er kaldte.«

Apostlen Paulus var en Mand, der gik triumferende gennem Verden med en frejdig Tro. Han havde en fast Tro, der altid, hvor han end traadte, fandt fast Bund. Og han havde et lyst Haab, som, hvordan det gik, fandt Forbindelse med ham i det høje, med det urokkelige Anker, der er kastet bag Forhænget, hvor Jesus, vor Forløber, er.

Var det nu, fordi Apostlen Paulus var en sangvinsk højtflyvende, sentimental eller romantisk Natur? Eller var det, fordi han altid havde Vind i Sejlene og Verden med sig og bliden Bør paa Sejladsen hen over Tidens Hav? Ingen af Delene! — Jeg tror, han var Melankoliker. Han var en dyb, dyb Tænker, der skulde igennem og ind i Smertens Dybder ogsaa med sine Tanker. Og

i sit Kristusforhold, i sit Gudsforhold var han gennembævet af Lidelser, der gennembævede den Smerternes Mands Hjerte, da han vandrede her paa Jorden. Han taler jo om: Hvem lider om ikke ogsaa jeg? Og hvem bliver forarget, og det brænder ikke ogsaa i mig? Og han taler et andet Sted ogsaa om, hvorledes han føler en uafladelig Smerte i sit Indre.

Havde han Verden med sig i sit ydre Liv? Der er ingen, der vil paastaa det. Vi læser i et af Korinthierbrevene, hvordan han taler om, at han er godt erfaren i alt, han har prøvet alt: Faste og Hug og Slag og ondt Rygte og godt Rygte, og han regner op en Mængde Ting og siger saa, at han bærer altid den Herre Jesu Døds Mærke i sit Legeme. Han er altsaa Manden med den faste Tro og med det lyse Haab, ikke *i Kraft* af noget i denne Verden, men *paa Trods* af alt i denne Verden.

Der er Mennesker, der har forundret sig over, at man, naar man er bleven en Kristen, naar man er bleven et troende Menneske, et Guds Barn, naar man er blevet omvendt — man kan bruge hvilken Betegnelse, man vil — skal have Trængsler. Det forstaar man ikke. Grundtvig har en Gang sagt: »Kristne har kronede Dage.« Det er der en Del, der misforstaar. Men jeg tror, han forstod det rigtig nok. Der er vist ingen Ting at kritisere deri efter hans Fortolkning. Det eneste, vi skal have afgjort, er: Hvad er »kronede Dage« for noget? Det bliver noget helt andet.

Det synes mig at være ganske naturligt og ganske logisk, at Kristne skal have Trængsler. Det er forøvrigt ogsaa det, vor Herre Jesus har lovet os, da han stod og skulde forlade sine i den Smertens Nat, da han gik ind i den største Trængsel, nogen Skabning i Menne-

skeskikkelse er gaaet ind i, da han maatte udbryde: »Min Sjæl er ganske bedrøvet indtil Døden.« Da sagde han netop de Ord: »I Verden skal I have Trængsler.« Men han sluttede ikke der. Nej, lovet være Gud, han føjede et andet Ord til: »I mig skal I have Fred.«

Kristendommen træder frem i Verden og siger: Jeg er en Aandsmagt, og jeg er ikke af denne Verden, men jeg er af en anden Verden, hvor de evige Kræfter bor. Dersom Kristendommen giver sig ud for at være det, enten den saa kommer i denne Verden som en stor og mægtig Bevægelse, der udgaar fra Galilæa og Judæa og Samaria og breder sig til Jordens Ender, eller vi finder Kristendommen personificeret i et Menneske — det kan være dig eller mig — som kommer og bekender, at vi er Kristne, saa er det en afgjort Sag, at denne Verden, som vi lever i, har en Livets Ret til at kræve, at den Bekendelse skal staa sin Prøve. Og der er ingen anden Maade at faa slaaet fast paa, at Kristendommen er af en højere Verden, end hvad der lever og dør i denne Verden, end at Kristendommen maa gaa igennem alle Verdens Trængsler og aabenbare sin evige Magt. Der er ogsaa skrevet et Sted, at »gennem mange Trængsler bør det os at indgaa i Guds Rige.«

Men der er tillige en anden Grund, hvorfor Kristendommen maa gaa igennem denne Verdens Trængsler. Det er nemlig den eneste Maade, hvorpaa Kristendommen og de Kristne kan forherlige Gud.

Det er jo ingen Sag at synge Halleluja i Velmagtsdagene, det er ingen Sag at sige Gud Tak, naar Spisekammeret er fuldt. Og dog er det vel som Regel i de Dage, at vi mest glemmer det. Det er ingen Sag at sige Gud Tak, naar vi har Helbred, naar ingen i Familien er syge, eller naar vi kan gaa hen til Kirken, medens vi

i det fjerne hører Kirkeklokkerne, hvis Toner vi har lært at elske, klinge, eller naar en Præst staar op og beder sin Morgenbøn, før han gaar til Kirke, medens Klokketonerne bølger ned over hans Hoved. Men det er vel som Regel da, at vi mest glemmer det. Det var først i Dag, at jeg for Alvor hørte Velklangen i den gamle Klokke derude, da den ikke kunde klinge mere, da jeg i Morges gik og syntes, at den maatte dog ringe endnu en Gang. Men da gælder det at kunne sige Tak og tro, at ogsaa det er fra Gud, at ogsaa det har en kærlig Hensigt.

Teksten i Dag har en forunderlig Genlyd: »Men vi vide, at alle Ting tjene dem til Gode, som elske Gud, dem, som efter hans Beslutning ere kaldede.« Hvad er det da for noget, som den Helligaand kalder for det »Gode«? Hvad er det for noget, som alle Guds Tugtelser og Prøvelser og al Verdens Trængsler og al den Opdragelse, vi som Guds Børn er under, skal føre os hen mod? Hvad er »Godt« for en Kristen? Det Spørgsmaal stiller sig straks frem for os.

Der var en Gang, at vor Herre Jesus sagde et Ord, som Disciplene slet ikke forstod. Han sagde saaledes: »Det er gavnligt for eder, at jeg gaar bort; thi gaar jeg ikke bort, saa kan Talsmanden ikke komme.« *Det vil altsaa sige, at Gud somme Tider maa tage et Gode og endda noget usigeligt stort fra os, for at gøre Plads for noget andet.*

Jeg mener at turde sige, trods det, at jeg ikke er meget klog paa Guds Planer, og endskønt jeg netop i Dag har bedt Gud om slet ikke at gøre mig »klog«, men kun at lade mig gaa herhen og vidne saadan, som det maatte blive lagt paa min Tunge, — jeg mener at turde sige — i Lyset af alle de Erfaringer om vore Ne-

derlag, vi har haft — at det er ikke godt for os Mennesker, det er ikke det »Gode«, at vi faar vor Vilje, at vor Vilje sker.

Det skete en Gang, at Paulus sagde, at han vilde drage op til Jerusalem, men der ventede ham mange Trængsler, og da Disciplene hørte det, omringede de Paulus og sagde: »Det maa du ikke gøre«, — akkurat som Peter sagde til Jesus, da han vilde drage op til Jerusalem og lide og dø, og da Peter tog ham til Side og satte ham i Rette og sagde: »Gud bevare dig, Herre; dette ske dig ingenlunde!« Men Jesus svarede ham: »Vig bag mig, Satan, du er mig en Forargelse, thi du sanser ikke, hvad Guds er, men hvad Menneskers er.« Paulus talte ogsaa paa den Maade, da han saa hen til det blødende Guds Lam og sagde til Disciplene: »Jeg er rede til ikke alene at bindes, men ogsaa at dø i Jerusalem for den Herre Jesu Navns Skyld.« Og saa staar der: »Da blev Brødrene alle sammen stille og sagde: Guds Vilje ske«! Det gik op for dem i denne forunderlige Time, at der var noget, der var højere og bedre for Mennesker, end at vi faar, hvad vi selv vil, og det er, at Gud maa faa sin Vilje og Vej hos os.

Al min egen Vej og Værk
sønderriv den, Frelser stærk.

Intet er værre for et Barns Opdragelse end at vænne Barnet til at faa sin egen Vilje, og intet er bedre, end at det, under Hensyn til sin Fader og Moder, lærer at bruge sine Evner og sin Vilje i Harmoni med Faders og Moders Vilje. Og det er heller ikke godt for os, det er ikke det »Gode«, at vi faar alle vore Ønsker opfyldt.

Vi kender det, hvorledes vi undertiden kan gaa med en stor Ønskeseddel i lang Tid, og der er paa den skre-

vet noget — man kunde næsten sige med Blod, — og vi siger til Gud: »Jeg kan ikke holde det ud, jeg kan ikke være et Menneske, uden at du i det mindste skriver dit Ja ud for det Ønske.

Jeg tænker paa, hvorledes det var Davids inderste Hjerteønske, da han gik og bad om at faa Lov til at bygge Herren et Tempel. Var det ikke et rent Ønske? Det kunde jo da være lige saa rent som det, at vi gerne vilde have haft Lov til at beholde vor Kirke. Vi har dog noget større Udsigt til at faa bygget vor Kirke op igen, end David havde til at faa bygget Gud et Tempel — trods det, at han var Konge. Men Gud maatte sige Nej til Davids Ønske. Der var en Grund dertil. Der var et Sted, hvor Gud var nødt til at standse David. Der var noget, Herren havde for her i sin Opdragelsesplan. David skulde lære i fuld Ydmyghed at bøje sig for den evige Fader. Derfor var der her et Sted, hvor han maatte standse for at lære fuld Ydmyghed.

Naar vi vil vide, hvad det højeste Gode er, saa tror jeg, at vi skal lægge Mærke til noget, som adskillige maaske aldrig har set. Jeg vil da bede Dem glemme alle de Tanker og Følelser, der nu angaaende de udvortes Ting kunde rive os med, og gaa med ind i det allerhelligste og se en dyb Hemmelighed, som ligger bag ved denne Tekst, denne Tekst, der nok maa være et Trøstens Ord i Dag, men som alligevel yderligere skal løfte Hjerterne opad til højere Vidder end alt, hvad der tilsyneladende er gaaet tabt for os. Jeg beder Dem lægge Mærke til, hvorledes Apostelen i det næste Vers i Teksten siger — efter at have sagt: »Vi vide, at alle Ting tjene dem til Gode, som elske Gud, dem, som efter hans Beslutning ere kaldede« — »dem har han og forud beskikket til at vorde dannede efter hans Søns Billede.«

Alt, hvad der sker i en Kristens Liv og i en Menigheds Liv, der vil tjene Gud, har altsaa til sit gode Maal, at vi skal blive dannede efter hans Søns Billede, at Kristi Billede kan komme frem i vort Liv og i vor Menighed og i vort Arbejde. Her er Evangeliets allerdybeste Hemmelighed.

Vi taler saa ofte om vort Guds-Ideal. Vi taler saa ofte om, hvordan *Mennesket* har tænkt sig Gud, og hvordan Mennesket stræber efter at ligne Gud. Er der nogen af Dem, der nogen Sinde har tænkt paa, at Gud har et Menneskeideal. Er der nogen af Dem, der har tænkt paa, at Gud fra Evighed af i sin Plan og i sit Hjerte og i sin Tanke har tænkt sig et Menneskeideal, saadan som han vilde, at den ophøjede, rene, store, vidunderlige Skabning, der hedder Mennesket, skulde fremtræde i Verden? Det er ikke noget, der hører Døgnlivets Debat til, men det er noget, der hører de evige Planer til.

Hvad er da Guds Menneskeideal? Hvordan er det, den evige Fader vil, at den Skabning, der hedder Mennesket, der vandrer paa denne Jord, skal være — i sin Aand, i sin Sjæl, i sit Legeme, i sine Handlinger? Hvordan er det, han vil, at vi skal være i alle vore Forhold? Hvordan er Guds Menneskeideal, og hvor er det?

Vi gaar tilbage i hele Menneskeslægtens Historie i Kulturens Tid, til alle de bedste Aander, der har levet, og spørger: Er Menneskeidealet der? Vi begynder ved Romerrigets høje Kulturstade og gaar hele Historien igennem, Middelalderens og den nyere Tids lige indtil vore Dage, og vi søger baade i Verdenshistorien og i Kulturhistorien og i Kirkehistorien og spørger: Er Menneskeidealet fundet i Verden? Men tungsindigt maa vi bøje vore Hoveder og sige: Nej, der er ingen retfær-

dig, der er ingen, der søger efter Gud; alle er de afvegne, der er ingen, som øver Godhed, der er end ikke én. En aabnet Grav er deres Strube; med deres Tunge øvede de Svig; der er Slangegift under deres Læber; deres Mund er fuld af Forbandelse og Beskhed; rappe er deres Fødder til at udøse Blod; der er ikke Gudsfrygt for deres Øjne. Saadan ser det ud, og Herren skuede ned fra Himlen, og han saa, der er ingen retfærdig, end ikke én. Hvor er da Guds Menneskeideal? Hvor skal det søges?

Der gik en stille Mand ved Galilæerhavets Strandbred. Der vandrede en stille Mand om Aftenen ud fra Jerusalem hen ad de tavse Gader og op over Oliebjerget. Om Natten, naar Menneskene sov, naar alt var stille, gik han hen og kastede sig paa sit Ansigt og tilbad den levende Gud og bad til sin himmelske Fader. Men saa længe Dagen var, saa længe en Solstraale endnu viste sig paa Himlen, saa længe der kom syge til ham, som sukkede og bad om at blive helbredte, lagde han sine Hænder paa dem. Naar det gjaldt om at gøre Faderens Vilje, saa var alle materielle Hensyn lagt til Side for ham, saaledes at han endda sagde: »Min Mad er at gøre hans Vilje, som mig udsendte.« Var der Kiv og Strid eller Sorg imellem Mennesker, saa traadte han imellem dem og hævede stille sin milde Haand imod dem og sagde: »I skal være gode imod hverandre.« Og græd nogen over Sorg og Oprevethed, saa sagde han: »Jeg vil give eder Guds Fred; vil I lukke op for den?« »I fattig Dragt paa alfar Vej gaar Herren til Guds Ære.« Da den evige Fader lod Menneskeidealet aabenbares og gaa hen over Jorden, var det ikke Kongen i Pomp og Pragt, da var det ikke Herskeren, da var det ikke Pengefyrsten, da var det ikke den store, mægtige, da var det ikke Undertrykkeren, da var det heller ikke den.

der sad og tog imod sine Brødres Tilbedelse og Hyldest; — men da var det Menneskesønnen, ham, der bar paa sit Legeme al Verdens Synd og aabenbarede Guds Kærlighed for Mennesker paa Jord.

Og det er det Gode, som Gud tilsigter; det er det Gode, som alt samvirker til i et Guds Barns Liv til Bedste for dem, som tro, dem, som efter hans Beslutning ere kaldede, som han forhen beskikkede til at vorde dannede efter hans Søns Billede, til at lige som han var i denne Verden, saa skulde vi være.

Og det er den forfærdeligste Misforstaaelse, naar Teologerne har faaet det drejet derhen, at Kristendommen er Læresætninger og Læreformer. Kristus havde intet Læresystem, ingen Kirkeform, intet ydre Apparat. Kristus sendte nogle fattige og enfoldige Mænd ud uden Penge, uden Pung, men fyldt med hans Aand og fyldt med Kærlighed i deres Hjerter; sendte dem ud, for at de skulde fortælle, at Gud er Menneskenes Fader, og at vi kan blive Guds Børn, og at vi er hverandres Brødre.

Men er den Opfattelse, der er vor Tekst i Dag, at alle Ting tjener dem til Gode, eller samvirker til Bedste for dem, der elsker Gud, er den sand? Er det ikke let for en særlig benaadet Apostel at sidde og skrive det, men er det nu ogsaa sandt, at det er til Bedste, alle de Trængsler, der kom over de troende og over Menigheden? Ser det ikke ud, som om der rejser sig Modstand og Krig fra Mørkets Fyrstes Side, og som om det, der hører Guds Rige til, mange Gange maa ligge under? Er det ikke tit saadan i et Hjem, at den, der gerne vil tjene Gud, er ligesom det sorte Faar og maaske netop paa Grund af sin Kristendom maa gaa sin stille Gang uden Venner, og uden at de øvrige i Hjemmet viser

dem Venlighed, medens de andre synger og traller og er glade? Har det ikke tit været saadan, at Guds Menighed maatte friste trange Kaar, medens denne Verdens mægtige, Undertrykkerne, bredte sig paa de bløde Hynder? Er det en ægte Paastand, den, at alle Ting tjener dem til Gode, som elsker Gud.

Vi skal prøve det, og vi maa da straks sige, at hvis den ikke holder Stik for os, saa er det ikke fordi, den er urigtig, men saa er det, fordi vi ikke kan se det, fordi vore Øjne er for svage, fordi vi mangler Lys og Indsigt nok til at kunne faa Øje derpaa. — Lad mig blot nævne to—tre Eksempler:

De Kræfter, der tilsyneladende samvirkede til at knuse Guds Sag, til at hindre Guds Sags Fremgang, maa stundom netop tjene Guds Sag og hans Riges Fremme, akkurat ligesom det mange Gange, naar Læ- gen tager en Kniv og giver sig til at skære i en Patient, ser ud, som om det dog var det frygteligste, der kunde ske; men Kniven baner dog Vej for det højeste Gode for den Patient, idet den skaber Mulighed for Helbredelse.

Har De nogen Sinde tænkt paa, hvor mange onde Magter, der var i Bevægelse for at bringe Kristus op paa Korset? Har De nogen Sinde tænkt paa, hvor naar disse onde Magter begyndte at arbejde? De begyndte meget tidligt i hans Liv. De begyndte med at konspirere og lægge Planer, den ene Klike her og den anden Klike der, indtil det hele samlede sig som i et Brændpunkt i Raadet i Jerusalem, som samledes til Raadslagning og kom til det Resultat: nu maa det ske; nu maa den Mand dø. Og de fik saa andre til ikke blot at gribe ham og faa ham slæbt for Domstolene, men til at blive Løgnere og Skurke og Bedragere over for denne rene Mand. Og da de fik ham hængt op paa Korset, da han

hang der med Tornekronen paa sit Hoved, da han bøjede sit Hoved med de bristende Øjne, da havde alle forladt ham, og kun en eneste Discipel stod tilbage under hans Kors sammen med hans Moder, hvis Hjerte var knust — kunde da ikke Mørkets Skare triumfere og juble og fryde sig over, at nu havde de vundet Sejr. Nu havde alle de onde Mager gjort det af med Galilæeren, og nu var det forbi med hans Herredømme over Menneskenes Tanker og Vilje?

Men hvad er det, der i Virkeligheden sker? Alt hvad der skete, skulde samvirke til at muliggøre Guds frelsende Planer, skulde samvirke til det højeste Gode til at vi nu alle kan se hen til ham, det blødende Guds Lam, der hang paa Korset, som den, der tog vore Synder paa sig. Altsaa det, som Satan satte i Scene for at knuse Guds Planer, blev netop Redskabet til at knuse Mørkets Fyrstes Magt.

Da Disciplene efter den første store Kristenforfølgelse efter Stefanus' Martyrdød blev adspredt over alle Judæas og Samarias Egne og maatte forlade deres Huse og Hjem i Jerusalem, kan vi ikke gøre os nogen Forestilling om de Lidelser, som Menigheden i Jerusalem maatte gennemgaa, og hvor svært det maa have været for dem at drage bort fra deres Hjem ud til fremmede Steder. Hvad er det da, der sker? Er det ikke Mørkets Fyrste, der her har vundet en stor Sejr? Nej, Skriften siger noget ganske andet, den siger et Ord, som rummer en saa lys Glæde. Der staar, at »de adspredte gik omkring og forkyndte Evangeliets Ord.« Og der blev en Vækkelse ud over Landene; der blev en anden Pinsefest i de Dage, fordi »alt samvirker til Gode for dem, der elsker Gud.«

Og jeg spørger: Tror De, at vi kunde bøje Knæ i Jesu

Navn i København, i London, i New York, rundt om i Verden, dersom ikke de romerske Magthavere havde tændt de levende Fakler i Neros Haver, havde kastet de troende for de vilde Dyr, havde troet, at de paa den Maade igennem Blod kunde sejre over Galilæerens Lære? Nej, alt stadfæster, hvad Jesus har sagt, at »Helvedes Porte skal ikke faa Magt over min Menighed.«

Der lyder: »Brand!« i den Ejendom, Gud havde betroet os derude i Rigensgade. Mennesker styrter til. Brandvæsenet kommer. Men Baalet er anlagt saaledes, at om saa al Verdens Brandvæsen var kommet til i den Time, da jeg gik ned i Kirken og skruede op for det elektriske Lys, og de hundrede elektriske Lys ikke kunde ses paa Grund af den tykke Røg, saa vilde det ikke have været muligt at redde Kirken. Intet Brandvæsen vilde kunne have gjort det; vi maa blot prise Gud for, at ikke Mennesker blev kommanderet ind i Kirken, saa de blev knust og ihjelslagne. Jeg staar over for det, der er sket, med Visheden om, at det er tilrettelagt saaledes, at det maa tjene Guds Sag — alle Ting tjener dem til Gode, som elsker Gud. Det var tilrettelagt saaledes, at det maatte brænde, det maatte gaa under. Det synes, at det er saa haardt. Mennesker kommer til mig og spørger mig: Hvorfor skulde det dog ske? Hvorfor dette dræbende, lammende Slag? Hvorfor denne uafvendelige Ulykke? Jeg siger straks: Det er ikke nogen Ulykke. Jeg ved ikke, hvad det er, men jeg ved, at det er ikke Ulykke. Men jeg staar denne Søndag Morgen med det Ord, der tonede inde i mit Hjerte, da Flammerne knitrede, da Luerne buldrede, da Røgen væltede frem, da vi saa det, vi kunde kalde Ødelæggelsens Vederstyggelighed; da lod det inde i min Sjæl: »Alle Ting tjener dem til Gode, som elsker Gud.« Og i Lyset af den

Fortolkning, Herren har givet mig Lov til at give denne Tekst i Dag, staar jeg her med det lyse Haab i min Sjæl, at det bedste, der er sket med den Kirke, er ikke det, at den blev bygget, men det maa være det, at den nu brændte.

Og det, der kan se ud i første Øjeblik, naar vore personlige Følelser fylder Hjerterne, er det samme, som fylder Hjerterne ved Tanken om et Hjem, Følelser, der ikke tør krænkes, Følelser, der ikke tør undervurderes, Følelser, der kan fylde en Mands Sjæl, og som kan fugte hans Øjne med Taarer, naar han kommer fra det fremmede Land, maaske et halvt hundrede Aar efter, at han drog bort fra det fædrene Hjem, og han ser den Plet, hvor hans fattige Barndomshus stod, hvor hans Moder sad i en Stol, og hvor Fader tog sin Spade og drog ud paa Arbejde; nu har han været igennem hele Verden, men denne Plet drog ham dog stadig til sig, fordi det var hans Barndomshjem; men nu, han kommer der, ser han kun Grønsvær, hvor Murene stod, og kun nogle mørke Murbrokker ser han i Grønsværet, og han bukker sig ned og tager med Vemod og Ærbødighed en af disse Murbrokker op og siger: Den er fra mit Barndomshjem. Det er Følelser, der aldrig tør undervurderes. Thi naar saadanne rent menneskelige Følelser forflygtiges i misforstaaet Aandelighed, saa forekommer det mig, at Bunden gaar ud af Tilværelsen for os. Og her sidder Medlemmer af en Menighed sammen med mange andre, hvis Hjerter hang ved disse Sten, som har holdt af den Kirke, fordi de har fundet deres Livs største Skat inden for de Mure, de har baaret deres Børn hen til den Døbefond, der stod der inde, med de helligste Følelser, og de har efter Livets Strid og Arbejde kunnet gaa hen og faa Fred og Kraft ved Nadverbordet, der var

dækket derinde. Og naar man har staaet i 7—8 Aar, om end i stor Ringhed, og har prædiket Guds Ord fra et bestemt Sted, saa kan man heller ikke uden med stor Vemod staa og se, at det er gaaet op i Luer. Dog, gennem alt det toner det: Det er sket alt, for at det skal samvirke til det Gode. Gud har sin Plan dermed, saa vidunderlig stor, at vi slet ikke aner den.

Derfor, uden at fordybe mig i at forsøge paa at gætte Guds Planer — hvilket jeg ikke har kunnet lade være at gøre nogle Gange, og som jeg maaske har gjort forkert — uden at ville spaa eller profetere eller gætte, gaar jeg nu til det sidste, jeg har at sige i Dag. Teksten taler om et højeste Gode og paastaar, at alle Ting skal tjene til at opnaa dette Gode. Men saa spørger vi: Hvad er da Betingelsen for, at det kan ske? Og det Ord, vi da faar som Svar derpaa, det, hvorfor vi er her i Kirke i Dag paa dette Sted, det er, at det er »for dem, som elsker Gud«. Dersom vi ikke elsker Gud, kan Gud nemlig heller ikke faa sin Vej og sin Vilje med os; saa kan Gud ikke hente Velsignelserne ud af Flammehavet til os, saa kan han ikke give os »Mad fra Æderen og Sødme fra den Stærke«. Lad os alle se i Dag, at der er skrevet: »Alt tjener dem til Gode, der elsker Gud«. Alt skal, dersom vi elsker ham, bidrage til, at hans Billede skal komme endnu mere frem i vort Liv, i vor Gudsdyrkelse, i vort Menighedsliv og i alt vort Arbejde.

Ak ja, — *men hvem elsker Gud? Hvad er det at elske Gud?* Vi slaar os for vort Bryst, og vi tør næsten ikke tænke endsige udtale, at det er os, der elsker Gud. Vi har det i Dag paa den Maade, tænker jeg, som Peter, da Herren kom og sagde til ham: »Simon, Jonas' Søn, elsker du mig?« og han maatte kæmpe sig igennem til

at kunne sige: »Du, som kender alle Ting, du ved, at jeg elsker dig.«

Men det kan ikke komme frem uden igennem Taarer; ja, det kan det vel hos dem, der kan snakke letsindigt om aandelige Ting, men det kan det ikke hos dem, der har set sig selv i Guds Ords Lys. Da maatte det med Graad vel ske, at saadant Svar jeg gav. Men hvad er det da egentlig at elske Gud? Det er vel nok ikke, naar alt kommer til alt, en Følelsessag, ikke heller en Forstandssag; men det er vel nok det, at vi Mennesker har givet Gud vor Vilje. Det er vel nok det, at vor Vilje er kommen i Harmoni med Guds Vilje. Tror du ikke? Tror du ikke, det er saadan, ganske stille og uden mange Fortolkninger, at det at elske Gud er, at vi, at vor Vilje er kommen i Harmoni med Guds Vilje, saa vi vil adlyde Gud? Det er det, at vi rigtig mærker, at vi trænger til Gud, at vi ikke kan leve, uden at Guds Søn bor i vort Hjerte, at »hvor jeg ligger, sidder, gaar, efter ham min Længsel staar«. »Jesus, din søde Forening at smage, længes og trænges mit Hjerte og Sind.«

Dette at elske ham er, at han kommer til at staa først i vort Liv, foran vore egne personlige Ønsker, foran vor egen Ære, foran vort Begær og vor Attraa, at Gud bliver det højeste Gode i vort Liv, og at tro paa ham, som et Barn tror paa sin Fader.

Jeg havde en skøn Oplevelse den Nat, da Kirken brændte. Der er Begivenheder i vort Liv, der staar som Milepæle, og naar vi efterhaanden bliver ældre og gamle, vi, der havde vort Hjem ved Siden af Kirken, vil det blive en af Mærkepælene for mange Ting: »Den Nat, da Kirken brændte.« Vi vil mange Gange, naar vi sidder og taler sammen eller taler med andre komme til at nævne dette: »Den Nat, da Kirken brændte.« Men

der vil ogsaa komme den Dag, da vi vil sige til hverandre, kære Brødre, Søstre og Medarbejdere: »Den Nat, da Kirken brændte, da brændte der megen Egenkærlighed op iblandt os. Den Nat, da Kirken brændte, da brændte der megen Lunkenhed op i Menigheden. Den Nat, da Kirken brændte, og vi blev adspredte, da blev vi samlet som aldrig før. Den Nat, da Kirken brændte. da brændte der mange Interesser op for os, og da fik vi en eneste Interesse ud af Flammehavet, den at kunne dele med hverandre alle Sorger og alle Smerter. Den Nat, da Kirken brændte, da ydmygede Gud os saaledes, at der blev Plads for at byde os en større Velsignelse. Saaledes vil det komme for dem, der elsker Gud, naar efterhaanden hans Søns Billede kommer mere frem i os og vort Arbejde.

Den Nat, da Kirken brændte, stod jeg mellem en Del Mennesker, der talte paa mange Maader. Der var da et Øjeblik, hvor Reaktionen kom, da vi havde bjerget de smaa Børn ud; Nervesystemet slappedes ganske naturligt, og jeg stod da og saa ganske stille paa det hele og kom saa til at spørge mig selv saaledes: »Har du nu Tro til Gud? Er dette et knusende Slag, eller er dette en Barmhjertighedsbevisning? Kan du holde af Gud for, hvad han gør her?« Jeg vilde ellers være bange for at sige noget godt om mig selv; men jeg maa have Lov til at sige her ganske stille i Dag, at *da* følte jeg det, som jeg ved, at mange af Dem sikkert ogsaa har følt, at da kunde jeg mærke i mit Hjerte, at jeg vilde holde af Gud, hvordan han saa end gjorde, og jeg kunde ogsaa mærke, at det var mig, der var den lille Jakob, der gik paa Skibsdækket, medens de andre gik nede og var ængstelige for, at nu gaar det hele under, og det var, som om

der var noget, der jublede i mit Hjerte: »Min Fader staar ved Roret!«

Ak, hvor det er herligt, at vi har Lov til at regne med saa god en Fader. Hvor er det godt, at vi ikke skal regne med, at vi er saa gode Børn, at det ikke er vor Kærlighed til ham, vi skal regne med, men hans Kærlighed til os. Thi »hvad skal kunne skille os fra Guds Kærlighed i Kristus Jesus, vor Herre?«

Om han tager, om han giver,
samme Fader han dog bliver,
og hans Maal er kun det ene:
Barnets sande Vel at tjene.

Derfor vil vi bede om Naade til at elske Gud, for at vi kan blive dannede efter hans Søns Billede.

En Dag kom en Prædikant ind til en gammel Kone, der sad i sin fattige Stue og var nedbøjet og nedbrudt af Alderdomssvaghed. Folk sagde, at hun var fattig, og han skulde nu ind og trøste hende. Han spurgte hende da, hvordan hun havde det. »Jo Tak, rigtig godt.« Han saa sig omkring i den Armodens Vraa, hvor hun sad: Om hun ingenting savnede? »Ingenting,« sagde hun. Om Gigten ikke var slem? »Jo, men mange har det værre.« Hvordan hun ellers tænkte sig Tingene? Hun var paa Vejen hjem til Gud, sagde hun. »Naa, men er De ikke træt af at sidde her? De kan jo slet ikke gaa, vel?« »Aa nej,« sagde hun, »jeg hviler saa godt i min bløde Lænestol.« Nu blev det for Alvor broget for Prædikanten, som var kommet for at trøste, og han sagde: »Jamen, her er jo slet ikke nogen Lænestol.« Der stod nemlig kun en gammel brøstfældig Træstol. Da lyste Guds Glæde ud af den gamle Kones Øjne, medens hun sagde: »Gaa hen og tag min Bibel!« Og da

han havde hentet Bogen, sagde hun: »Slaa op paa Romerbrevets det 8., 28. Vers!« og han gjorde det. »Kan du saa læse Ordet, der staar!« sagde hun triumferende. Og han maatte læse: »Men vi vide, at alle Ting tjene dem til Gode, som elske Gud, dem, som efter hans Beslutning ere kaldede.« »Se, det er min Lænestol, den er god for Gigten, den er god for alle Verdens Prøvelser.« Den er god for alle sorgbetyngede Sjæle, den er god for en brændt Kirke. Den er god for en hjemløs Menighed. Den er god for alle vore Hjerters Frygt, for alle kommende Dage.

Al Ting føjes, som Gud vil,
her er trygt at dvæle.

AMEN

KRISTI HERLIGHED —
VOR RIGDOM

Jeg har givet dem den Herlighed, som du har givet mig. *Joh. 17, 22.*

DET er en ganske kort, men storslaaet Tekst, jeg i Aften vil lede Deres Tanker hen til. Den findes i Joh. Ev. 17, 22: »Jeg har givet dem den Herlighed, som du har givet mig.«

Det var i en underlig, vemodig Time, de Ord blev sagt. Det var »i den Nat, vor Herre Jesus blev forraadt.« O, vi mindes fra vor Barndom, hvor dette Ord fra den hellige Skrift: »I den Nat, da vor Herre Jesus blev forraadt,« kunde tale til vort Hjerte. Paa Vandringen ud til Gethsemane sammen med sine Disciple standser han uden for Gethsemane Have og opløfter sine Øjne mod Himlen og beder den Bøn, som vi kalder Kristi ypperstepræstelige Bøn, en Bøn, der aldrig er bedt Mage til, hverken før eller senere, naar vi undtager den Bøn, vi lærte først, da vi var smaa, vort Fadervor. Korsets Skygge og Gethsemanes Angst faldt allerede hen over Frelserens hellige Sjæl. »Han glemmer sig selv,« staar der i en Sang, »midt i Døden, han glemmer sin torn'fulde Vej og saa kun paa Menneskenøden.« Han opløfter sit Hjerte og sine Øjne mod sin Fader, og han beder denne gribende Bøn, og i den beder han om den store Velsignelse og den store Lykke, at vi maa faa Del i den Herlighed, han havde hos sin Fader, før Verdens Grundvold blev lagt.

»Jeg har givet dem den Herlighed, som du har givet mig.« Skriften har to Ord om Kristus, som jeg blandt meget andet gerne vil minde om her i Aften. Det ene staar hos Profeten Esajas, Kap. 53. Det er vor Herre Jesus fremstillet for os som den, der *er uden Herlighed.* Profeten siger: »Vi saa ham, men der var ingen Skikkelse eller Herlighed, at vi kunde have Lyst til ham.« Han var foragtet og ikke at regne iblandt Mænd, en Mand fuld af Pine og forsøgt i Sygdom. Han var som den, for hvem man skjuler sit Ansigt. Han var foragtet, plaget, slagen af Gud og gjort elendig.«

Saaledes ser *Verden* vor Herre Jesus Kristus. Saaledes ser han ud for det vantro Øje, som den, der *er uden Herlighed.* Jeg ved godt, at i den store, vide Verden, ude i det store Folkehav, kan man nok faa Ørenlyd, naar man taler om en Mand, der levede i Galilæa og Judæa og gik omkring og gjorde vel. Man hører gerne paa det, naar der tales om den Skikkelse, der hedder Jesus, naar man skildrer ham som den store Velgører, som den store Menneskeven, den store Filantrop, og der er ogsaa en Del Mennesker, der nok taaler. at man stiller ham som Lærer noget over Leo Tolstoy, men ikke over Buddha og mange af hans Ligemænd. Det er tilladt at tale om ham som den store Lærer, som den, der bragte en Del nye Teorier og Idéer ind i Verden. Men begynder vi at tale om vor Herre Jesus Kristus, saaledes som Apostelen Paulus talte om ham, som den korsfæstede Herre, der kom for med sit Blod at sone vor Synd og købe os tilbage til Gud, saa bliver det i Dag det samme, som det var i Apostelen Paulus' Dage: han bliver Jøderne en Forargelse og Grækerne en Daarlighed (1. Kor. 1, 23.)

Men der er en anden Skikkelse malet for os, og det

er den, der er skildret for os i Joh. Ev. Det er et dejligt Ord om Jesus, som jeg vil minde om her. Der staar om ham, at Ordet, som Johannes kalder ham, blev Kød og boede iblandt os (Joh. 1, 14), og saa staar der, at vi saa hans Herlighed, og det var en Herlighed, som en enbaaren Søn har den hos sin Fader, fuld af Naade og Sandhed (Joh. 1, 14) — fuld af Naade, idet vi ser, at *der udstraaler en Glans af Herlighed fra hans Kors*, og fuld af Sandhed, idet vi ser, at *der udstraaler en Herlighedens Glans fra hans Karakter, fra hans Liv, fra hans Lære, fra alle hans Gerninger, fuld af Naade og fuld af Sandhed, Gud aabenbaret i Kød.*

Tilhører! jeg ved, jeg lever kun en stakket Stund. Jeg ved, at de gaar, vore Aar. Det er, som Digteren har sagt:

> Hvad er mine Aar,
> som listende svinder og snigende gaar?

Jeg tænker saa ofte, naar jeg prædiker: Gud ved, om det bliver sidste Gang, om du en anden Søndag Morgen eller en anden Søndag Aften vil faa Lov at gaa hen og røgte dit Livs højeste Kald, at prædike Guds Naade for Menneskesjæle. Lidet anede mange, da Kirkeklokken sidste Søndag Morgen ringede os sammen, og da de sad og hørte Budskabet om den unge Profet, Esajas, der modtog sin Ilddaab fra Gud, lidet anede de, at der i Dag skulde gaa en Folkevandring hen for at se en Ruin der, hvor Salmesangen lød sidste Søndag Morgen. Og dog, der var maaske en Anelse i os; der laa maaske Anelser i meget af det, der blev sagt Dagen igennem. Sidste Søndag Morgen stod Huset der, stærkt og stolt — i Dag en Ruin, der ligger tungsindigt hen i Vinternattens Taager. I Dag er du og jeg her i dette

Hus. I Dag banker vort Hjerte og funkler vort Øje. Men det kan være, at den Sol, der vil gaa op i Morgen, lyser hen over en og anden af os, der er bleven stille for stedse.

Det kan gribe mit Hjerte saa sælsomt, naar jeg staar over for Mennesker — og Tilhører, tænk dig i mit Sted: om du stod her i Aften og troede paa Golgatha og paa Evigheden, da vilde du føle det samme — Tanken om, hvad der et Menneskes dybeste Behov. Det er rigtigt, at vi trænger til Kultur og Dannelse; det er rigtigt, at vi trænger til Brød hver Dag, og det er rigtigt, hvad der stod i et Blad, at en Folketingsmand havde sagt, at vi trænger til Musik, ren Musik, der kan rense og løfte og forædle. Der er mange Ting, der er ønskelige, og der er meget, der er nødvendigt; men Skriften siger, at *der er ét, der er fornødent.* Og ligesom Solen i Naturens Rige er alt Livs Kilde, saaledes er ogsaa vor Herre Jesus Kristus vort største Behov og vort evige Behov, og hvad enten vi vil indrømme det eller ej, er der i hvert Menneske en dyb Trang, et Raab, et Evighedsbarns Raab, der ikke finder Ro eller Lindring, før det finder Lindring ved hans Kors.

Oh, men han kan ogsaa tilfredsstille alle Hjertets Krav. Skal jeg sige det saaledes her i Aften: *Der er Herlighed nok i ham til at forgylde al vor Elendighed?* Skal jeg sige det saaledes, *at der er Varme nok i ham til at gennemvarme og læge vore stakkels kolde Hjerter?* Skal jeg sige det saaledes her i Aften, at *der er Trøst nok i ham til at trøste os alle i vor sidste Stund?*

Der gik en Gang to Mænd og talte sammen. Det var i Indien, og den ene var en Hindu, lærd og fint dannet, den anden var en enfoldig, jævn kristen Missionær. De to var kommen i Diskussion. — Jeg mindes godt, hvor-

ledes jeg i 1888 som ungt Menneske kom i Diskussion med en meget stærkt belæst Jurist her i København, der var meget ældre end jeg, og hvor vanskeligt det var for Gutten at klare sig, trods det, at jeg syntes, jeg havde store Argumenter paa Haanden. Jeg føler derfor lidt med min Ven Missionæren, der var kommen i Diskussion med den lærde Hindu. De gaar og diskuterer om Kristendommen, og Missionæren trækker ufladeligt det korteste Straa. Han er tilsidst ganske forknyt. Han ved, det er rigtigt, det, han taler om; han ved, at den anden har Uret; men han kan ikke klare sig. Men Hinduen var en ædel Mand, og da han havde pint sit Offer saa længe, som han syntes, han havde Lov til, siger han omsider: »Min Ven, jeg vil gøre dig en stor Indrømmelse.« Det lysner op i Missionæren. Skulde der være Haab endnu om at komme godt fra det? »Jeg har en Indrømmelse, som vil glæde dig,« siger Hinduen, idet der lagde sig Tungsind over hans Stemme og Ansigt. Han gik lidt stille ved Siden af den kristne Missionær; saa sagde han: »Vor Religion har meget, som vi sætter Pris paa, og som eders Religion ikke kan erstatte; men eders Religion har noget, vor Religion savner; *eders Religion,«* siger Hinduen, *»har en Frelser.«*

Det gaar an med Teorierne, saa længe der ingen Fare er paa Færde. Det gaar an med Læresætningerne og Paastandene og det hele saa længe, indtil Dødens Kulde kommer som en dræbende Trækvind ind ad vor Dør. Men naar vi føler, at det trykker og piner og klemmer med Dødsangst, og de høje Bølger kommer fra Dødsflodens brusende Strøm, da klarer Teorier og Læresætninger og Dogmer ikke Sagen. Da kræves der dette ene, dette ene: *en Redningsmand, en Frelser.*

Mænd og Kvinder! Er der nogen af eder, der kan

klare det med mindre Mænd og Kvinder! Er der nogen af eder, der kan klare det med Dannelse, med Oplysning, med Teorier, med Læresætninger, med Dogmer? Nej, men hver eneste af eder vil tro det i Aften, naar jeg siger: Der er et Navn, der kan kaste Lys over et Menneskes Dødsseng og Glans over hans Grav; det Navn er Jesus-Navnet.

»Jeg har givet dem den Herlighed, som du har givet mig.«

Om denne Herlighed har jeg to Ting at sige her i Aften. Det ene, jeg har at sige, er dette, at *denne Herlighed er en Gave.* Det vil jeg bede om, at du vil lægge Mærke til og sige Gud Tak for i Aften. Denne Herlighed er en Gave. Jeg har *givet* dem den Herlighed. Det er ikke vor Fortjeneste. Det er ikke vor Ret. Men: Jeg har *givet* dem den Herlighed.

Der bruges et Sted i Skriften et Udtryk, som har talt saa stærkt til mit Hjerte. Der staar i Efeser-Brevet, at enhver af os er Naaden given efter *Kristi Gaves Maal* (Ef. 4, 7). Det Ord er blevet saa stort for mig: *Kristi Gaves Maal.* Naar Mennesker skal til at maale hverandre, maaler de som Regel karrigt — med mindre de skal maale Ondskab ud til hverandre; saa maaler de Topmaal. Naar der er Tale om, at den ene kan undertrykke og knuge den anden ned, at den ene kan forurette den anden og spekulere i den anden og bruge den anden som Trappesten op til sin Æres Trone, saa maaler man med store Maal. Det gør man opadtil, og det gør man nedadtil. Men naar vi Mennesker skal give hverandre det gode, saa gør vi det karrigt. Det gælder ikke blot denne Verdens store og mægtige; men det gør de ogsaa nedadtil, lige til den ringeste og fattigste. Saadan er Menneskenaturen. *Men naar Gud maaler,*

saa maaler han, saa giver han i Evighedens, i sin Kærligheds store Skaal. Vi hørte den skønne, lille Julesang før (Barn Jesus i en Krybbe laa), som altid kan gribe vort Hjerte, om, da Gud gav Verden Julegaven. Da gav Gud os ikke en karrig Almisse; men: »Saa har Gud elsket Verden, at han gav sin Søn, den enbaarne, for at hver den, som tror paa ham, ikke skal fortabes, men have evigt Liv« (Joh. 3, 16). Oh, vidunderlige, vidunderlige Naade! Da Kristus vilde redde Verden, da sendte han os ikke et Brev fuldt af kønne Ord om hans Hjertes Medlidenhed og Medfølelse. I Julesalmen: »I denne søde Juletid tør man sig ret fornøje« synger vi:

Det var ham svart at tænke paa,
at Verden skulde undergaa,
det skar ham i hans Hjerte;
i saadan Hjertens Kærlighed
han kom til os paa Jorden ned
at lindre al vor Smerte.

Der er Mennesker, der spørger mig: Hvorfor holder du af Menneskene? Synes du ikke, mange af dem er uskønne, saa haarde, saa fulde af Raahed og Ondskab? Hvordan kan du holde af dem? Jeg svarer: Jeg holder af Mennesker af to Grunde, ikke fordi der er nogen af os, der er værd at holde af eller at være god imod i sig selv, men fordi Gud holder af mig trods min Uværdighed, og fordi Gud holder af dem, fordi han elsker dem. Naar jeg staar over for et Menneskebarn — jeg tænker ikke blot paa et lille Barn, men et Menneske — over for et Menneske, der har gjort sig selv megen Fortræd, et Menneske, der har gjort andre megen Fortræd, et Menneske, der paa en Maade har sat sig selv uden for Menneskenes Tal, et Menneske, som er baade sig selv og

andre og Samfundet til Byrde, et Menneske, der er nedværdiget, et Menneske, der er forraaet, der er usselt og elendigt — ak, vi har ikke behov at gaa mange Skridt i Verden for at møde en saadan — saa kan det Øjeblik let oprinde for mig, da jeg synes, det er ikke til at bære at se disse Skarer af ødelagte Menneskeborn. Jeg tænker ikke blot paa dem, der er sunkne dybt ned i social Elendighed; men jeg tænker paa alle dem, der er blevne saa uskønne og forraaede i deres Egenkærlighed, Sanselighed og Uretfærdighed, i det at ville træde andre Mennesker ned for selv at dele og herske. Naar vi ser Mennesket, som det er, en falden Skabning, ulykkelig og elendig, saa kan Synet let forfærde og afskrække og frastøde os. Men om der da kan komme en Skikkelse og gaa imellem med sin blødende Kærlighed, dersom jeg da faar Øje paa ham, som ikke holder sig for god til at kalde sig ethvert Menneskes Broder, men som kom herned og tog en Tjeners Skikkelse paa og blev Mennesker lig og blev de elendiges Ven og Broder, saa synes jeg, at for hans Skyld, *for hans Skyld* er det let at elske Menneskene. Han gav sig selv til os. Han gav sig selv helt og fuldt, som en Gave, et Slagtoffer og Gud til en velbehagelig Lugt.

Det var det første store Ord, jeg vilde bede dig tage med fra dette Møde i Aften, at denne Herlighed er en Gave fra Gud til os fattige Syndere.

Jeg beder dig dernæst lægge Mærke til Beskaffenheden af denne Gave. Læg Mærke til, hvori denne Gave bestaar. »Jeg har givet dem den Herlighed, som du har givet mig.« Hvad var det for en Herlighed, Faderen gav Jesus? *Den første Herlighed, vi hører, der lyser hen over hans Vugge, hen over hans Daab og hele hans Liv, er den: »Du er min Søn, du er mit Barn«:*

»Denne er min Søn, den elskelige, i hvem jeg har Velbehag (Math. 3, 17). Det er det store. Det er det, vi synger om Julen og har Lov til at synge Livet igennem; fordi han blev vor Broder, kan vi synge:

Guds kære Børn vi blev paany,
skal holde Jul i Himmelby.

Vi blev Guds Børn ved Troen paa Kristus.

Der er Mennesker, der paastaar, at der aldrig er sket Mirakler; der er Mennesker, der paastaar, at der ikke kan ske Mirakler. Voltaire sagde: »Dersom der skete et Mirakel paa Torvet i Paris, og der stod 10.000 Mennesker og saa det Mirakel ske lige for deres Øjne, vilde jeg alligevel til min Død paastaa, at det var ikke et Mirakel.« Ja, naar man er saa sikker i sine Begreber, synes jeg, al Debat og Forhandling hører op. Jeg tror, vi lever i en Undernes Verden; men det største Under der sker i Verden, er det store, moralske Under, at et Menneske, der har været fordærvet og nedsunket i Synd, Last og Elendighed, ved Troen paa Jesus Kristus bliver oprejst til et nyt Menneske. Jeg har set Undere i den Henseende, som, hver eneste Gang jeg tænker paa dem, fylder mig med den største Beundring og Ærefrygt. Et Menneskebarn kan blive et Guds Barn; en fortabt Synder kan blive et frelst Menneske. Lovet være Gud.

Jeg har hørt en gribende Beretning om en Aften, da den store amerikanske Evangelist Moody talte i en vældig Forsamling, hvor der var mange Tusinde Mennesker til Stede. Før Prædikenen sang de en af Sankeys Sange. Sangen tonede ud i Natten, og en ensom Vandringsmand kommer gaaende og hører denne Sang, standser og bliver grebet af den. Manden var et stak-

kels Vrag af et Menneske, der var saa ulykkelig, at han følte, han kunde ikke leve længere. Han var hildet i alle mulige Laster, inde i alle de mest fortvivlede Livsforhold. Han havde siddet hjemme og sagt til sig selv: »Jeg kan ikke leve én Dag mere.« Nu gik han med det Reb i sin Lomme, med hvilket han vilde ende sine Dage, og saaledes kommer han gaaende i Fortvivlelse og hører Sangen: »Jesus af Nasareth gaar forbi.« Han tænker: »Der er Møde dér; jeg vil gaa ind og sætte mig og høre lidt paa Sangen, før jeg dør.« Han gaar ind og sætter sig nede ved Døren, og Moody, denne jævne, folkelige Prædikant, traadte frem og holdt sin jævne Prædiken over de Ord: »Da han hørte Larmen, raabte han: Jesus, du Davids Søn, forbarm dig over mig« (Mark. 10, 47) — det er Bartimæus' Bøn. Moody brugte et stærkt radikalt Sprog, naar han talte, og i Talens Løb kommer han til at sige følgende: »Her er mange Slags Mennesker, der hører mig i Aften. Der er Mennesker her i denne Aftenstund, der maaske er saa langt nede, at I tror, I aldrig kan komme op mere og blive reddede; jeg siger dig,« vedbliver Moody, »om du sidder og hører mig i Aften, du, der har været saa langt nede, der har været saa nær ved Helvede, at Helvedes Ild har brændt Sømmen paa dit Klædebon: Guds Søn kan frelse dig i Aften og gøre dig lykkelig.« Manden, der sad med Rebet i sin Lomme, skjalv over hele sit Legeme; der tændtes en Haabets Stjerne for ham. Han begyndte at haabe, at der var Redning for ham. Han vakler ud af Salen, gaar hjem til sin kolde Stue og lukker sig inde der i den tavse Nat. Han lagde sig paa Gulvet paa sit Ansigt og bad. Han sagde: »O, Gud, om du er til, saa red og frels Jordens fattigste Synder i Aften.« Han blev ved at bede. Han gennemblødte Gulvet med sine Taa-

rer. Han kæmpede en haard Kamp. Han sagde: »Er det sandt, du levende Gud, det, den Mand sagde, at den, der har været Helvede saa nær, at han har brændt Sømmen paa sit Klædebon, kan blive reddet, saa red mig, for jeg føler Helvedes Ild i min Sjæl.« Hen paa Natten blev der stille i hans Sind. Han græd ud ved Barmhjertighedens Bryst, og før det gryede ad Dag, kunde han rejse sig og løfte sine Øjne mod Himlen og sige med Jakob: »Jeg har set Gud Ansigt til Ansigt, og min Sjæl er frelst« (1. Mos. 32, 30). — Aftenen efter læste Moody et Brev i Forsamlingen, der lød saaledes: »Kære Mr. Moody, jeg var paa Vej hen for at dø for min egen Haand, men blev standset af Sangen: »Jesus af Nasareth gaar forbi.« Jeg kom ind og hørte Dem sige de Ord, og kan ingen anden i Verden bevidne, at der er en Gud og Frelser til, saa kan jeg, for den Nat, jeg var i Dødsangst og kæmpede den haarde Kamp alene, efter at jeg havde set en lille Haabets Stjerne tændt i Natten ved Deres Ord, da oprejste Gud mig ved et Naadens Mirakel, og jeg kan bevidne, at jeg er et Guds Barn.«

Lovet være Gud, fordi den Gave er givet til enhver, selv den mest fordærvede, selv den usleste — og her er der ingen Forskel paa os, naar alt kommer til alt — at vi kan blive Sønner og Døtre af den almægtige, at vi kan faa Lov til at kalde os Guds Børn.

Men er vi blevne det, har han en anden Herlighed til os. Han var ikke blot sin Faders Søn; men han var Menneskenes Tjener, han var Menneskers Broder. Kristus gik omkring her paa Jorden og gjorde vel. I Kraft af, at han var sin Faders Søn, var han sine Brødres trofaste, kærlige Broder. Og her er der en Herlighed, der ligger og venter paa alle, der kalder sig hans Disciple. Her er der en Herlighed for hele Kirken, for hele Me-

nigheden. Her er der en Herlighed, som vi i Jerusalemskirken har bedet Gud om, at vi maatte eje, nemlig Tjenestens Herlighed, det at faa Lov at staa i Kristi Sted over for Mennesker. Der er ingen af dem, der var til Stede den Nytaarseftermiddag, da vi lukkede Herberget op for første Gang for de hjemløse, der gik og frøs paa Gaden, der er ingen af dem, som kan glemme, hvor det greb vore Hjerter, da det Spørgsmaal blev udkastet i den store Forsamling: Hvad vilde Jesus gøre, om han var her paa Jorden igen? Vi var ikke i Tvivl om, hvad han vilde gøre. Han vilde række en varm Haand ud til de lidende; han vilde have et trøstende Ord til dem; han vilde aabne Døren for dem, der frøs, række Brød til de hungrige, besøge dem, der var i Fængsel. Saaledes vilde han gøre, fordi han var Guds Søn og Menneskers Broder. Og den Herlighed ligger og venter paa os, at vi kan være i Kristi Sted.

Jeg har en Gang hørt et lille skønt og rørende Træk. Det var en ung Soldat i den amerikanske Borgerkrig, der var saaret til Døden. Han laa paa Lasarettet og ventede paa sin sidste Stund — eller maaske han ikke engang ventede, for han laa i Feberdrømme. Saa fortælles der, at en Dag hen under Aften gik den ædle Menneskeven, Præsident Abraham Lincoln, hen i dette Lasaret for at se og veksle et lille Ord med de døende Soldater, og han kommer hen og ser den blege Yngling, denne frivillige, der laa og skulde dø. Han bliver grebet af Ynglingens Skønhed og af det lidende Ansigt og bøjer sig ned over ham, og Ynglingen slaar sine Øjne op og ser paa ham et Øjeblik. Saa siger Abraham Lincoln: »Min Gut, er der noget, jeg kan gøre for dig?« Den unge Mand lukker træt sine Øjne og hvisker: »Please, be in my mothers place« (værsaagod at være i

min Moders Sted). Han havde ligget og tænkt paa sin Moder, og da nu den gode Abraham Lincoln staar der og spørger, om han kan være noget for ham, saa bryder det dybe Savn frem i en Bøn: »Ja, vær mig i Moders Sted.« Abraham Lincoln var ikke langt fra Graaden. Han sagde: »Ja, min Ven, jeg vil være dig i Moders Sted.« I Moders Sted satte han sig ved Sengekanten, i Moders Sted sad han og tørrede den kolde Sved af Ynglingens Pande, medens han stred den sidste Strid; i Moders Sted rakte han ham den sidste Læskedrik i Dødens Stund; i Moders Sted lukkede han hans Øjne, da Dagen gryede; i Moders Sted bredte han det hvide Lagen over Støvet, da han var død.

I Moders Sted! Jeg har nogle Gange faaet Lov til at staa i Moders Sted over for Mennesker; jeg ved, hvor godt det gør ens Hjerte. Men jeg ved en Gerning, der er større end at staa i Moders Sted; *det er at staa i Kristi Sted over for Mennesker, at elske dem med hans Kærlighed, at være barmhjertig med hans Barmhjertighed, at række sin Haand ud, som han vilde gøre det, til Lindring og Hjælp, at være i Kristi Sted, ikke blot i Ord, men i Gerning og Sandhed.* Den Herlighed har han givet os. Den Herlighed kan vi faa Lov at eje alle sammen. Om vi vil være hans, være Guds Børn, saa kan vi faa Lov at være i Kristi Sted over for Mennesker, baade deres Sjæle og deres Legemer.

Men et Ord endnu, før jeg slutter, og det er det, at den Herlighed, der venter paa den anden Side, vil han ogsaa give os. Den Nat, da han bad denne Bøn, sluttede han saaledes: »Fader, jeg vil, at de, som du har givet mig, skal være, hvor jeg er, for at de maa se min Herlighed; thi du har elsket mig, før Verdens Grundvold

blev lagt (Joh. 17, 24). Vi synger — og det er ikke bare Romantik eller Poesi:

Gennem de favre
Riger paa Jorden
gaa vi til Paradis med Sang.

Vi tror, at bag de brusende Vande ligger der et Paradis og venter paa hver Sjæl, der har Hjemlængsel og vil bo hos Gud i al Evighed. Jeg haaber, vi alle maa komme der. Og det er ham, der vandt Paradiset tilbage, der ogsaa vil føre os ind der. Det er vor Herre og Frelser, der vil give os den Herlighed, han havde hos sin Fader, før Verdens Grundvold blev lagt. Lovet være Gud! Jeg ved ikke, naar din sidste Stund eller min sidste Stund kommer; men vi ved, at den kommer. Vi ved ikke, om vi oplever en Vaar, en Sankte Hans. Vi ved ikke, om vi oplever at se Bøgen springe ud og de prægtige Træer i Dyrehaven brede deres løvrige Kroner ud over de skønneste Sletter i Verden. Vi ved ikke, om vi faar Lov at se vort dejlige Flag bølge i Foraarsluft og tegne sig mod den blaa Himmel og den grønne Skov. Men vi ved, at snart skal alle som Blomster visne, snart skal min Haand og min Barm isne. Men naar Synerne bleges, og Taagerne sænker sig ned, og Nattens Røster begynder at høres, saa ønsker jeg for dig og mig, at vi maa have det som en Mand havde det, som der fortælles følgende om, den store engelske Metodistpræst Morley Punshon, saa veltalende, at intet Rum kunde rumme de Mennesker, der kom for at høre ham. Da han gammel og træt laa paa sit Dødsleje og skulde vandre herfra, sad hans Hustru ved hans Seng og hviskede til ham, medens Dødskuldens Frostblomster lagde sig paa hans Øje: »Naar du nu vandrer bort, og Børnene kom-

mer hjem, og Fader er død, giv mig saa et Ord at sige til dem; giv mig et Ord, jeg kan sige, naar vi sidder her og taler om dig og længes efter dig. Han lukkede de trætte Øjne op endnu en Gang, og den Røst, der engang klang som Malm og som Sølvklokker, var brudt, idet han hviskede: »Sig dem, at de skal elske Jesus og møde mig i Himlen.« Saa sagde hun til ham: »Men du, har du ikke et Ord til mig, som jeg kan varme mit Hjerte ved, naar du er gaaet bort?« Saa sagde han atter: »Elsk Jesus og mød mig i Himlen.« Det var Summen af hans Teori, denne store Prædikant. Saa lukkede han sine Øjne, og hun troede, han var i Færd med at gaa igennem de gyldne Porte. Men hun saa, der var endnu Liv, saa sagde hun: »Men du, du har prædiket for andre i de mange Aar, og de var saa glade ved at høre din Veltalenhed; men hvad siger du om dig selv, naar du skal dø; sig et Ord om dig selv, som jeg kan huske, naar du er vandret bort. Da løfter han sit Hoved endnu en Gang; da funkler hans Blik for sidste Gang; da er der Malm i hans Stemme endnu en Gang; da er det, som Sølvtrompeten endnu en Gang bliver ham betroet, idet han siger de Ord: »*Jesus er en levende Virkelighed for min Sjæl. Jesus! Jesus! Jesus!*« Og han lukkede sine Øjne og sov ind med dette Navn paa sine Læber.

»Jeg har givet dem den Herlighed, som du har givet mig.« Gud give, at Jesu Herlighed maa fylde vort Liv. Gud give, at Jesu Herlighed maa straale ud af vort Liv. Gud give, at Jesu Herlighed maa kaste Glans over vort sidste Leje. Gud give, at vi maa gaa ind til den Herlighed, han havde hos sin Fader, før Verdens Grundvold blev lagt.

AMEN

ERSONLIGHEDENS
ULDKOMMENGØRELSE

DEN Tekst, vi i Dag vil samle vore Tanker om, er for det forste meget kort; dernæst er den ikke den mindste Smule sensationsvækkende — den lyder kort og knap og har snarere en skarp end en blød Ordlyd — men den er umaadelig indholdsrig, og der er Stof nok for os til at betænke den, ikke blot i en flygtig Stund her, men Dagen igennem og Dagene herefter.

»*Værer mandige, værer stærke!*«

Hele Verset lyder saaledes: »Vaager, staar fast i Troen. Værer mandige, værer stærke!«

Det er underligt at studere Historien. Jeg har ofte misundt de Mennesker, der havde Tid og havde faaet særlige Evner til at kunne faa et stort Overblik over og et dybt Indblik i Historien, thi den er næst Guds Ord og Aand den største Læremester i Verden, fordi den er Menneskeslægtens Erfaringer, Lidelser, Kampe, Nederlag og Sejre, samlet sammen; og erfaren Mand er god at gæste. Men saa meget har vi dog kunnet sysle med Historien, at vi er bleven klar over, at Menneskene i de henfarne Dage har arbejdet, arbejdet intensivt, og at der i hvert Slægtled har været et Spil og et Sammenspil af Kræfter, der har frembragt de mest vidunderlige Resultater.

Lad os tænke paa, hvad der er blevet opdaget og

opfundet, udgransket og iværksat ned gennem Tiderne. Lad os se paa, hvad der har været, og hvad der er gaaet under, og hvad der er den Dag i Dag — og vi vil faa dyb Respekt for det Væsen, der hedder Mennesket. Men naar vi nu ser paa dette Spil af Kræfter, saa maa vi ganske naturligt komme til at sporge: Hvad var Maalet for alle disse Ting? Hvad var Hensigten med det hele? Var det bare Hjul, der var sat i Bevægelse og hvirvledes rundt en Tid, og naar Kraften, der havde drevet dem, var udtømt, saa standsede de deres Gang, og andre blev sat i Bevægelse? Eller havde det hele et Maal? Og var det saa Maalet for Menneskeaandens Begavelse og Energi, kun at sætte saa og saa meget i Værk i denne Verden, eller havde Menneskeaandens Kraftudfoldelse, Evner og rige Produktivitet et højere Maal end det, vi ser i Kunstværkerne, i Bygningsværkerne, i de literære Værker og i alt det, som det ene Slægtled føjer til det andet og har stridt og lidt og grædt for? Hvad er Maalet for Menneskets og Menneskeslægtens Kraftudfoldelse og dermed forbundne Lidelser? Thi det skal siges og gentages Gang efter Gang, at alle, der udretter noget i Verden, maa lide for det, og at kun den, der er villig til at lide for sin Sag, skriver sit Navn ind i Historien.

Jeg kommer her til at nævne for Dem et Ord, som har gjort dybt Indtryk paa mig. Det blev udtalt af den amerikanske Digter Emerson i et rigt og vaagent Øjeblik, da han udbrød: »*Formaalet for alt, hvad der er, og alt, hvad der sker, er Personlighedens Fuldkommengørelse.*«

Det er ikke noget uden for Mennesket, det er ikke de døde Ting, men det er Mennesket selv, der er Formaalet for alt, hvad der sker.

En Dag stod den store tyske Filosof Kant og holdt

Forelæsning for sine Studenter, og saadan som store Mænd, der har noget at sige, kan samle det, de har at sige, i faa Ord, saadan som Blomsten og Frugten og Kernen i det, den store Filosof Sokrates havde at sige Menneskeheden, blev dette: *Kend dig selv!* Og saadan som Centralordet i Jesu Kristi Lære blev dette: »*Alt, hvad I vil, at Mennesker skal gøre imod Eder, dette gører I ogsaa mod dem!*« — saadan sagde Kant det i et enkelt Ord saaledes, at det vedbliver at leve efter hans Tid: *Lad altid Eders Maal være Mennesket!*

Kant havde Ret. Der er dem, der siger: Vort Maal skal være Gud. Men det kan vel enhver, der kender lidt til Religion og Menneskevilje og Personlighedsliv blive klar over lige med en eneste Gang, at dersom der ikke naas et Resultat i mig selv, saa kan jeg ikke ære Gud. Derfor staar der ogsaa i Skriften et dybt Ord, som kun faa — ogsaa af de, der beder og synger Salmer, tænker paa. Det er det Ord: »Ærer derfor Gud i eders Legeme og i eders Aand, hvilke hører Gud til.«

Det Menneske, der ikke har fundet sig selv, kan aldrig finde Gud; og det Menneske, der ikke ærer sig selv, kan aldrig ære Gud, og det Menneske, der ikke elsker sin Broder og elsker sig selv *paa den rette Maade*, kan aldrig elske Gud. Derfor havde Kant Ret, naar han sagde til Studenterne, der undrende sad og hørte paa ham, naar han lukkede op for Ideernes rige Verden: »Lad eders Maal være Mennesket!« Kun gennem Personlighedens Fuldkommengørelse bliver vi hjulpne til at erkende Gud, bøje os for Gud og ære Gud — og paa nogen anden Maade sker det ikke. Lad en Hottentot blive omvendt og kunne nævne Jesu Navn og synge Halleluja nok saa meget — han vil dog aldrig kunne ære Gud paa samme Maade som et Kulturmenneske,

der kommer til at bøje Knæ for Jesus Kristus, eller som Saulus, da han blev Paulus, kom til at ophøje sin Herre og Frelser. Og hvorfor? Fordi de havde Personlighedens Fuldkommengørelse som deres Maal, og dette kaldte frem i deres Hjerte de bedste Sange til hans Ære, som lever i al Evighed.

Lad os se et lille Øjeblik paa, hvordan Menneskene har forstaaet det. Lad os se paa, hvordan Verdens Ideal af Mandighed har været, og hvordan man i Tidernes Løb har famlet og flakket sig frem gennem Mørket.

Jeg har lagt Mærke til, at man ligesom kan spore store, afgrænsede Perioder i Menneskeslægtens Historie. Nu skal jeg ikke i Dag rent historisk give et Rids; men enhver, der har læst Historie, vil give mig Ret i, at man har haft Tider, da man havde ét Ideal, andre Tider, da man havde et helt andet, at det snart var én Type af Mennesker, man vilde søge at ligne, og snart en anden. Mindes vi ikke, at der var Tider, da Atleten, den, der kunde faa de skønne Former, den store Kraft og Smidighed frem, var den, der var i Vælten, og da man ikke talte om andet. Ja, vi har saamænd ogsaa en Gang været inde paa noget af dette her i vort Land. Jeg husker, at der var en Tid, da det, at Præsterne prædikede om Jesus Kristus, ikke betød meget i Forhold til, hvad der blev talt om Bech-Olsen, en Tid, da hans Arme og Muskler betød mere for Danmarks Ære end alle Danmarks Filosofer, Prædikanter og Kunstnere. Jeg nævner blot dette eksempelvis.

Men det varer ikke længe, saa gaar man til den anden Yderlighed; i Stedet for at sætte mandig Kraft og Smidighed som Idealet, slaar man over i Askesen, saaledes, at jo ynkeligere en Mand var, jo mere han kunde pine og plage sig selv, og jo ynkeligere han kunde se

ud i Menneskers Øjne, jo mere ansaa man ham for Idealet. Dog det var kun en Tid, saa fik man et nyt Ideal — thi man higer efter Fuldkommenhed. Idealet blev nu Patrioten, Fædrelandsvennen, den, der kan lade sig slaa ihjel for Fædrelandet. Da saa man Idealet i den, der opnaaede at faa Brystet gennemboret eller Panden kløvet for sit Land. Man glemte, *at der er noget, der er over Fædrelandet: Mennesket, og at der er noget, der er over det enkelte Land: Hele Menneskeslægten*, der er af ét Blod paa hele Jorden og købt med ét Blod og Genstand for én og samme Faders Kærlighed. Naar det er blevet næsten en Gudsdyrkelse, eventuelt at slaa et andet Menneske ihjel, fordi han tilhorer en anden Nation, saa er man ogsaa hvad Fædrelandskærlighed angaar bleven sekterisk og har indrettet sig i smaa Grupper og har fuldstændig misforstaaet Guds Plan med hele Menneskeslægten.

Saa siger andre: Nej, for det vil vi ikke bøje os, men vi tror paa Intelligensen, den udviklede Forstand. Og saa kan man nævne Navne som Plato, Aristoteles, Homer, og vi kan blive ved i lange, straalende Baner at nævne Navne, der i Kraft af deres Intelligens kunde gøre sig gældende og blev Idealet, som Menneskeslægten bøjede sig for. Men ogsaa det varede kun en Tid. Man slog over i andre Modsætninger. Fra at se paa de enkelte, blev det Samfundsmennesket, Borgerne, Partiet, der kom til at staa som Idealet. Og jeg synes, at vi er rigtig godt paa Vej til at ødelægge os selv i den Henseende nu. Hvad betyder den ideelle Personlighed nu i vore Dage? Hvad betyder den ideelle Karakter i vore Dage? Hvad betyder den Mand, der kan staa alene i Mandighed og Kraft og sige: Gør, hvad I vil, skyd paa mig, om I vil, jeg frygter hverken Kugler eller Bajo-

netter; jeg dør gerne for min Overbevisning. Hvad betyder en saadan Mand i vore Dage? Man raaber ikke Jøde efter ham, men man raaber Løsgænger! Den derimod, der kan faa sin Samvittighed ind i Partiets Spændetrøje, kan udviske sin Personlighed og indordne sig under Partiet, hvad enten det nu er Højre eller Venstre eller Socialdemokrati, han er en god Partifælle, han er en god Mand.

Saa er der et andet Ideal, og det er næsten det ynkeligste, nemlig det Ideal, som man var sunket ned til paa Kristi Tid. Da vor Herre Jesus Kristus kom her til Verden, fandt han Menneskene i denne Elendighed — ja, naar jeg læser det, saa maa jeg sige, at i alt det, jeg har nævnt, kan der være noget smukt og ideelt, men naar vi ser, hvad Slægten var sunket ned til paa Jesu Tid, saa kan jeg rigtignok forstaa, at han græd over Jerusalem, og at han kunde sige: »Kommer hen til mig, alle I, der arbejder og lider Møje, og jeg vil give eder Hvile.« Saa kan jeg forstaa, at Menneskene trængte til en Redningsmand. Thi da var man kommen til det Resultat efter al den Granskning og Skriftfortolkning og religiøse Kultus, man havde haft, at Mennesket skal renses udvortes fra indadtil. Og saa søgte de at polere Skallen og kom ikke længere end til at være udvortes kalkede Grave, medens Hjerterne var fulde af døde Ben og al Urenhed. *Af alle de Typer, Menneskeslægten har frembragt, er Farisæeren den ynkeligste.* Men ét er sikkert, at naar Asketen og Atleten og Intelligensen og Patriotismen og Partiet ikke længere spiller nogen Rolle, saa finder vi Farisæeren inden for Menneskeslægten, Kirkerne og Menighedssamfundene, og det er en Race, der er vanskelig at faa udryddet; den vil reformere Mennesket og gøre Mennesket fuldkommen *udvortes fra.*

Og lad mig saa faa Lov til at fremdrage endnu et Træk. Der var en Gang, fortæller Historien, en gammel Filosof, der gjorde en taabelig, ja, en afsindig Handling. Han tog en Lygte i sin Haand paa en Solskinsdag, og saa gik han ud paa Torve og Stræder og saa sig dybsindig omkring med Lygten i Haanden. Da man spurgte ham, hvorfor han dog gik ved højlys Dag med den Lygte, svarede han: »Jeg gaar og ser efter, om jeg ikke kunde finde et Menneske!« Han havde den Tanke, at han skulde se sig nøje for for at se, om han kunde finde et Menneske, en, der var bleven *et virkeligt Menneske*, én, om hvem man kunde sige, naar man saa ham: Ham vil jeg gerne følge, ham vil jeg gerne ligne. Men det lykkedes ham ikke.

Der var mange, der tændte Lygten og lyste efter Mennesker, men fandt dem ikke.

Der er malet et sørgeligt Billede af Mennesket i det 3. Kapitel i Romerbrevet. Det Billede passer alle Dage: »Der er ingen, der er retfærdig, end ikke én. Der er ingen, der gør godt; der er ingen, der søger Gud; man gaar ikke Fredens Vej; Fødderne er snare til at udøse Blod; der er ikke Gudsfrygt for Menneskenes Øjne.« Saaledes afmaler den Helligaand i Ordet Mennesket, som det er, naar det lever løsrevet fra Gud, gaar sine egne Veje og lever med de falske Idealer for Øje.

Men vi har ved Guds Lys fundet et Ideal i den gamle Bog, og De kan være ganske overbevist om, at det ikke var tilfældigt, at jeg i Dag slog op i 2. Tim. andet Kapitel og læste noget deraf. Tro mig, det har været mig en Glæde at finde det Afsnit i Ordet og læse det igennem, det Afsnit, hvor det centrale Ord, som Paulus skrev til Timotheus, var dette: »*Kom Jesus Kristus i Hu!*« Paulus har talt til Timotheus og har sagt: »Du skal lide

endt med Evangeliet: du skal være mandig og stærk; du skal være en god Stridsmand.« Han kræver alt det af ham, som Teksten kræver, men saa siger han: »Kom Jesus Kristus i Hu!« Han siger ikke: Tænk paa mig eller paa nogen anden i Verden. Han henviser ham ikke til nogen af Datidens Lærere; han siger kun dette: »Kom Jesus Kristus i Hu.«

Aa, hvor jeg er Gud taknemmelig, fordi der er et Midtpunkt, en Høvdingeskikkelse, fordi der er et idealt Menneske, som vi kan henlede de Unges Opmærksomhed paa, og om hvem vi kan sige: »Dersom du vil følge ham, saa skal du ikke vandre i Mørket, men have det Livsens Lys.« Aa, hvor jeg følte Trang til i Dag, efter at jeg havde siddet i Timevis og ladet Personlighederne, jeg kender fra Historien lige fra de fjerne Tider, gaa forbi mit Blik, og efter at jeg havde set den ene efter den anden staa paa Baggrund af sin Tid og iklædt alle sine gode Gerninger, at udbryde i mit Hjerte: Der er ingen af dem, jeg kan bruge. Men hvor er jeg lykkelig ved at kunne staa frem her og sige ganske enkelt og simpelt til alle herinde: »Kom Jesus Kristus i Hu!«

Frelsens Hær havde en mærkelig Mand her i Landet. Han var en jævn Bonde; han havde, som man siger, ingenting lært, og han var noget af — jeg vil ikke sige en Særling, for det er et Ord, der ikke skal anvendes paa en saa god Mand, men han var lidt underlig. Han kunde gaa fra en By til en anden og gennemføre det, som han maaske er den eneste, der har gennemført af alle Arbejdere i Guds Rige. Naar han kom til en By, kunde han gaa fra Dør til Dør, indtil han havde besøgt alle Hjem i Byen og givet dem en Indbydelse til Guds Rige. Denne Mand er nu død. Vi læser om saa mange Døds-

fald. De kan ikke alle gøre lige meget Indtryk paa os, men da jeg læste om hans Død, bøjede jeg mit Hoved i dyb Vemod. Han har skrevet en lille Sang. Den er ikke meget værd, naar den skal bedømmes fra Formens Side, naar den skal undersøges paa et poetisk-kritisk Laboratorium, men den begynder majestætisk og gribende, som kun et Hjerte, der har oplevet noget med Gud, kan sige det:

»Se paa Jesus, Verdens Frelser, se det blødende Guds Lam!«

Da jeg hørte det første Gang, da sank jeg næsten paa Knæ, for det er just det rette Ord i hele sin mægtige, fuldkomne Oprindelighed. Se paa Jesus, Verdens Frelser, — se det blødende Guds Lam!

Men der er det, at der er mange, ogsaa indenfor Menigheden, som gerne vil hjælpe Menneskene tilrette i Forhold til et Ideal, der har begaaet den store Kardinalfejl, at de begyndte med at sige: Se paa Jesus, hans Karakter, hans Liv og hans Gerning. Men det, vi skal begynde med, er: Se, det blødende Guds Lam. Det er kun paa Blodets Grund, det er kun paa Forsoningens Naade, eller jeg kunde bruge et andet Udtryk: Det er kun med Golgata som Rygstød, at jeg kan blive »mandig og stærk«.

Jeg husker, hvorledes der kom en Mand ind i en Forsamling, hvor jeg sad, og spurgte, om han maatte synge en Sang. Jeg var den Gang et søgende ungt Menneske. Manden fik Lov til at synge, ak, paa en Maade, som, set fra et musikalsk Standpunkt, ja, vist selv for dem, der er til Stede her i Dag og maaske ikke er særlig musikalske, nærmest maatte forekomme blot som nogle underlige Lyde:

»Der er Liv i et Blik paa det blødende Lam,
der er Frelse, o, Synder, for dig.
Hæv dit Øje til Korset i Tro og bliv frelst,
se til ham, som led Døden for dig.«

Men han sang det, saa jeg følte, at det gik som et elektrisk Stød igennem min Sjæl. Der er Liv, o, der er Liv i et Blik paa det blødende Lam. Vi Mennesker kan faa nyt Liv ved Troen paa den lidende Kristus.

Om du vil studere Bunyans Pilgrimsvandring, vil du der finde et Sted, hvor Kristen kommer fra Fordærvelsens Stad, bærende paa sin Bylt og er lige ved at synke sammen. Da kommer han til et Sted, hvor han ser en Mand paa et Træ, og han staar og ser paa ham, og ser og ser, og paa en Gang gaar det saa underligt: Baandene, som binder hans Byrde fast paa ham, løsnes, og Bylten, han bærer paa, ruller ned paa Jorden, og han ser den rulle ned i den tomme Grav. Og som han staar der, befriet for sin Byrde, siger han: »Han har givet mig Hvile ved sin Kummer og Liv ved sin Død!«

Er der nogen herinde, der vil prise Gud paa samme Maade. — Se paa Jesus, Verdens Frelser — se det blødende Guds Lam!

Efter at jeg nu har søgt at tale historisk om Menneskeslægtens famlende Forsøg paa at naa frem mod Fuldkommenheden, saa ønsker jeg at tage dig ved Haanden, du, der er her i Dag, der ikke har kunnet naa hen til den rette Mandighed, og for hvem det viseste og bedste Menneske ikke er Idealet, der kan hjælpe dig, og bede dig gøre, som John Bartholomæus Gough, der kom ind i en Afholdsforening i Worchester og aflagde Afholdsløftet, men brød det, aflagde Løftet igen og brød det ialt 84 Gange, fordi han gjorde det i egen Kraft. Men saa

var der en Dag, da han var ved at synke ned i Fortvivlelse og Selvforagt, at en troende Mand kom og lagde sin Arm om hans Skulder og pegede paa ham, der hang paa Korset i Smerter og i Blod — og fra det Øjeblik, da han der havde set sin Frelser, faldt han aldrig tiere, og fra den Dag af fik han en saadan Kraft, at han førte Tusinder af Mennesker i Havn. Ja, naar du faar det Rygstod, som Golgata giver, saa har du Idealet for Øje. »Kom Jesus Kristus i Hu, som blev oprejst fra de døde, som er af Davids Sæd, efter mit Evangelium,« som Paulus siger, »mit Evangelium«, det, Gud giver mig at forkynde i Verden.

Og saa vil jeg bede dig om at se paa fire Ting i Jesu Kristi Karakter, for at du kan faa det sande Billede af den Mandighed og Kraft, som Teksten taler om i Dag: »Værer mandige, værer stærke.«

Efter at du har mødt ham som din Frelser, skal han være det store Forbillede ogsaa for dig. Det er ikke Luther eller Wesley eller Calvin eller John Knox, der skal være min Lærer paa denne Jord, kun én skal være min Lærer og Vejleder, Jesus Kristus.

Det første, jeg vil pege paa, er hans dybe, dybe Kærlighed. Det er jo altid det, der griber os først hos Kristus, hans grænseløse Kærlighed og Medlidenhed. Du kan læse, hvor du vil i Evangelierne, saa vil du se, at naar han møder ulykkelige, staar der altid: »Han fattede Kærlighed, hans Hjerte bevægedes, han ynkedes inderligt«. Saadan er Jesus.

O, at vi dog maa komme til at ligne Jesus i hans stærke Mandighed og i hans Hojmodighed. Hvor var han højmodig! Jeg synes, det kommer frem som aldrig før i hans Bøn paa Golgata: »Fader, forlad dem, for de vide ikke, hvad de gøre.«

Det andet Træk, jeg vil minde om, er han's Mod. Der er aldrig et Glimt af Fejghed hos ham. Men hvor har vi allesammen kun saare lidt Mod. Dersom vi havde det Mod, som den gode Samvittighed giver, Mod til ikke blot at sige Sandheden, men *Mod til at være sande* — hvad vilde det ikke betyde for Verden! Se paa det Mod, der var i Jesus Kristus, hvordan han altid traadte lige frem. Det aabenbares paa den allerskønneste Maade den Nat i Getsemane, da han rejser sig og gaar hen imod sine Fjender og siger: »Er det mig, I søger, saa lad disse gaa.«

Der er en Ting, som Apostelen Paulus aldrig kan glemme, en Ting, han aldrig kan tilgive sig selv, det er, at han en Nat lod sig putte ned i en Kurv og hejse ned over Muren. Han kommer selv tilbage til det. Han angiver sig selv som den fejge Stakkel, han er. Aa, hvor vi tidt har sat os i denne Kurv og har ladet os hejse over Muren om Natten. Hvor vi tidt kneb ud, hvor det kostede noget at staa paa Sandhedens Side. Hvor det gælder om, at vi virkelig rigtig kan komme til at ligne Jesus.

Det tredje, jeg vil pege paa, er den dybe Redelighed og Ærlighed. Det er ogsaa et Kendemærke for dem, der følger Jesus, de er redelige og ærlige, ikke blot i Pengesager, men ogsaa i den Maade, hvorpaa de tænker og omtaler Mennesker og i deres Uegennyttighed overfor andre. Hvor er det stort, hvad der er sagt om Jesus: »Der var ikke Svig i hans Mund« — og hvor var det stort, hvad Jesus sagde om den ene Discipel: »Denne er en Israelit, i hvilken der ikke er Svig.« Men naar vi rigtig kender Mennesker, hvor maa vi saa blive tungsindige. Det er let at sige: Politikere er nogle farlige Mennesker, de skal altid gaa paa Akkord med Samvit-

tigheden, idet de maa føje sig efter, hvad deres Parti vil. Men der sidder noget af en Politiker i os alle sammen, noget af det, der gaar paa Akkord med Uretten og med Sandheden. Derfor trænger vi til at se paa den store, dybe Ærlighed, der var hos Jesus Kristus.

Og det fjerde Karaktertræk, vi skal se paa, er hans dybe Renhed, ikke blot Renhed i moralsk Henseende, som vi er vant til at tale om det, men hans store *Renhed i Aanden*, saa at han ikke tillader, at en eneste uren Tanke glider igennem hans Sjæl. Dette at komme til at kæmpe for at faa et rent Hjerte — hvor det koster noget! Der er dem herinde, der har fældet mange Taarer over sig selv, fordi de fandt saa megen Urenhed i deres Begær, i deres Bevæggrunde, særlig dette sidste. Mange Gange troede du, at du havde gjort dette eller hint Arbejde for at ære Gud og tjene dine Medmennesker. Og da du saa kom til rigtig at se det i Guds Ords Lys, saa var det dog din egen Ære, du havde søgt.

Jeg sagde engang til en Forretningsmand: »Naar man kan hvile i Gud med alt, ogsaa med Vanskelighederne, saa er det underligt, hvor det gaar godt.« »Ja, det skal du sandelig have Ret i,« sagde han, »men jeg har gjort den Erfaring, at naar jeg har den Bevidsthed i mit Hjerte, at jeg foretager enhver Disposition og afslutter enhver Forretning med det bestemte Formaal for Øje, at jeg kun vil ære og tjene Gud ogsaa i alt dette, saa er det det samme, hvor mange Veksler, der er forfaldne — jeg er altid rolig og føler fast Grund under Fødderne; men kommer jeg lidt i Tvivl om min Hensigt, saa er det, som om jeg mister min Ro, saa falder det hele sammen for mig.« Det var ikke paa et Klassemøde, men paa Tomandshaand i en Stue, at han sagde dette til

mig, og jeg synes, at det var et af de skønneste Vidnesbyrd, jeg har hørt.

Og nu forinden jeg slutter, vil jeg sig til dig, at naar Teksten lyder saaledes: »Værer mandige, værer stærke,« saa koster det noget. Men det koster ikke for meget.

Det koster ej for megen Strid
en himmelsindet Kristensjæl at blive;
er vor Natur end ikke mild og blid,
naar den i Kristi Død sig hen skal give,
saa giver Gud den gudhengivne Aand
dog Overhaand.

Maa jeg nævne i korte Træk, hvad det koster at faa denne Manddomskraft, som jeg har talt om.

Det koster for det forste — og det skal understreges og huskes — *det koster en fuldstændig Selvopgivelse.* Det koster det, som Kristus har sagt, at den, der vil finde sit Liv, skal miste det. Jeg er overbevist om, at der er mange troende Mennesker i Dag, der kan sige: Dér er vi ved Punktet: Selvopgivelsen. At miste sit Liv for derefter at finde det igen. Der er ingen, der kan opgive sit Liv, saa længe vi holder fast ved vort eget; men dersom vi mister vort eget, saa faar vi hans. Det er det, Teologerne har kaldt Genfodelse. Det er at faa et andet Livsprincip ind i sig. Men det sker ikke, før vi vil aflive den gamle Adam, før han kommer paa Dødslejet, paa Korset. Det er ikke saadan, at naar blot man kommer ind i en Forsamling og græder et Par Taarer over sig selv, og en Mand kommer hen og siger: Tro paa Jesus, og man siger: Jeg tror, — saa er man genfødt. Nej, man er ikke. Man er ikke genfodt, for man har villet opgive alt sit eget, har lagt sig selv paa Altret og har sagt: Gør med mig, Gud, hvad du vil. *Genfodelse er ikke noget,*

der hviler paa en Stemning, men paa en fuldstændig Opgivelse af sit eget.

Der var en Dag en Mand, der sagde til mig: Folk bliver alt for let og alt for hurtigt frelst. Jeg forstod ham ikke rigtig og sagde: Hvad mener De? Jeg mener, svarede han, at det gøres for mekanisk. Lad os forskaanes for de mekaniske Omvendelser. Gud give, at Omdannelsen maa komme inde fra vort inderste Væsen.

Det andet, der skal til, er: Overgivelse til Gud. Det koster ogsaa noget, thi for at komme ind i Guds Plan maa jeg gøre noget; jeg maa opgive alle mine egne Maal. Kender du noget til det? Kender du noget til det at skulle udlevere Boet, Nøglerne og Bøgerne — ogsaa Hovedbogen — til Gud? Kender du til det at blive sat under Administration fra det høje? — Jamen, Gud, lad mig dog faa Lov til at beholde en eneste Nøgle og saa nogle Lommepenge, saa skal du faa hele Resten. Men Gud vil have *alle* Nøglerne udleveret, han vil have hel og fuld Overgivelse. Der sidder her paa hver Stol i Dag et Menneske, en Person, som har noget, han ikke har villet give Gud endnu. Vil du give Gud det i Dag? Hvordan er det, vi synger i en Sang:

Giv Gud din Vilje, al din Vilje snart,
saa er det klart.

Det tredie er Helliggørelse. Men hvad er det? Det er Efterfølgelse, det er Lidelse. »Værer mandige, værer stærke! Du mit Barn«, skriver Timotheus, »bliv stærk ved den Naade, der er i Kristus. Lid ondt med Evangeliet og vær en god Stridsmand. Kom Jesus Kristus i Hu. Herren give dig god Forstand paa alle Ting.«

Sand Kristendom bliver aldrig Mængdens Religion. O, disse Masseprocessioner, disse Mængder der kan syn-

ge: Kristne har kronede Dage — hvad betyder det? Hvor er de paa Kampens Dag? Hvor er de paa den Dag, der skal ofres? Hvor er de, naar man skal holde ud, naar man skal have Hundevagten? Hvor er de, naar Stemningerne ikke er mere? Fest kan de holde, men Arbejde og Lidelse, Udholdenhed, Taalmodighed og Tro, Slid, Slæb Offer for at fremme Guds Sag — hvor finder man dem, naar der er Tale om noget af dette? Jeg finder dem aldrig paa den Dag, da det gælder. Men det er sikkert, at dersom vi ikke lider med ham, saa skal vi heller ikke herliggøres med ham. Naar alt kommer til alt, er det ikke Teorier, der frelser Verden; det er ikke Taler, det er ikke fornemme og gode Manerer, der frelser Verden; *men det er det at have et Hjerte, der er fyldt af Gud.* Det sang hun, den lille pukkelryggede Pige, jeg engang hørte i Kristiania:

»Det er Hjerter, Verden trænger, det er Hjerter, Verden trænger.«

Jeg ser en ung Bondepige for mine Øjne, den unge, enfoldige skotske Bondepige, der kom ind til sin Præst og sagde: »Maa jeg gaa til Nadverbordet paa Søndag?« Præsten rettede nogle Spørgsmaal til hende om den kristne Tro og Lære. O, hvor vi har travlt med det mange Gange — ak, den kristne Tro og Lære! Hvor den er forvansket, hvor den er forfalsket i hvert Slægtled. Den unge Pige hun stod akkurat som en Broder, jeg studerede sammen med som ungt Menneske. Han blev spurgt, hvad det betyder at være omvendt. Han var saa godt omvendt, som nogen kunde være, men besvare det Spørgsmaal — nej, det kunde han ikke. Ja, omvendt, sagde han, — ja, Omvendelse — det er Omvendelse! Andet Svar kunde han ikke give. Og den Forklaring var forresten god nok, men den gjaldt ikke til

Eksamen. Det er maaske ogsaa lettere at sige, hvad det ikke er, end hvad det er. Den unge Bondepige sagde: »Kan jeg faa Lov at gaa til Alters paa Søndag, jeg længes saadan derefter?« Og saa skulde hun eksamineres, og hun blev eksamineret, og hun dumpede, saadan at den gamle Præst sagde: »Min unge Ven, De er ikke en moden Kristen; De kan endnu ikke gaa til Alters. De maa vente lidt endnu.« Saa maatte hun gaa, og idet hun gaar ud af Døren, vender hun sig endnu en Gang og siger, idet hun brister i Graad: »Jeg kan ikke sige meget om Frelseren, men jeg kunde dø for ham, saadan elsker jeg ham.« Da rejste den gamle Præst sig og sagde: »Min kære Pige, kom tilbage! Der er ingen mere værdig Gæst til Herrens Bord paa Søndag end du.«

Det er, naar alt kommer til alt, ikke Ord og Stemninger, Talemaader, Kultus eller Former, men det er Hjertets skjulte Menneske, det er vort Forhold til det store, guddommelige Ideal i Kristus, det kommer an paa.

Værer mandige, værer stærke! Kom Jesus Kristus i Hu!

Han giver dig Forstand paa alle Ting.

Jeg skal til Slutning udtale et lyst og varmende Ord. Jeg skal sige, at midt i al Verdens Egoisme og midt i al Menneskeslægtens Mørke tror jeg paa, at den Dag skal komme, da alle Jorden Slægter skal se hen til Kristus, til det store, guddommelige Ideal. Jeg tror, at den skal komme, den salige Tid, da alle skal høre hans Røst,

da Helten fra Golgata kalder til Strid,
og Kongernes Konge paa Gangeren hvid
uddrager at samle sin Høst.

AMEN

VÆRER BARMHJERTIGE —

VOR Tekst i Dag er et af de Ord, som vor Herre Jesus Kristus vilde sige til Menneskene, dersom han igen kom ned til Jorden. Det vilde være et af de første Ord, der vilde lyde fra hans Læber, tone ud fra hans Hjerte til den Menneskeslægt, der hader og myrder, den Menneskeslægt, der bløder og tilføjer hverandre Saar. Han vilde sige de Ord: »*Vorder barmhjertige, ligesom eders Fader er barmhjertig.*«

Der er mange, der synes, at Moses lagde haarde Byrder paa Menneskene, at Lovens Bogstav krævede meget. Det syntes jeg ogsaa en Gang; men i Dag synes jeg, at det var ikke meget. Dersom Hjertet, Samvittigheden kunde have faaet Ro i det, saa var det en let Religion, den Jøderne havde. Men den, der er bleven Kristi Discipel, ikke blot et Menneske, der har faaet det kristne Navn, ikke blot et Menneske, der siger: »Herre, Herre«, men som gør Faderens Vilje, ikke blot et Menneske, der er indskrevet i en Menighed og har slaaet sig til Ro under et bestemt Navn, ikke blot et Menneske, der iagttager visse Anordninger og Regler, ikke blot et Menneske, der udfører en bestemt Tjeneste efter en bestemt Form og aflægger et passende Regnskab for andre Mennesker for det, men et Menneske, der virkelig vil følge Jesus, virkelig vil være hans Discipel, tage hans Kors

op og følge ham efter — det er det, der hører med til at være hans Discipel, selv om der ikke er saa megen Forskel paa det Menneske, der gør det, og de andre, der kun har det mere i Teorierne og Formerne, — det Menneske, der har givet sit Hjerte hen til det at være en Jesu Discipel, vil nok mærke, at det er ikke sandt, hvad nogle siger, og hvad vi hører fra mange Kanter, at Evangeliet slapper Kravene. Det er ikke sandt. Det var noget, de ogsaa sagde om ham. De sagde: Du er kommen for at opløse Loven, men vi holder Loven, vi driver det til noget. Men Jesus svarede dem: »I skal ikke mene, at jeg er kommen for at opløse Loven, jeg er ikke kommen for at opløse Loven, men for at fuldkomme den.«

Kristus bragte noget nyt ind i den religiøse Verden. Før han kom, stilledes alle religiøse Krav i Verden udvortes fra og indefter. Du kan læse hvilken som helst Religions Historie, du vil, og du kan studere det gamle Testamente lige fra første Mosebogs første Kapitel til det sidste Vers i Profeten Malakias: saa snart der tales om Religion indvortes fra, saa peges der hen paa Helligaandens Udgydelse og Kristi Komme i den nye Pagt. Mennesket havnede derfor ogsaa i Udvorteshed, saa at Kristus, da han kom, maatte sige, endog til dem, der var mest anset for deres Hellighed: »I er kun udvortes kalkede Grave.« Og jeg siger her i dyb Alvor, at jeg vilde hellere lide alt ondt her i Verden end at faa det Skudsmaal hæftet paa mig: Du er kun en kalket Grav.

Men Kristus, han begynder med at stille Kravet indvortes fra. Han gaar til Roden. Han træder frem og siger: »Der er sagt: Du skal ikke gøre Synd; men jeg siger: Du skal ikke begære!« Kristus skærer igennem det hele. Han siger de Ord: »Indvortes fra, fra Menneskets Hjerte, der udgaar de onde Tanker, Hor, Mord, Skørlev-

net, Gerrighed, Tyveri, Ondskab, Gudsbespottelse, et ondt Øje, Uforstandighed, Hovmod og Daarlighed.«

Kristus gaar lige ind til Roden af vort Væsen og siger saa, at den, der vil blive et andet Menneske, han skal faa et nyt Hjerte. Han siger ikke: »I skal lære af mine Gerninger og af mine Ord;« men han siger: »I skal lære af mig, for jeg er sagtmodig og ydmyg af Hjertet.«

Saa stiller jeg da disse to Ting op overfor hinanden til Overvejelse og spørger: Opløser Kristus Loven? Gør han det til en Leg at være et religiøst Menneske? Overstreger han noget og siger: Det gaar saamænd nok, lille Børn; I er jo engang skrøbelige, og det bliver I ved med at være? Nej. Kristus kræver en Revolution i Dybet af vort Væsen. Han kræver en Fornyelse i os.

Og der kommer vi til Teksten.

Den stiller et Krav, som Loven og som Moses aldrig stillede: »Vorder barmhjertige, som eders Fader i Himlen er barmhjertig.« Kristus har holdt den for Verden daareagtige Tale, som findes lige foran Teksten. Han har sagt, at man skal ikke give de Mennesker, der kan gøre Vederlag. Han har sagt, at man aldrig skal kræve sin Ret. Han har sagt, at man skal aldrig nogensinde gengælde ondt med ondt, aldrig nogensinde. Han har saa fuldstændig afklædt os ethvert Krav, enhver Ret, vi kunde have, og stillet os i denne Verden som dem, der intet maa begære, intet maa fordre, intet har at kræve.

Er det let at være et saadant Menneske? Er det?

Min Ven, i Forbindelse med denne Tekst har jeg tre store Tanker at lægge frem her i Dag. De er saa enkle og saa lige til, saa naar jeg nævner dem, kunde

du sige: Det kunde ethvert Barn have sagt. De tre Tanker er dog Pillerne i al Religion.

Det første, jeg gerne vil sige ud fra disse Ord: »Værder barmhjertige, ligesom eders Fader i Himlen er barmhjertig,« er dette, at Kristus her giver Mennesker et rent Gudsbegreb. Jeg gentager det: Jesus giver Menneskene et rent, jeg kunde ogsaa sige et trøstefuldt Gudsbegreb.

Hvad er det, Kristus kalder Gud i disse Ord? Han giver Gud det Navn, som vi ikke kunde undvære. Han kalder Gud en Fader. Kan det ikke skabe Lovsang, Højsang i Hjertet, at Kristus ikke siger: »Værer barmhjertige, ligesom Gud, den Herre Zebaoth, Gud den almægtige, er barmhjertig:« nej, han siger: »Værer barmhjertige, ligsom eders Fader er barmhjertig.«

Da Jesus holdt sin Bjergprædiken, lærte han Menneskene at kende Gud som en Fader. Og da han gik ind i Gethsemane og bad sin Bøn der i Hjertets Kvide, da sagde han disse Ord: »Fader, er det muligt, saa lad denne Kalk gaa fra mig.« Og da de havde naglet hans Hænder til Korsets Træ, bad han og sagde: »Fader, forlad dem, thi de vide ikke, hvad de gøre.« Endelig, da han havde lidt og stridt for vor Skyld paa Korsets Træ, da sagde han som det sidste Ord: »Fader, i dine Hænder befaler jeg min Aand.« Ja, Jesus har lært Menneskene at kende Gud som Fader.

Jeg vil i denne Forbindelse sige noget, som maaske kan synes haardt; det er, at ethvert andet Gudsbegreb end det, der giver Gud Fadernavnet, er et mangelfuldt Gudsbegreb. Enhver Religion, der ikke kender Gud som en Fader, er en Vildfarelse, eller ogsaa staar den paa et primitivt Stade. Den egentlige Gudsaabenbarelse er den, at han er vor Fader.

Men, siger en eller anden: Hvad vil du da gøre med den gamle Pagt? Optræder Gud der som en Fader?

Ja, har vi lært at læse den gamle Pagts Bog, det vi kalder det gamle Testamente, ret, saa skal vi nok finde, at han er en Fader. Jeg kan se Guds Kærlighed i den gamle Pagts Bog paa hvert eneste Blad, saa det gennemvarmer mit Hjerte. Tænk blot paa, hvorledes der staar et Sted: »Som en Fader forbarmer sig over sine Børn, saaledes forbarmer Herren sig over dem, som frygter ham.«

Ja, siger du maaske, men hvad vil du da gøre med alt det i den gamle Pagt, hvor det ser ud, som om Gud er et haardt Væsen? Hvad vil du f. Eks. gøre ved alt det, hvor det synes, som om Gud finder Behag i, at det ene Menneske slaar det andet ihjel, eller som om Gud direkte giver Befaling til, at den ene skal slaa den anden ihjel? Eller hvad vil du sige om David, der dog er Manden efter Guds Hjerte, naar han udbryder: »Jeg vil nedhugge mine Fjender i Herrens Navn. I Herrens Navn vil jeg nedhugge dem.« Han arbejder sig selv, kan man sige, næsten op i Raseri og siger Gang efter Gang: I Herrens Navn vil jeg nedhugge dem — og han var dog Manden efter Guds Hjerte. Hvad kan man sige derom?

Ja, dertil vil jeg sige, at i hine Dage stod Menneskene, selv de, der i den Tid var Mennesker efter Guds Hjerte, paa et meget primitivt Standpunkt. Et Menneske er aldrig ansvarlig for mere Lys, end han har. Menneskeslægten har været under Guds Opdragelse. Den Helligaand var ikke udgydt i hine Dage paa den Maade som nu, og Menneskeslægten havde den Gang ikke set den, der kom ud fra Himmeriges Palads og

steg ned paa Jorden og blev som en af sine Brodre og forkyndte Fadernavnet for Menneskeslægten.

Vi behøver jo blot at gaa tilbage f. Eks. til Martin Luther, altsaa 400 Aar tilbage i Tiden. Dersom han levede i vore Dage, og dersom han levede lige paa samme Maade som i hine Dage, saa kan det være, at mange af hans Meningsfæller vilde sige: Denne Mand vil vi ikke kendes ved. Luther levede som et Barn af sin Tid, og vi er helt anderledes nu. Menneskeslægten gaar fremad i Oplysning og Kultur, og Etiken forandrer sig.

David var stor i sin Tid, Luther i sin Tid; men der kræves mere af dem, der lever i 1914, end af dem, der levede i 1514. Den, hvem meget er givet, af ham skal der kræves meget. Vi staar paa deres Skuldre. Det er som en Mand engang sagde billedlig i en Tale: De holdt en Stige for os, som vi er gaaet op ad, og vi staar nu oppe i Højden.

Den anden Side af Sagen er den, at naar der er Tale om Gudsbegrebet, saa tor jeg udtale som min inderste Overbevisning, at der maa foreligge Fejltagelser.

Gud har aldrig nogensinde *befalet* det ene Menneske at myrde det andet. Jeg tror ikke paa det. Jeg bekender det aabent for hele Verden, at den Gud, der sagde til Kain, der havde myrdet sin Broder: »Ustadig og flygtig skal du være paa Jorden, og forbandet være du fra Jorden, som oplod sin Mund til at tage din Broders Blod af din Haand,« — den Gud har aldrig sagt, at den ene Broder skal myrde den anden. Og den Gud, der stod paa Sinai i Lyn og Torden og Uvejr og sagde: »Du skal ikke slaa ihjel,« — han har aldrig givet det ene Menneske Tilladelse til at slaa det andet Menneske ihjel.

Og den Gud, der oprettede Kærlighedens Pagt i den

gamle Pagts Lov og som i den nye Pagts Lov sagde: »Du skal elske din Fjende, du skal velsigne den, der forbander dig, du skal bede for den, der gør dig Skade og forfølger dig, paa det du kan være din Faders Barn, som er i Himlene.« — han har aldrig givet Mennesker Befaling til at gøre noget andet Menneske Fortræd.

Hvad er da Fortolkningen?

Fortolkningen er den, at naar vi i den gamle Pagt læser de Skrifter, der peger hen paa Jesus Kristus, da føler vi Inspirationens hellige Pust, da mærker vi, at det er den Helligaand, der taler. Men saa snart vi kommer til de historiske Skrifter, ja saa ved vi, at de er korrekte, men ogsaa, at de er farvede af den jødiske Aand, og vi ser, at de jødiske Forfattere i dem har skabt sig et Gudsbillede i jødisk Skikkelse med et jødisk Sindelag og et jødisk Partihad til andre Mennesker. Paa den Maade er det, at Gudsbegrebet er blevet forvansket i den gamle Pagts Bog, og dette forvanskede Gudsbillede har man saa ikke været paa Vagt over for, og det er gledet med over i Kirken.

Jeg hørte for mange Aar siden en af Metodistkirkens Biskopper holde en Tale, som jeg aldrig glemmer. Det var John P. Newman. Han var syg, døende. Han var en af de mest alvorlige, begavede og stærke Aander, der har levet i vor Kirke. Han skulde indlede en Gudstjeneste, men var saa syg, at han maatte holde sig ved Talerstolen, medens han sagde nogle faa Ord til os; derefter maatte han gaa og overlade sin Gerning til andre. Men medens han stod der, sagde han de Ord, som sank ned i min Sjæl, da jeg som ung Prædikant sad og lyttede til denne store Mands dybe Tanker. »Brødre, der tales saa meget om Gud paa saa mange Maader, som om

Gud var Partiernes Gud og Hævnens Gud og Hadets Gud. Saadan maa I ikke tale om Gud, I skal tale om Gud, som er Kærlighed.« Og saa tilføjede han: »I do not believe in a Jew-God, but I do believe in the Father of our Lord Jesus Christ.« Det er oversat: »Jeg tror ikke paa en Jøde-Gud, men paa vor Herre Jesu Kristi Fader.« Og da han sagde det, lukkedes noget nyt op i mig, da blev jeg saa taknemlig for, at jeg er en Kristen, og det sank rigtig ned i min Sjæl, hvor kærlig en Fader vi har i Gud. Men lige saa forkert, som det er for Kirken, at den har ladet sig smitte af gamle, forældede Gudsbegreber, lige saa forkert er det for dem, der staar som Kristendommens Modstandere og Fjender, at lægge Kristendommen det til Last. Thi den, der har grundlagt og stiftet Kristendommen i Verden, han har sagt: »Den, der drager sit Sværd, skal omkomme ved Sværd,« og han sagde til ham, der drog sit Sværd: »Stik dit Sværd i Skeden, tror du ikke, at jeg kunde bede min Fader, saa han sendte mig mere end 12 Legioner Engle?« Og han siger til os: »Dersom en slaar dig paa den ene Kind, saa vend den anden til.«

Og dersom nogen vil spørge mig, hvad der er min største Sorg, naar jeg tænker paa den kristne Kirke her i Verden, saa vil jeg sige: Det er ikke det, at Kristi Kirke ikke er saa enig, som man siger, den skulde være, for den er sikkert langt mere enig, end de fleste aner; men det er, at Kristi Kirke ikke har forstaaet, at den ikke skal regeres af verdslige Magter og ikke skal stille sig til Tjeneste for disse hverken for Politik, Statsmyndigheder, Konger eller Kongeriger. Kristus vilde, at hans Menighed, hans Legeme skulde fremtræde i Verden som ham selv. Enhver, der vil være hans Discipel, maa fornægte sig selv, tage sit Kors og følge ham. Han maa

vandre i hans Fodspor i Lydighed mod Faderen og i Kærlighed til Brødrene.

Jeg vil ikke gøre Gud til Djævelens Ligemand. Og om Djævelen staar der skrevet, at han er en Manddraber fra Begyndelsen af, og den, der af fri Vilje dræber eller giver Befaling til at dræbe, er derfor et Djævelens Barn, hvorimod Gud er al Naadens og Barmhjertighedens Fader.

Jeg hørte, da jeg var Dreng, en Dag noget, som aldrig slettes ud af min Bevidsthed. En Mand kom ind til min Fader og sagde følgende Ord til ham — jeg var den Gang kun 6 Aar gammel, og jeg sad og hørte paa det, men det blev skrevet med Ildskrift i mit Hjerte, og jeg vil sige til hver eneste, der er herinde: Vil I være onde, saa vær aldrig onde i Børns Nærværelse. I dette Tilfælde gjorde Mandens Ord dog den modsatte Virkning af, hvad han tilsigtede. Han sagde raat og brutalt: »Det var godt, at den Krig kom. Det var godt, at der blev luftet ud. Det var godt, at saa mange blev slaaet ihjel.« Saa sagde min Fader ganske stille og enfoldigt: »Gud forlade dig din Synd, at du kan sige noget saadant.« Men den fremmede Mand svarede: »Vi trænger til endnu en saadan Aareladning; saa bliver der mere Plads for os andre.« Ja, en saadan Raahed kan vi jo let stemple. Men den bæres frem af noget, den har sit Rygstød i et eller andet, og som Kristne har vi den Pligt at bekende, at dette er af det onde.

Men jeg gaar videre og siger, at *der er en Befaling i vor Tekst, en Befaling til at være barmhjertige, til at være gode.*

Hvad er Barmhjertighed?

Det er ikke blot det Sind, der kan tilgive, men det er det Sind, der ikke kan glæde sig over noget Gode i

Verden, naar andre maa savne det. Det er det Sind, der ikke har Ro, naar andre har Uro, det Sind, der ikke kan hvile paa et blødt Leje eller spise gode Middage eller klæde sig i kostbare Stoffer, naar andre maa lide Savn.

Saadan var Menneskesønnen.

Maa jeg spørge jer alle sammen: Er I ikke lykkelige over at tjene den Herre, som har det barmhjertige Sindelag. Men ligner I ham saa ogsaa?

Hvem trænger til Barmhjertighed

O, det gør alle, der lider Uret. Det gør alle, der har det ondt.

Hvis en Mand møder en anden paa Landevejen og slaar ham ned og saa løber sin Vej og lader ham blive liggende lidende og blødende paa Landevejen — aa, saa har vi saa ondt af den Mand, der ligger her, og vi ønsker, at der dog maa komme en barmhjertig Samaritan, som vil tage sig af ham. Men ikke saa snart er det sket, før der skal udsendes Politibetjente, Gendarmer og Detektiver efter ham, der slog ham ned, og der raabes: I Fængsel med ham, straf ham, lad ham lide derfor! Er det Kristi Aand at sige saaledes? Nej? det er en vis Retfærdighedsfølelse, men det er ogsaa et Hadets Instinkt, som genfindes i os alle sammen. Kristus derimod, han vilde ganske stilfærdigt sige: Den Mand, der løb sin Vej, han, der slog den anden ned, han trænger til jeres Barmhjertighed.

Værer barmhjertige, ligesom eders Fader i Himlene er barmhjertig! Tænk, vi skal have Gud som vort Forbillede. Han er, siger Kristus, god mod de utaknemlige og onde. Godhed er hans Navn.

Kan jeg naa til det Ideal? Kan jeg blive god? Kan du blive god? Kan vi blive gode og uegennyttige? Kan vi blive barmhjertige?

Ja, jeg tror paa, at vi *kan* blive det.

Det er ikke nok, at vi Mennesker tager imod Tilgivelse fra Gud, vi maa tage imod Liv fra Gud. Vi maa leve Guds Liv og holde os nær til Gud. Et Menneske bliver god hos Gud.

Jeg synes, det er en smuk Illustration, den lille Fortælling om en ung Pige, der gik i Klasse sammen med en Del andre unge Piger; saa døde hun; og da hun var blevet begravet, gik Kammeraterne hen til hendes Mor og sagde: »Maa vi sætte en Sten paa hendes Grav?« — »Vil I gerne have Lov til det?« — »Ja, vi holdt saa meget af hende.« Saa satte de en Sten paa Graven med denne smukke Indskrift: »Det var saa let at være god hos dig.« Da Moderen saa dette, brast hun i Graad og sagde: »Tak, kære Gud, hun har ikke levet forgæves.«

Et Menneske, der lever nær Gud, bliver ikke selvgod, men god, god, fordi Guds Lys, Guds Varme kommer ind i ham.

Men saa gælder det om, at vi faar saa meget af Guds Kærlighed og Godhed ind i vort Hjerte, saa andre bliver gode ved at være i vor Nærhed, saa vi ikke virker oprivende, ærgrende, onde, saarende, men lægende, rensende, lindrende paa vore Medmennesker. Saa bliver vi barmhjertige, som vor Fader er barmhjertig. Saa vil andre føle: Jeg trænger til at være sammen med ham eller hende, for jeg bliver god ved det.

Saa slutter jeg da med at sige følgende:

Lev saa nær Gud, saa du indoptager Guds Væsen i dig! Lev nær Gud hver eneste Dag!

Bær Guds Godhed ud i Verden! Der er nok, der bærer Had, Ondskab og Egenkærlighed derud. Der er mangen en Mand og Kvinde, der ikke kan skrive under paa Anvisninger til Banken, og som aldrig nogensinde bliver

omtalt i Bladene eller bliver udmærket paa nogen Maade her i Verden, men som dog kan være til stor Velsignelse.

Der var to Naboer. Den ene var meget rig, den anden meget fattig; de havde hver en Have. Solen skinnede ned paa den rige Mands Blomster, og den skinnede ned paa den fattige Mands, og Roserne havde den samme Duft i begge Haver. Solen er nemlig en Demokrat, der ikke gør Forskel paa rig og fattig. Da blev der Tørke, og Blomsterne skulde vandes. Den rige havde en Vandkande, der endog var forgyldt paa Kanten, og med den blev hans Blomster vandet. Den fattige havde en Lerpotte, som havde Skaar, og med den vandede han sine Blomster. Men Virkningen var ganske den samme. Baade de Blomster, der blev vandet af den forgyldte Kande, og de, der blev vandet med Vand af den skaarede Lerpotte, voksede lige smukt og duftede lige dejligt.

Der er nogle, der kan tale og skrive, saa det kan henrykke Mennesker, andre kan kun give et Blik, et Haandtryk. Men Virkningen bliver den samme, naar blot vi lægger os i Mesterens Haand. Bær derfor Guds Kærlighed ud i Verden, enten det sker i en Guldskaal eller det sker i et Lerkar uden Hank.

Saa slutter jeg med at sige: Glem ikke at være barmhjertig imod Sjælen; thi »Sjælen i al Barmhjertighed er Barmhjertighed mod Sjælen«. Du kan gøre Undere med Guds Kærlighed overfor andre Mennesker, naar du bærer Guds Kærlighed i Sindet overfor dem.

Der sad i et Fængsel i Indianopolis, tror jeg, det var, en Mand, der havde begaaet flere Mord. Han var saa ond, saa ond, saa det eneste, han tørstede efter, før han skulde ind i den elektriske Stol, var, at det maatte lykkes ham at dræbe i alt Fald ét Menneske endnu, at det

maatte blive hans jordiske og himmelske Lykke at se i alt Fald endnu ét Menneskes Blod flyde.

Der var en kristen Kvinde, som havde Guds Kærlighed i sin Sjæl. Da hun faar at høre om denne frygtelige Mand, gaar hun til Fængselsinspektøren og siger: Giv mig Lov til at gaa ind til ham; men faar dette Svar: »Det vil koste Deres Liv, selv om vi gør, hvad vi kan for at bevogte Dem.« »Jeg beder om Lov til at gaa ind til ham,« siger hun, »jeg tror, det er Guds Vilje, at jeg skal gøre det.« Hun fik nu Lov til at gaa ind til Fangen. Han sidder paa sin Briks. Hans Øjne er blodskudte. Hun har intet Vaaben med, hverken Dolk eller Revolver. Hun gaar ind i Cellen med en Rose i sin Haand. Idet hun træder ind over Dørtærskelen, vaagner Vilddyret i Manden, og han farer op. Men hun gaar ganske stille hen og sætter sig paa Briksen ved Siden af ham med Rosen i sin Haand. Hun siger ikke et Ord; sidder stille, ganske stille. Hun ser ikke paa ham, sidder kun og ser mildt hen for sig. Han skælver og skælver, men bliver efterhaanden dog mere stille. Da han saa endelig er blevet saa stille, at Briksen ikke mere ryster under dem, vender hun sig mildt til ham, giver ham Rosen og siger: »Den er til Dem!«

Da gaar der som et Stød igennem ham. Han udstøder et Skrig, brister i Graad og siger: »Hvor kommer De fra?«

»Jeg kommer fra Gud.«

»Hvorfor kommer De her til mig?«

»Fordi jeg elsker Deres Sjæl.«

Et Øjeblik efter — og han ligger som en knust Synder paa sine Knæ ved Briksen og græder.

Frygten for alle elektriske Stole i Amerika, for alle Politiknipler og for alle Lovforordninger og hele Straffe-

systemet, alt det kunde ikke udrette saa meget som et lille Pust af Guds Kærlighed fra et Hjerte, der var fyldt af ham.

O, luk dog op for denne, vær barmhjertig, som eders Fader i Himlen er barmhjertig. Luk op for Lyset, luk op for Solskinnet fra Guds Kongestol og gaa ud og bring noget deraf til den doende Verden.

AMEN

DEN GYLDNE REGEL —

Alt, hvad I ville, at Mennesker skal gøre imod eder, det skulle ogsaa I gøre imod dem.«

Lige foran denne Tekst staar der saaledes:

»Dersom da I, som er onde, vide at give eders Børn gode Gaver, hvor meget mere skal eders Fader, som er i Himlene, give dem gode Gaver, som bede ham!« Og saa lige derefter siger Kristus: »Altsaa, alt hvad I ville, at Menneskene skulle gøre imod eder, det skulle ogsaa I gøre imod dem.«

For det første ligger det jo saa klart i de Ord, Kristus vil sige til os: I skal tro Gud godt. I skal tro, at han er eders Fader, og I skal tro, at han gerne vil bønhøre jer. I skal tro, at han elsker eder og vil give eder gode Gaver, naar I beder ham derom.

Det trænger vi til at tro paa. Vi trænger ikke til at tro paa en høj Øvrighed i Himlen, der er parat til at gribe os og dømme os for vore Synder. Vi trænger til at tro paa en grænseløs Barmhjertighed, en evig Kærlighed, der er rede til baade at tilgive os og at bønhøre os. Men saa gælder det ogsaa for os at være gode imod hverandre. Naar I vil tro paa det, at Gud elsker jer, naar I vil tro paa det, at naar I beder ham om noget, saa faar I de gode Gaver, I beder om, saa skal I ogsaa være gode imod hverandre. Ordet lyder saaledes: »Han giver alle

dem gode Gaver, som beder ham.« *Altsaa:* »Alt, hvad I ville, at Menneskene skulle gøre imod eder, det skulle ogsaa I gøre imod dem.« Eller som Kristus siger et andet Sted: »Dersom I forlader Mennesker deres Overtrædelser, saa skal Gud ogsaa tilgive eder; men dersom I ikke kan tilgive Mennesker, saa kan han heller ikke tilgive eder.«

Og det gør, at jeg ikke uden en vis Bæven bruger disse Ord. Jeg slipper ikke saa grumme let fra at staa op og læse denne Tekst og prædike over den i Dag. Jeg maa have det klaret ind for Gud, om jeg er lige saa villig til at være god mod Mennesker, som jeg trænger til, at Gud skal være god imod mig.

Ak, naar vi nu gaar i denne Verden, lægger vi Mærke til, at Menneskene har saa travlt med at give Love og skrive Regler for hverandre. Kristus sagde en Gang til Farisæerne: »I lægger tunge Byrder paa andre, men selv rører I dem ikke med en Finger.« Ikke blot er det saadan, at de, der er dygtigst til at kommandere over andre og give andre Regler og Forskrifter, ikke rører dem, men meget ofte gør vi den tunge Opdagelse, at de selv lettest bryder dem.

Dersom nogen vilde spørge mig, hvad det mest inkonsekvente er, et Menneske kan gøre, saa vilde jeg sige: Det er egentlig det at kræve noget af et andet Menneske, som man ikke selv vilde gøre, og det er ogsaa en Forsyndelse imod baade det andet Menneskes Majestæt og mod ens egen Værdighed. Men Kristus levede sin Lære, og *det* er Kristendom at leve hans Lære. Kristendom er ikke at sige: Herre, Herre — det er jo ikke dem, der siger det, der indgaar i vor Faders Rige; — men Kristendom, det er at gøre vor Faders Vilje, og

»den, som hører disse mine Ord og gør efter dem, det er en forstandig Mand,« siger Kristus.

Naar jeg læser Bjergprædikenen, den Prædiken, af hvilken Teksten er taget, saa maa jeg sige, efter at jeg nu har forsøgt at tjene Gud i mange Aar, at saa mærker jeg, hvor langt jeg staar tilbage, og der er ikke en eneste herinde i Dag, uden at du jo kan gøre den gamle Salmists Ord til dine:

Ak, nu føler jeg tilfulde
Hjertets Haardhed, Hjertets Kulde.

Da Kristus sad paa Bjerget og talte, sagde han: »I har hørt, at der er sagt til de gamle: Øje for Øje og Tand for Tand. Men jeg siger eder: I skal elske eders Fjender, velsigner dem, som forbander eder, gører dem godt, som hade eder, og beder for dem, som krænke eder og forfølge eder, for at I maa vorde eders Faders Børn, han, som er i Himlene; thi han lader sin Sol opgaa over onde og gode og lader det regne over retfærdige og uretfærdige.« O, hvor Kristus dér taler et skønt Sprog om Guds Kærlighed til Menneskene. Men selv lever han dette Liv i den Periode, der ligger imellem Bjergprædikenen og den anden Bjergbestigelse, da han bar sit Kors op paa Golgata for din og for min Skyld. Vi kan aldrig blive færdige med den Historie, Historien om hans Blod, et Hjerte, knust i Skam. Vi kan aldrig blive færdige med at staa undrende overfor den gamle Historie, hvor der staar, at de førte ham ud til Hovedpandestedet, og de korsfæstede ham der, og da de havde korsfæstet ham, sagde han: »Fader, forlad dem, thi de vide ikke, hvad de gøre.« O, jeg siger dig, kære Herre Kristus, at for det Ord vil jeg tro paa dig og elske dig i al Evighed, det bliver altid saa overvældende for mit

Hjerte, saa der skal næsten overmenneskelig Kraft til at bære Byrden af det Ord, at han var saa god imod sine Forrædere og Mordere. Han sagde ved sin Løbebanes Begyndelse: »I skal velsigne dem, der gør eder Skade og forfølge eder;« *og selv i Døden, da Morderhænder havde naglet ham til Korset, finder han Undskyldning for dem og føler, at han tør tro paa, at det kan hjælpe at bede for dem endnu, tro paa, at der dog endnu er noget i dem, der kan reddes.*

Jeg vil rette det Spørgsmaal til enhver tænkende Mand og Kvinde: Synes I ikke, at Jesus har Ret til at tale til os, Ret til at sige noget til os? Trænger I egentlig til nogen anden Lærer end ham? Har *han* ikke Ret til at sige til os: »Alt, hvad I vil, at Menneskene skulle gøre imod eder, det skulle I ogsaa gøre imod dem.«

Hvad Jesus siger er ikke indviklet. Han har ikke mange Teorier; det er ikke højtflyvende, romantiske, poetiske, svulstige eller sentimentale Talemaader, han kommer med. Hvad han siger, er jævnt som Livet, enfoldigt som Sandheden, ømt som Kærligheden. Alt, hvad du vil, at det Menneske, der gaar ved din Side, eller som du møder paa din Vej, skal gøre mod dig, det skal du ogsaa gøre mod ham, saa kan du være din Faders Barn, som er i Himlene; saa er du et Guds Barn.

Hvad vil du have, at Mennesker skal gøre imod dig? Hvad er det, du forlanger af Mennesker?

Svaret bliver vel for de flestes Vedkommende: Jeg kræver min Ret, og faar jeg den, saa forlanger jeg intet andet i Verden. Giv mig Retfærdighed; det er mit daglige Brød, og det er min Menneskefølelse.

Jeg har den Tro, at ethvert Menneske kan kræve Retfærdighed, og jeg har Ret til at kræve det samme i dette Liv. Men selv om jeg erkender, at Samfundet og

Menneskelivet, Folkenes og de mellemfolkelige Forhold, alt skal ordnes ved Ret og ikke ved Magt, saa vil jeg dog, dersom du kommer og spørger mig i Dag, hvad jeg kræver af mine Medmennesker, hvad jeg vil, at de skal gøre imod mig, efter at jeg har opdaget hos mig selv, hvor vanskeligt det er for mig at give hvert enkelt Menneske den Ret, der tilkommer ham, ikke sige til dig: »Aa, du maa endelig føje mig i alle mine Ønsker.« Det tør jeg ikke bede om. Det er ikke værd at sige for meget. Jeg ønsker ikke, du skal føje mig i alt. Vi har ikke godt af det. Vi skal heller ikke vente, at alle skal tale vel om os, men der er ét, jeg synes, vi trænger til alle sammen — jeg trænger saadan til det — det er: *at blive forstaaet.*

Det er ikke noget, der farer op i mine Tanker lige i dette Øjeblik; men det er noget, jeg har gaaet og tænkt paa i mange Aar, dog ikke for meget, og ikke nok endnu.

Jeg tænker mig, at dersom der var god Forstaaelse mellem Arbejdere og Arbejdsgivere, dersom der var god Forstaaelse mellem Konge og Ministre, dersom der var god Forstaaelse mellem Arbejdskammerater, dersom der var god Forstaaelse mellem Ægtefæller og mellem Forældre og Børn, saa tror jeg, at alt var klaret, saa tror jeg, at Retsspørgsmaalet og Magtspørgsmaalet var klaret med det samme.

Har du ikke lagt Mærke til, at naar du ser to Mennesker i en Konflikt, saa bunder den altid i Misforstaaelse, og i det Øjeblik, de prøver at forstaa hinanden, falder de i hinandens Arme, og saa er alle de andre Spørgsmaal saa let afgjort.

Har du ikke følt, at naar der var Disharmoni imellem dig og et andet Menneske, og du gik fra ham, gik din Vej, saa sagde du: »Aa, bare dog det Menneske

kunde forstaa mig.« Det var ikke altid din Skyld, at du ikke blev forstaaet. Der var et Modtagelsesapparat, der manglede i den anden, maaske den gode Vilje til at forstaa dig. Blot man saa kunde komme hverandre i Møde, men vi staar saa ofte koldt tilbagetrukne og siger: »Hvad vil du mig«, i Stedet for at du skulde komme din Broder i Møde og sige: »Hvad kan jeg gøre for dig.« Saadan er det jo. Gud kommer os i Møde, ikke sandt? Med stor Imødekommen behandlede han mig. Det Ord »Imødekommen« er jo noget formelt og officielt, men »at komme i møde«, det er noget hjerteligt og inderligt. Og det gælder netop saa meget om, dersom der er nogen, der er nedbrudt, bedrøvet eller knust, at du da har den rette Nænsomhed, den rette Medfølelse og Kærlighed, saa du kan komme ham imøde uden at ydmyge ham.

En af de sørgeligste Oplevelser, jeg har haft, men ogsaa en af de gladeste var en Dag for mange Aar siden, en bitterlig kold Vintermorgen. Jeg sad ved mit Skrivebord; da bankede det paa Døren, det lød som en Hund, der satte sine Poter op og kradsede lidt paa Døren. Jeg sagde: »Kom ind!« Men der kom ingen. Saa raabte jeg højt og paa embedsmæssig Vis: »Kom ind!« Døren aabnedes forsigtigt, og der listede sig ind igennem Sprækken en solle Skikkelse. O, det er tungt, at der skal gaa saadanne Mennesker paa Jorden. Det var en lille, fattig Dreng. Aa, de stakkels smaa, fattige Børn, de skal gaa mange tunge Ærinder her i Verden. Jeg synes, det er saa tungt, at de ogsaa skal gaa hen til mig sommetider og bede — forgæves endogsaa. Den lille Dreng stod henne ved Døren; han havde et Par vældig store Støvler paa sine Fødder og en Frakke, der ogsaa var alt for stor — de havde vel ikke haft andet at give

ham paa. Snavset var han, og han stod og saa med forsultne Øjne hen paa mig. Jeg sad et Øjeblik og saa, hvor hans Kinder brændte, men saa tog jeg mig i det; jeg rejste mig, gik hen til ham og sagde: »Naa, min lille Ven, du skulde hilse fra din Mor.«

»Ja, jeg skulde hilse fra Mor!«

»Og hvad skulde du saa sige; kom, sæt dig ned og sig det saa bare altsammen.«

»Jeg skulde sige, om ikke Præsten vilde komme med hjem, for Far ligger og er ved at dø.«

Aa, naar jeg tænker paa den Verden fuld af Lidelse, saa er det næsten for haardt at skulle tale derom. Men jeg vil kun sige, at saa snart den lille Dreng mærkede, at han blev modt med Kærlighed og Forstaaelse, blev han frejdig, lagde tillidsfuldt sin Haand i min og fortalte mig det hele, mens vi gik til hans Hjem, hvor jeg var Vidne til en af de tungeste Tragedier, jeg har oplevet.

Aa, vis altid dem, der skal gaa en Ydmygelses Gang, Forstaaelse, kom dem i Møde. Staa ikke og sig: »Jeg er saamænd villig til at tilgive hvert Menneske«, men kom Menneskene hjerteligt i Møde, for det er kærlige Hjerter, Verden trænger til.

Saa synes jeg ogsaa, der er noget i os Mennesker, der trænger til *Tillid*.

Der er intet, tror jeg, der kan friste mig haardere end Mistillid. Det er mærkeligt, men det er sandt, at det opægger mig til en Indignation, saa jeg til Tider kunde føle Trang til at gaa Bersærkergang, at man hos mange Mennesker, der siger sig at være Kristne, møder en saadan Mistænksomhed og Mistillid. Man skulde tro, det var deres egne Sjæle, der var saa usle, at de altid

skal mistænke andre. O, det er stygt — det er modbydeligt!

Tro aldrig noget virkeligt ondt om et Menneske, for det er bevist. Og har du faaet det bevist, saa skjul din Broders Skam for andre og hjælp ham til Rette! Vil du saare et Menneske, saa vis ham din Mistillid eller Mangel paa Tillid. Mange Sjæle er bleven dræbt ved Mistænksomhed og Mistillid, og mange Menneskesjæle er bleven reddet ved, at man turde tro paa dem.

Der sad en Mand i Sing-Sing-Fængslet ved New York. Han havde siddet der i 10 Aar. Han kunde efterskrive hvert eneste Navn, han saa, og han havde begaaet store Bedragerier. Da hans Udløsningsdag kom, og han gik ud af Sing-Sing-Fængslets Porte, et af de frygteligste Fængsler i Verden, stod der ved Døren en fornem Herre, der træder hen til ham, bukker og siger: »Er De den og den.«

»Ja, det er mig, hvad vil De mig?«

»Jeg vil bede Dem om en Gunst.«

»Bede mig om en Gunst? — Mig? Ved De, at jeg har siddet her i Fængslet i ti Aar?«

»Ja, det ved jeg godt.«

»Og ved De, hvorfor jeg har siddet?«

»Ja, det ved jeg ogsaa«.

»Og De beder mig om en Gunst?«

»Ja.«

»Hvad er det, min Herre?«

»At De for 5.000 Dollars om Aaret vil modtage Ansættelse i den og den Bank i Filadelfia.«

»Jeg? Jeg har jo siddet saa mange Aar for at have skrevet falsk.«

»Ja, jeg engagerer Dem til denne Bank.«

»Og De tror paa mig?«

»Ja, jeg tror paa Dem. De skal blot sidde og kontrollere hver Veksel, der kommer og undersøge, om Underskriften er rigtig. Jeg engagerer Dem her ved Fængslets Dør. Jeg tror paa Dem.«

Den løsladte Fange stod et Øjeblik stille, saa svor han en hellig Ed i sit Hjerte, at den Tillid vilde han aldrig gøre til Skamme, og han blev en stor og fremragende Dygtighed, der varetog sin Stilling med Hæder.

Du risikerer mere ved at have Mistillid til et Menneske end ved at have Tillid til ham. Igennem Tillid kan du bygge paa hans Ansvarsfølelse og hans Æresfølelse, men ved Mistillid kan du nedbryde hans Tillid baade til sig selv og ogsaa til dig. Det sidste, du skal tage fra et Menneske her i Verden, er Troen paa ham selv.

Vi taler om at tro paa Gud. Et Menneske kan aldrig tro paa Gud, for han tror paa sit eget Menenskeværd. Maaske du forarges over det Ord, men gaa hjem og tænk over det, og Sandheden deraf vil faa dig til at give det dit Bifald. Det største, du kan gøre for et Menneske, er at faa det til at tro paa sig selv og føle Ansvar for sig selv. Den, der ikke føler Ansvar overfor sig selv, føler heller ikke Ansvar overfor andre eller overfor Gud.

Jeg trænger til, at Folk skal have Tillid til mig. Men jeg trænger til én Ting mere. Jeg trænger til, at Folk skal holde af mig. Det trænger hvert Menneske til. Der sidder et Barn i hvert Menneske, der trænger til, at nogen skal holde af dem og være god mod dem. Ja, det er underligt, det Barn kan være skjult og kan være trængt tilbage; men kan det lykkes dig at kalde det frem i et Menneske, saa kan det ogsaa lykkes dig at hjælpe det Menneske til at blive god.

Jeg holder mere af Livet end af Teorier. Jeg holder mere af det, jeg lærer af Livets underlige Bølgegang,

end af det, der læres af nogle tørre Teorier i et Studerekammer. Alle maa gøre deres Erfaringer paa Livets Slagmark. Der har vi vore Nederlag, der skal vi ogsaa vinde vore Sejre.

Jeg kunde fortælle mange Eksempler paa, hvorledes jeg er bleven gjort rig og lykkelig ved Smaating, — jeg havde nær sagt saa lykkelig som en Konge, men jeg tror ikke, at en Konge er saa lykkelig. Bare vi dog maatte naa til at have lidt mere Omsorg for hinanden og give hinanden lidt mere Anerkendelse!

Der var en Mand, der holdt saa meget af sin Hustru. Han vilde gerne glæde hende og gik saa ud og købte noget Tøj til en Kjole, som han syntes var ubegribeligt smukt. Han faar Pakken under Armen og gaar hjem. — »Hvad tror du, jeg har i den Pakke.« »Det ved jeg ikke?« »Hvad er det, du ønsker dig?« »Det ved du vel nok.« »Ja, men tror du nu ikke, du bliver rigtig glad for det, jeg har til dig?« »Det kommer an paa det.« Saa lukkes der op for Pakken. — »Tror du, jeg vil gaa med den Kjole paa? Du kan gaa hen med det, hvor du har faaet det fra.« — Saa samler han det stilfærdigt sammen igen. Glæden var spildt for dem begge.

En anden Mand har set, at hans Kones Sjal er saa forfærdelig slidt. Hans Frakke er det ogsaa, men de er enige om at gaa med det slidte, indtil de faar bedre Raad til noget nyt. Men saa en Dag tjener han lidt ekstra og køber et Sjal, det grimmeste Sjal, der findes i Butikken; — det gør Mænd altid, en Mand har sjældent Begreb om at vælge det, der er smukt til en Kvinde. Han køber altsaa et Sjal, og naar hun faar det paa, vil hun komme til at se ud som et Fugleskræmsel, simpelt hen. — Da han kommer hjem, pakker han Sjalet ud, og da hun ser det, gaar der et Gys igennem

hende. — »Skal jeg virkelig vandre med det Sjal over mine Skuldre?« er den første Tanke, hun faar, men saa ser hun paa hans straalende Ansigt, og hun gaar hen og slaar sine Arme om hans Hals og siger: »Aa, du velsignede Menneske, at du har tænkt saa kærligt paa mig.«

Livet er saa underlig tungt og vemodigt. Vi Mennesker er ikke bange for at saare hverandre.

Saa spørger jeg, efter at du har set, hvorledes du trænger til Forstaaelse og Imodekommen, Tillid og Kærlighed, Omsorg og Godhed: »*Hvad vil du saa gøre for andre?*« Thi »alt, hvad I ville, at Mennesker skal gøre imod eder, det skal I ogsaa gøre imod dem.«

Jeg *har* ikke — maa jeg sige det i Parentes — det Haab eller det Maal ved at driste mig til at prædike for denne Menighed Aar efter Aar, at jeg skulde kunne fortælle eder noget vidunderligt og stort, som intet Menneske har hørt før. Men vil I vide, hvad mit Maal er? Det er det, at *jeg beder vor Herre, hver eneste Gang, jeg skal prædike, om, at jeg maa tale saadan, at Mennesker ikke skal blive selvgode, men gode efter Guds Billede*, og jeg tror, det er det, du gerne vil være. Du vil være god — vil du ikke? Er der ikke nogen her i Dag, der, naar I har set paa al Guds Naade og Kærlighed, vil sige: »O, Gud, jeg vil være god!« Er der ingen, der føler noget lignende, som Dronning Viktoria af England følte, da hun som ung Pige en Morgen blev vækket med de Ord: »Prinsesse, der er en Deputation til Dem, som vil tale med Dem.« Da Prinsessen traadte ind i Salen, hvor Deputationen ventede og spurgte: »Hval vil De mig, mine Herrer?« sagde en af de høje Herrer: »I Dag sætter vi Englands Krone paa Deres Hoved, fra i Dag er De Englands Dronning.« Da stod den unge Pige med

bøjet Hoved og græd, og saa sagde hun bare: »O, Gud, jeg vil være god!«

Vil du være god? Vil du det? Sig det: »Ved Guds Naade vil jeg være god, god, saadan som Gud gør et Menneske god. Jeg vil være et godt Menneske, ikke selvgod, men god, god, saadan som man bliver det af at leve nær Gud.«

Dersom du har din Mesters Aand, saa vil du gøre noget for andre Mennesker, saa kan du ikke leve dit eget Liv alene eller for dig selv, saa maa du være noget paa en eller anden Maade for andre. Du skal vogte dig for hver Indflydelse her i Verden, der vil gøre dit Hjerte koldt, haardt, stridbart.

Men der er noget, vi Mennesker kan give hverandre, noget, der er bedre end Sølv og Guld, det er det, som Kaalund synger om:

Ak, den Kunst er svær at lære,
dyrkes kun af saare faa,
den uendelige svære:
fast paa Jorden her at gaa,
den, sin Himmel med at bære
overalt i Hjertets Vraa,
den, sin Skaber glad at ære
i det store som det smaa.
Komme ned, se det er Tingen,
dale glad, som Fugl fra Sky,
naar med Sang den sænker Vingen —
ikke falde tung som Bly;
komme ned og slutte Ringen,
være glad i Kvæld og Gry,
elske alle, hade ingen,
føle sig som født paany. —

Det er Livet. Det er Guds Mening med Broderskab paa Jord.

Jeg vil slutte med at sige: Giv Menneskene din Interesse! Stands ikke blot over for Kunstværkerne og over for det fuldkomne i Verden, men stands over for det ringe, det nedbøjede, det forkuede, det forurettede. Der er intet i Verden, vi Mennesker trænger saadan til, som at en eller anden viser Interesse for os. John Wesley var saa stor paa det Omraade. Han havde en saadan overlegen Kraft, at han kunde have Interesse for alle de enkelte Tilfælde, han mødte. Hvilken smuk lille Historie er ikke den om den gamle Kristi Tjener, da han en Dag kom ridende og saa to Drenge staa bag et Træ og titte frem. En Stemme i ham siger: »De to Drenge har noget for.« Og han, Apostelen, der var paa Vej hen for at tale til mange Tusinde Mennesker, har Tid til at standse og spørge de to Drenge: »Hvad vil I, Børn? Hvad staar I her og venter efter?« »Jo, Mor siger,« sagde den ene Dreng, »at Mr. Wesley kommer denne Vej, og vi vilde gerne se John Wesley.« »Vil I det, Børn? Hvorfor?« »Jo, for Mor siger, det er saadan en god Mand.« Og John Wesley giver sig Tid til at staa af Hesten og binde den og siger til de to Drenge: »Vil I være to gode Drenge?« »Ja.« »Det var godt. Jeg holder meget af Drenge. Tag saa Huen af.« Og saa lægger han sine Hænder paa Drengenes blottede Hoveder og beder denne Bøn: »Gud Fader, Søn og Helligaand, lad din Velsignelse altid følge disse to Drenge! — Og saa, Børn, kan I gaa hjem og sige til eders Mor, at I har set og talt med John Wesley. Og Drengene er ikke sene; som et Lyn farer de af Sted hjem til Mor. Ja, det er dejligt at høre om; det er skønt at se. Men endnu mange Aar efter fortalte den ene om, hvorledes han følte Strømmen af den Velsig-

nelse, som den Haand, der hvilede paa hans Hoved, virkede i ham.

Paa samme Maade blev Moody i sin Barndom velsignet af en Mand, der mødte ham paa Landevejen.

Sommetider vil Folk tale med mig om Kunstværker, om Politik og Forretninger eller Fagforeninger eller Raceheste eller Hunde og Katte; — ak, mange er meget mere optagne af det end af at tale om Menneskebørn. Jeg synes, man er langt nede, naar man kun taler om saadan noget. Sommetider gaar jeg ind paa Hundekirkegaarden paa Østerbro og studerer Gravskrifterne paa Hundenes Grave for at lære, hvor daareagtige Mennesker kan blive. Der er mange, der har mere Interesse for deres Hunde og Katte med det blanke Skind og selvfølgelig for deres egen Person og deres Garderobe end for en lille, forkommen Proletardreng.

Det andet, jeg vil sige, er, at du skal søge at give Mennesker — ja, nu synes du, at jeg gentager mig selv, og det gør jeg ogsaa med fuldt Overlæg — du skal give Mennesker mere Deltagelse. Aa, hvor vi trænger til Deltagelse! Er der nogen her i Dag, der ikke har en eller anden Sorg? Jeg ved, at der er dem her i Dag, hvis Liv har været saa fuldt af Kampe og Lidelser, at det menneskelige Sprog ikke kan beskrive det. Der er Anledning til at vise Deltagelse, ikke blot naar et Menneske dør, men ogsaa mens det lever. Giv Folk lidt Blomster, mens de lever! Giv Folk lidt Ros, mens de lever. Hvor mange sidder ikke ved deres Moders Grav og siger: »Aa, gid Mor dog kunde komme endnu en Gang tilbage, hvor vilde jeg da være god mod dig, Mor.« En god Søn — ja, han var virkelig god — skrev engang: »Aa, Mor, om du blot kunde komme én Gang og gaa

igennem min Stue igen, jeg gav et Aar af mit Liv, om du kom bare én Gang.«

Ræk Menneskene en hjælpsom Haand! Vær ikke bange for at blotte dig selv. Spurgeon sagde engang i en Prædiken: Udstrø og former. Man bliver som Regel rigere af det, man giver, end af det, man faar. Saligt er det, siger Kristus, hellere at give end at tage. O, giv Menneskene lidt Venlighed. Hold dig aldrig for god til det. Hold ikke noget for godt og tag fat! Tag fat! Vi er særlig i de store Byer bleven saa underlig mekaniske. Hvis der sker et Ulykkestilfælde, saa ringes der blot efter Falck, saa kommer Automobilet — alt besørges pr. offentlig Foranstaltning. Ja, lad os sige Tak for det, men lad os ikke slaa os til Ro med det. Jeg stod forleden paa Blegdamsvejen. Pludselig hører jeg Falcks Ambulance tude; den kommer farende, man ser, det gælder Liv eller Død; de kører i susende Fart hen ad Gaden. Der sidder en Mand og arbejder og arbejder med Tudeapparatet. Portene springer op, og vi forstaar, at her er der et Menneske, der er knust, men som muligvis alligevel kan frelses, og vi takker Gud for Falck. Jeg kom til at staa ved Siden af en Herre, og jeg sagde til ham: »Aa, hvor det er godt, at vi har Falck!« »Ja, Hatten af for Falck,« sagde han. Aa, lad os takke Gud for alt det gode, vi har i den Henseende. Men lad os ikke sige: »Vi har jo Foreningerne, vi har Centralmissionen, vi har Falck, vi har Redningsstationer, saa kan jeg passe mig selv.« Gud hjælpe os, dig og mig, til, at vi maa give den personlige Hjælp. Det er det, der giver Glæden.

Lad os ikke blive religiøse Teoretikere. »Mine Børn, lad os ikke elske med Ord og med Tunge, men i Gerning og Sandhed.«

Skal vi bede vor Herre om at hjælpe os til Rette.

Ord er saa billige; det er Gerningen, der koster noget. Aa, jeg takker Gud for, at da jeg blev sendt ud som ung Mand for at prædike Evangeliet, da blev Søren Kierkegaards Bog »Kærlighedens Gerninger« lagt i min Haand. Jeg lærer af Paulus, som lærer os Troen, og af Jakob, som lærer os Gerninger — begge er de den samme Herres Apostle; men jeg synes sommetider, at jeg føler Trang til at takke allermest Johannes, som forener dem begge. O, Gud, giv os, giv mig det kærlige Sind.

Til Slutning skal du have et lille Opmuntringsord. Jeg tror, at hvad et Menneske saar, det skal han og høste. Nu skal jeg ikke begynde at tale om det til den mørke Side, men kun til den lyse. Den, som saar i Aanden, skal høste i Aanden, og den, som saar en Kærlighedssæd, skal høste hundredfold i dette Liv. Er det ikke dejligt, at det, vi giver i Kærlighed, det vil Gud give os igen, det skal komme igen til os med store Renter.

I Aaret 1889 eller 90 laa jeg paa Blegdamshospitalet af Difteritis. Der laa en Flok Drenge fra Kellers Aandssvageanstalter — det var en 14—15 Stykker — i samme Stue som jeg. Overlægen var en meget streng Mand — mere skal jeg ikke sige om ham; men Børnene, de stakkels aandssvage Børn, skreg, hver Gang han kom ind i Stuen, og naar de skulde pensles. En lille Stakkel, som laa lige ved Siden af mig, skreg, saa han blev ganske blaa i Ansigtet; men da det var overstaaet, vendte jeg mig om og nikkede til ham. Det hjalp ikke; saa smilede jeg over til ham — vi skal ikke altid gaa og hænge det mørke Skilt ud, selv om vi er mørke indvendig — og tilsidst fik jeg ham ogsaa til at holde op med at græde. Saa gik Dagen, og Natten kom. Næste Morgen fik jeg min Belønning. Det var ganske tidligt. Jeg havde endnu

ikke faaet Øjnene op. Klokken kunde vel være 5; da mærkede jeg, at der blev puslet ved mit Tæppe; det var, som om en lille Hund satte Poterne op paa Sengen og kradsede lidt paa Lagenet, og saa var der noget, der begyndte at kysse mit Ansigt. Da aabnede jeg Øjnene, og hvem ser jeg: den lille Fyr fra Sengen ved Siden af. Han er staaet op og har givet sig til at famle henne ved mit Lagen og kysser mig. Jeg tog den lille Fyr og løftede ham op til mig, jeg kunde ikke andet, og jeg lagde ham ned ved Siden af mig. »Aa, lad ham faa Lov til at ligge lidt her,« sagde jeg til den gode Sygeplejerske, som gik omkring og passede os. »Se lidt igennem Fingre med dette her!« — Og hun vendte sig om og græd. Det var et skønt Øjeblik. Jeg er tit glad ved at tænke paa dette lyse Minde. Jeg havde givet et Smil — jeg fik et Kys igen. Vi faar altid mere, end vi giver. Det er altid dig, der bliver den rige, naar du er lidt god imod andre.

Jesus siger: »Alt, hvad I ville, at Mennesker skulle gøre imod eder, det skulle I ogsaa gøre imod dem.« Gud give os alle Lykke dertil.

AMEN

GUD ER KÆRLIGHED

Johannes første Brev 4, 8 findes den storslaaede Tekst, jeg gerne vilde tale over i Dag, de tre enkle, mægtige Ord: Gud er Kærlighed.

Vi læser det ikke saaledes, at Gud er kærlig; det *er* Gud; men hvis det stod saaledes, vilde det ikke være os nogen stor Trøst; thi om den samme Gud kan det siges, at han er hellig og retfærdig, at han er sanddru, alvidende og almægtig. Og al den Rædsel, det bringer ind i et Menneskehjerte, der tænker og føler alvorligt, bare det Ord, at Gud er alvidende, og at alting, ogsaa mit Hjerte, er blottet og udspændt for hans Aasyn, at mit Liv, mine lønligste Tanker, mine mest skjulte Begær er kendte af ham, vil være nok til at fylde os med Fortvivlelse. Et Ord som dette, at Gud er kærlig, vilde ikke kunne skabe Modvægten, vilde ikke kunne borttage Brodden og Fortvivlelsen af mit Sind. Det vilde være ligesom alt det andet vilde blive saa frygteligt for mig, synes jeg, saa jeg ikke engang turde tænke paa, at det i det hele taget kunde hjælpe noget, at Gud er et kærligt Væsen. — Vi læser det heller ikke saaledes, som én har villet omskrive det, at Gud er *i* Kærlighed. Det er jo egentlig det, Bjørnson siger i sin Bog »Paa Guds Veje«: »Der brav Folk gaar, der er Guds Veje.« Det er en Pendant til Tolstojs: »Gud er i Kærlighed« — saa der, hvor

der er gode Mennesker, som gør godt og øver Kærlighed, der er Gud. Man kunde maaske halte Livet igennem med det, men jeg véd, at det var en fattig Religion at dø paa. Jeg ved, at naar den Dag kommer, da vi skal tage Afsked herfra, da Dødsduggen ligger paa Panden, som én saa underlig gribende vemodig har sagt, saa vilde det Ord, at Gud er *i* Kærlighed, ikke være nok for mig at dø paa. Det er heller ikke til at leve paa, saa underlig haarde og kolde, som vi er. Det mærker vi nok, naar Kærligheden skal staa sin Prøve her i Livet og skal lide og ofre. Men Gud *er* Kærlighed. Det er hans egentlige, guddommelige Herlighed. Det er hans Væsens Indhold. Det er det, Gud er, inderligt i sit Væsen, kun Kærlighed, og alt har sit Udspring og sin Rod i dette. Guds Alvidenhed, hans Almagt, hans Retfærdighed, hans Hellighed er altsammen store Egnskaber, som alligevel alle bunder og alle regeres i og af hans Kærlighed.

Der var engang en meget gudbeaandet, gammel Præst, der stod og talte til en Flok unge Mænd. Han udkastede et Tankeeksperiment og sagde: Lad mig tænke mig, at der i Dag kun eksisterede ét haandskrevet Eksemplar af det ny Testamente, og lad mig videre tænke mig, at dette haandskrevne Eksemplar ejedes af en fattig Bonde i Italien i Nærheden af Vulkanen Vesuv, og lad mig tænke mig, at det blev begravet der i Ild og Lava. Saa gaar Aarene hen, og man har ikke mere noget nyt Testamente i Verden. Men en Dag, da man graver, finder man de forkullede Levninger af denne Bog, og saa kommer de skriftkyndige og sætter sig til at granske, og de faar udgransket en hel Del af Bogen, og de kommer til 1. Joh. 4, og de kommer til det 8. Vers, og da de er kommet saa langt, saa de har faaet

det udtydet, saa finder de, at der staar: »Den, som ikke elsker, kender ikke Gud, thi Gud er . . . . .«, og Resten er saa brændt bort, og de aner ikke, hvad der har staaet. Saa sidder de der med bøjet Hoved og med et forknyt Sind og ved ikke, hvordan de nu skal fortsætte. De har læst om Guds Majestæt paa Himlen, og de har set Guds Herlighed paa Jorden. Den ene ser paa den anden: Det er saa mange Aar siden, at Johannes i hine fjerne Tider, beaandet og inspireret af den Helligaand, har skrevet dette Brev, og han skrev: »Gud er . . . .« Men hvad tør vi tilføje? Da er der én, som smiler lykkeligt, og han siger: Vi kan skrive: »Kærlighed«. Og saa fuldfører de Sætningen: »Gud er Kærlighed«, og de har faaet alt, hvad de behøver til at danne en Religion paa.

Jeg har hørt, at vor Landsmand Rasmus Rask var saa stort et Sproggeni, at naar han kom til et fremmed Land og havde lært Fadervor i det fremmede Sprog, saa havde han Materiale nok til deraf at danne sig en Grammatik for det Sprog — saadan har jeg hørt, jeg ved ikke, om det passer; men jeg kunde godt tænke mig, at man kunde faa skrevet en Grammatik ud af Fadervor — vi kan faa meget mere ud af Fadervor end Grammatiken til et Sprog. Naar bare vi har det i Orden, saa har vi Stof nok til en Religion, der kan bære vort Liv mellem de synkende Grave, og en Religion, der, naar vi er døde, kan løfte os højt op over alle Grave og ind i Guds Himmel.

Jeg vil tale ganske enkelt om denne Tekst i Dag. Den er saa trøstefuld for mit Hjerte. Den lyser og varmer ind i mit Bryst. Jeg forstaar godt Moody, denne praktiske Mand. Da han byggede sin Kirke i Chicago, og der skulde skrives en Inskription, som skulde bruges som en Slags Motto for denne Kirke, saaledes at

alle, der kom ind ad Døren, straks kunde se, hvad det var, der skulde forkyndes derinde, og han blev spurgt, hvad han ønskede, der skulde skrives, saa sagde han lige med det samme: »Gud er Kærlighed«. Og han fik Ordene anbragt paa en Lygte med forgyldt Skrift og med en stærk lysende Lampe inden i. Alle, der kom ind i Kirken, skulde faa Øje paa dette: »Gud er Kærlighed.« Hvor daarligt eller hvor godt Præsten end prædikede, og hvor godt eller hvor daarligt Sangen end lød — denne Prædiken skulde alle, der kom ind i Kirken, dog have; den skulde sænke sig ned i Hjerterne. Denne store, enkle Tanke skulde være som et straalende Lys i hver Sjæl, der kom derind, dette at »Gud er Kærlighed«.

Det er det, vi trænger mest til. Det er det, vi altid trænger til. Det er det, vi sidst trænger til. Det er ogsaa det, der kan slaa igennem alt.

Kærlighedens Væsen. Der er en Sang af afdøde General Booth, den Mand, der i sin Ungdom havde staaet og set ind i to Dybder. Det ene: det store, varme Hjerte, der brast paa Golgata for fattige Syndere; det andet: det store Lidelsernes Dyb i Verden, i Menneskelivet. Booth var ingen Digter, ingen Poet; men han var grebet, og han skrev flammende begejstret; det bedste, Frelsens Hær har at gaa ud i Verden med mange, mange Aar efter, at den gamle General er gaaet hjem, og naar hans Navn staar herligere og herligere i Menneskeslægtens Historie, er det, han skrev:

»O, bundløse Dyb af Guds Kærligheds Hav,
o, Fylde af Naade, som Jesus os gav!«

Bundløse Dyb! — Vi kan ikke maale Dybden i det guddommelige Væsen; vi kan ikke maale Dybderne i

den evige Aand; men lige saa lidt kan vi maale Dybderne af hans evige Kærlighed. Vi kan kun dømme fra vor egen Erfaring og fra vore egne Iagttagelser i denne Verden, hvor vi har set, at det højeste, det reneste, det, der er mest fyldt af Højsang og Jubel og Lykke i Verden, er en fattig Afglans af Guds evige, bundløse Kærlighed.

Vi har set det i alle Forhold her i Livet, at Kærligheden kræver ikke. Vi har set, at Kærligheden giver alt. Om det behøves, gaar den saa vidt, at den græder sine Øjne ud, ofrer dem gerne begge to, siger ikke: Lad mig beholde det ene, saa faar du det andet, giver dem begge to i Smertens Nat.

Kærligheden gaar gerne ind i Lidelserne, kan ikke lade være. Jeg forstaar ikke Hemmeligheden i Julenat. Det gyser i mig, naar Mennesker gaar hen og vil trække Forhænget til Side og vil *forstaa*, hvad der skete; saa bliver jeg ræd; jeg synes, at man forgriber sig paa det hellige, naar de sidder i deres Studerekamre og vil forklare det Under, at Gud fremtraadte i Skikkelse af et Menneske i denne Verden. Jeg forstaar bedre Morten Luthers Teologi:

»Verden gaar i dit Ledebaand,
dig dog svøber en Kvindes Haand, —
o, Gud ske Lov!«

Det er de rigtige store Aander, der taler saadan; men de definerer det ikke, forsøger ikke derpaa. De siger blot: »O, Gud ske Lov!«

Jeg forstaar ikke det, der skete. Der gik en Mand omkring her paa Jorden. — Der var en Mand her i København, der har skrevet en Sang om det, og han har sagt i den Sang: »Kærligheden kom i dit Legem

til Jord.« — Jeg kan slet ikke fatte eller forstaa, hverken hvad han led, eller hvad han er; for han gik paa alfar Vej, han var den allermest fattige, den allermest enkle, den allerjævneste af alle de Mænd, der har levet paa Jorden. Det maa have været underligt at se Kristus komme ind i en Stue. Det maa have været underligt at sidde i et Hjem og se Døren gaa op, og saa kommer Kristus ind og sætter sig ganske stille hen og siger: »Fred være med eder.« Men vi skal se ham engang, som han er. Aa, jeg har tit, tit tænkt mig: Hvor maa det være dejligt at faa ham at se, som han er. Og da har der været som en Røst, der sagde til mig: Bered dig, saa du faar ham at se i Herligheden!

Jeg forstaar ikke det Liv, han levede. Jeg forstaar ikke hans Lidelser; jeg er bare saa overvældet, saa grebet, saa forundret. Manden fra Galilæa er saa enestaaende. Jeg bæver i Beskuelsen af ham og hans Vandring i Verden. Og det blev Paaske, og han velsignede Brødet og Vinen, og han rejser sig og synger Lovsangen i den stille Nattetime, og han gaar ud over Kedrons Bæk til Oliebjerget, og han begynder at bedrøves og svarligen at ængstes, og han gaar ind og sveder Blod, og han slider sig et Stenkast fra sine Disciple, han gaar bort fra dem, og han kommer igen til dem, han gaar atter bort fra dem, og han vender tilbage til dem, og saadan gaar hele den frygtelige Nat; og jeg ser ham staa for Ypperstepræsten og for Pontius Pilatus, jeg ser ham gaa den lange Smertens Vej, Via dolorosa, og jeg ser Golgata, og jeg hører hans Suk, jeg hører det sidste Suk, hans sidste Raab, og jeg ser ham bøje sit Hoved i Døden med Dødssved paa Panden. Jeg forstaar det slet ikke; — men det bliver Paaske. Det bliver paany Dag efter Langfredags mørke Nat. Og det bryder og bruser

og jubler igennem Tilværelsen; thi Livet har rejst sig af sin Grav, og han træder frem i Paaskemorgenrøde og staar lyslevende og udbreder sine Hænder over sine Venner og siger: »Fred være med eder.« Og jeg forstaar heller ikke det, jeg forstaar kun dette ene, at ovenover det hele staar skrevet: »Gud er Kærlighed.«

Jeg har set ind i Guds Væsen, og jeg har set det klart, at i Guddommen er der en Lidelse, og det er den, at han tager det, der er vort og lider det. Men jeg har ogsaa set ind i Guds Væsen og set, at i Guddommen er der en Lykke, og det er den, at Kærlighedens Væsen er dette, at den elskedes Lykke er dens Lykke, der elsker; saaledes er vor Lykke paa Grund af Guds Kærlighed ogsaa Guds Lykke; naar vi er lykkelige, saa er der Lykke hos Gud, thi der staar, der bliver Glæde i Himlen, naar en Synder omvender sig.

Der er Mennesker, der siger, at der kan ikke være Sorg i Himlen. Jeg tror, at de Mennesker ser lidt overfladisk paa Forholdene. Jeg tror, at hvis der er nogen Steder, hvor der er Sorg, saa er det i Himlen; om der kan være Sorg i Herligheden, i Evigheden, det ved jeg ikke noget om; jeg er ikke bleven saa klog endnu, at jeg kan sige det. Men jeg ved, at der er Sorg, der er Lidelse i Guddommen. Men jeg ved ogsaa, at der er Glæde, Lykke, Henrykkelse, thi hele Himlens store festlige Apparat, havde jeg nær sagt, bliver sat i Bevægelse, naar en Synder bliver omvendt. Saadan er Gud. Og saa er jeg saa lykkelig, at jeg tør træde frem her i Dag og sige, at saadan elsker Gud dig, saadan er hele Guds Kærlighed til dig. Ja, det er virkelig stort; det er vidunderligt; det er herligt. Har jeg virkelig Lov til at tro det? Har jeg virkelig Lov til at tilegne mig den store, bundløse Lykke? Er det virkelig sandt, at hele Guds

bundløse Kærlighed er til mig, eller er det bare nogle Talemaader og Fraser, vi er kommen ind paa, naar vi staar og prædiker og taler til Mennesker, for at de kan komme til at føle sig nogenlunde tilpas og være nogenlunde tilfreds?

Hvis du vil spørge mig, hvad der er min dybeste Trang, saa er det dette, at du og jeg maa kende og opleve det i hele dets Rigdom og hele dets Fylde, at: »Gud er Kærlighed.« Men dersom nogen i Dag vil spørge: Kan jeg personlig faa et Bevis fra Gud paa, at han elsker mig, saa vil jeg sige: Ja, det kan du.

Der er nogle til Stede her, der for nogen Tid siden hørte mig fortælle om, hvordan en Kvinde paa et af Dr. Torreys Møder bad om at faa et Bevis. Den fornemme, fine Dame, Sangeren Alexanders Hustru, der var født i en Mangemillionærs Hus og havde været omgivet af al den Luksus og Forfinelse, der kan tænkes, men som var blevet et troende Menneske, ser en Dag ved et af Dr. Torreys Møder en Kvinde, der kommer ind i Salen; hun sætter sig henne ved Døren; det er næsten ikke noget Menneske at se til, hun er et Vrag, — aa, naar man ser saadanne Menneskevrag, kan man blive helt syg om Hjertet. Menneskevrag! Ved I, hvor mange Menneskevrag, der gaar omkring her i København? Ved I det Ved I, at mere end Halvdelen af de Mennesker, der lever her i København, er egentlig Vrag, ødelagte paa Sjæl og Legeme. Det er ikke blot dem, der findes nede i Slumdistrikterne, men ogsaa i de fornemmes Huse findes Vragene, de, der er ødelagt rent fysisk af alle mulige Laster. Men her kom altsaa én, der var stemplet paa den forfærdeligste Maade. Hun var i den Grad tilredt, at enhver vilde sætte sig fem Stole borte fra hende, naar det var muligt; et vansiret

Ansigt, Øjne fulde af Materie, underløbne med Blod, et Udtryk, præget af al den Ondskab og Liderlighed, der kan vansire et Menneskes Ansigt. Mødet gaar sin Gang; Dr. Torrey prædiker, og Alexander synger, og saa siger Dr. Torrey: »Vil nu de Kristne gaa ud og tale med Folk i Forsamlingen?« Mrs. Alexander har fortalt mig, hvad det kostede hende den første Gang, hun skulde gaa ned og tage fat i Arbejdet og tage Folk i Haanden og bryde med alt, hvad hun hidtil havde været vant til, og sætte sig hos de fattige, ja hos de faldne Mennesker, som hun tidligere aldrig havde haft Samkvem med. Hun syntes, hun skulde forgaa. Men hun prøvede det, og hun prøvede det igen, og ogsaa denne Dag, da hun faar Øje paa denne Kvinde, faar hun den Indskydelse, at hende skal hun tale med. Hun gaar hen til hende. Det er vel nok lettere at gaa hen til en saadan Stakkel end at gaa til en fornem Dame eller Herre.

— Hvordan har De det?

— Hm, hvad vil den fornemme Dame? Hvorfor vil De tale til mig?

— Jo, jeg følte Trang til at tale til Dem.

— Hvorfor?

— Fordi Guds Kærlighed i mit Hjerte tvinger mig til det.

— Ja, det skulde De fortælle mig. De skulde vide, hvordan jeg hader, og hvor ond jeg er. Men De skal ikke vove at præke for mig, jeg behøver ikke Deres Præken, De, fornemme Dame. Gaa De hellere til Deres fornemme Medsøstre og præk for dem. Jeg er ikke kommen ind for at høre paa noget. Jeg er bare kommen for at varme mig lidt. Det maa jeg vel nok?

— Ja, men jeg maa sige Dem, at Gud elsker Dem, og jeg elsker Dem, — siger Mrs. Alexander, og det er det

eneste, hun kan sige — og det er hans Kærlighed, der tvinger mig.

— Naa, saa De elsker mig? Vil De give mig et Bevis paa, at det er sandt, at De elsker mig?

— Ja, det vil jeg.

Saa vender hun det forfærdelig vansirede Ansigt lige imod Mrs. Alexander og siger:

— Kys mig saa! — Kys mig saa!

Og Mrs. Alexander synes først, at det er hende ganske umuligt. Ikke blot var hun forfærdelig uappetitlig, men maaske hun led af de frygteligste Sygdomme. Men »Gud elsker dig«, og nu lød det til hende: »Giv mig saa et Bevis, kys mig saa her, lige nu.« Og da tog Kristi Kærlighed varmt om hendes Hjerte, og hele Uhyggen forsvandt for hende. — Det var en fint dannet Mand, der fortalte mig det, han stod og saa det hele, og han sagde: Aldrig saa jeg et skønnere Syn; Taarerne trillede ned ad den ædle, fine Kvindes Ansigt, medens hun tog den elendige Kvinde ind til sig og gav hende et Kys. Da sank den anden sammen ved hendes Bryst og græd for første Gang efter mange Aars Forløb, og hun sagde: »Nu tror jeg, at det vil hjælpe paa mig, at De beder for mig; bed for mig, at Gud vil forbarme sig over min Sjæl!« — Aa, hvor der bryder Sang frem i min Sjæl, naar jeg tænker paa det. Ja, men hun kunde ikke have gjort det, dersom Gud ikke i Kristus havde givet os det store Kærlighedens Kys først. »Men derudi er Guds Kærlighed aabenbaret iblandt os, at Gud har sendt sin Søn, den enbaarne, til Verden, at vi skulle leve ved ham.« Dér er Beviset fra Guds Side. Det er ikke blot kærlige Ord, Gud har givet os, men Gud gav os i Kristus det store Kærligheds-Kys.

Det er nu min Overbevisning, at det er det, der

sker i Lignelsen om den fortabte Søn, der hvor han kommer i hele sin Elendighed ude fra det fremmede Land, og hvor Faderen kommer ham i Møde og tager ham om Halsen og kysser ham. Det Kys derude paa Landevejen er Kristi Komme til Verden, hans Aabenbaring, hans Lidelse og hans Død; det er Gud, der møder Mennesket i Kristus. »Himlene fortæller Guds Ære, og Jorden hans Hænders Gerning.« Historien fortæller om Guds Almagt og Visdom, men Golgata fortæller om Guds Kærlighed.

En har engang sagt, saadan som store Aander kan sige det: Gud lagde en Magnet ned paa Jorden en Dag; han lagde Magneten paa Golgatas Høj, og fra det Øjeblik var der en Magt paa Jorden, der forenede Himlen med Jorden; men fra dette Øjeblik var der ogsaa en Magt paa Jorden, der drog alle derhen. Og Magneten er Guds Kærlighed. — Man kan tvivle, eller man kan tro, som man nu vil, man kan rase imod det, eller man kan bøje sig for det; men Golgata, Golgata har siden da været Verdens Midtpunkt.

Og hvor forunderligt er det at tænke sig, at trods det, at Gud har bevist det paa den Maade, at han gav sin Søn, saa tvivler Menneskene endda.

Hvad er nu Virkningerne af denne Kærlighed her i Verden?

Naar jeg staar og beskuer Guds Kærlighed, saa gaar jeg ud fra, at det jeg føler, ikke just er, hvad ethvert Menneske føler — enhver føler paa sin Maade, stærkere eller svagere; der er lidt Forskel i Farvenuancer; men Virkningen af Guds Kærlighed er dog altid den samme.

Den første Virkning, Guds Kærlighed gør paa et Menneske, er den og maa absolut være den, at vi føler os overvældede. Du skal aldrig nogensinde forsøge paa

med det haarde at faa et Menneske ydmyg. Det lykkes ikke. Saa meget af en Pædagog er der vel i ethvert Menneske, at man ved, at et Menneske kan nok blive slavisk tvunget til et eller andet, men et Menneske vil aldrig blive ydmyg, faar aldrig sit Sind bøjet, faar aldrig sit Hjertes Inderste smeltet paa den Maade. Der er kun én Maade, paa hvilken et Menneskehjerte kan blive smeltet, og det er igennem Guds Kærligheds Aabenbarelse. Overfor den knækkede vi sammen, og overfor den kunde vi ikke mere modstaa. Er det ikke rigtigt? — Mennesker kan nok blive ved at synde imod en Lovs Forskrift; men det er haardt at blive ved at synde imod Kærligheden.

En af de skønneste Oplevelser, jeg har haft, var en Aften, jeg stod og skulde prædike et Sted. Saa kom der en luthersk Præst ind i Forsamlingen og sagde: »Jeg vil gerne have Lov til at overvære Mødet og høre, hvordan De taler.« — »Jeg tror, der er mange, der gerne vilde høre, hvordan *De* taler,« svarede jeg. »Kunde De ikke have Lyst til ogsaa at sige et Ord?« — »Jo, det gør jeg meget gerne,« svarede han; og saa traadte han frem, og han talte meget jævnt. Jeg kan aldrig glemme den Aften — jeg blev vemodig stemt, da jeg for nylig læste, at han var død. — Han fortalte en jævn Historie, en Historie, som var hans egen. Han sagde: Der var en fattig Dreng ude paa Landet, og der var en Del Mennesker, som maatte tage sig af ham, nogle af dem, der saadan havde lidt til overs for fattige Børn. Hans Forældre var døde, og han havde kun en gammel Bedstemoder i Live endnu. Det er sommetider ikke saa ganske lidt at have en gammel Bedstemoder. Det var meget for ham. Der blev saa lavet et Slags Aktieselskab med Præsten i Spidsen, og Formaalet var, at den Dreng

skulde holdes til Bogen. Han blev sendt ind paa en Kundskabsfabrik og skulde tage Latinskoleeksamen, Studentereksamen, og saa skulde han paa Universitetet. Det gik meget godt med Studentereksamen; men da han kom til København og skulde studere, saa blev han luddoven og gik omkring og tog vare paa alt andet end sine Bøger. Han dumpede derfor Gang efter Gang og blev hver Gang skældt ordentlig ud. Engang var han dumpet igen, og nu holdt Konsortiet Generalforsamling, han blev kaldt ind og fik en ordentlig Overhaling. »Og saa vover du ikke at komme endnu en Gang uden at have taget en god Eksamen, for saa er det forbi med vor Hjælp, og saa slaar vi Haanden af dig.« — Da siger han i sit Hjerte: »Det skal I faa betalt!« Og han gaar hjem til sin Bedstemoder og siger til hende: »Jeg skal nok vise de Herrer, at de ikke skal behandle mig paa den Maade. Nu skal jeg netop dumpe med Glans næste Gang!« — Det var hans ramme Alvor, fordi de havde været saa haarde imod ham.

Da sad Bedstemoderen og saa lidt paa ham, saa fyldtes de gamle, fromme Øjne med Taarer, og hun sagde: »Lille Vilhelm, har du tænkt paa, hvor meget du bedrøver din Fader i Himlen?« — Et Øjeblik efter laa Vilhelm i hendes Arme og sagde, da han endelig kunde tale for Graad: »Bedstemoder, jeg tager Eksamen!« — Og han tog den, tog den med Glans — til stor Forbavselse for Konsortiet, som havde ment det godt, men havde forstaaet det saa daarligt.

Kærligheden forstaar det altid godt. Kærligheden mener det altid godt. Kærligheden finder altid den ypperligste Vej. Gud kalder os ikke igennem Tordenskrald, og den, der mener, at nogle forfærdelige Prædikener om Helvede og Dom kan faa et Menneskehjerte

til at søge Gud, kender ikke Menneskehjertet. De kender maaske deres egen onde Samvittighed, deres eget onde Sind, men et Menneskehjerte vindes *kun* ved Kærlighed.

Men naar Gud ved sin Kærlighed har gjort os ydmyge, naar vi ligger der for hans Ansigt og græder over vor Synd, som Peter gjorde, da han saa det kærlige, medlidende Frelserblik, saa har Kærligheden ogsaa en anden Virkning. Det er *den bundløse Trøst.*

Er der nogen af jer, der behøver Trøst? Er der nogen, der har prøvet at blive trøstet af Gud? Apostlen taler om »den Trøst med hvilken Gud har trøstet os.«

Der er næsten intet, der kan bringe mig i den Grad ud af Ligevægt og gøre mig forpint som at møde de Kristne, der aldrig har kendt Anfægtelser, der synes, at man kan da sagtens, at alle maa da sagtens kunne. Tilgiv mig, at jeg siger det paa den Maade, men jeg tror, at saadanne er altid de svageste paa Stridens Dag. Nej, vi Mennesker behøver Trøst, og behøver vi den ikke i Dag, saa behøver vi den i Morgen. Der er saa mange Saar, der skal læges, og saa mange Angster stormer ind paa vort Liv. Vi behøver Trøst, og jeg ved ikke nogen anden Trøst for et forpint og bange Menneskehjerte end Guds Kærlighed. Men dér er ogsaa Lindring nok. Aa, hvor det kan trøste at skue ind i Guds Kærlighed! Kunde vi blot være saa kloge og saa gode imod os selv, hver Gang, der er noget, der gør os ondt, at se paa Guds Kærlighed, saa vilde vi blive hjulpne paa en Maade, som Menneskene ikke anede; saa vilde det gaa os, som det gik Jesus, da han sagde: »Jeg har Mad, som I ikke kender.«

Men hvad Frugt bærer da de, der har Guds Kærlighed? Naar et Menneske lærer hans Kærlighed at

kende, oplever den, hvad Frugt bringer det da ind i det Menneskes Liv? — Ja, det er bundløst at tale om. Jeg maa begrænse mig og kan kun sige et Par Ord derom. Læs Joh. 1. Brev, særlig det fjerde Kapitel og se, hvordan Mennesker, der kender Guds Kærlighed, med Naturnødvendighed ogsaa selv bliver kærlige Mennesker, og hvorledes den, der ikke elsker, aldrig har kendt Gud. Der er mange Mennesker, der er irreligiøse og dog alligevel maaske er gode Mennesker, men lærer man dem rigtig at kende, vil man finde, at der er noget koldt, noget haardt i dem. De har ikke lært at elske med Guds Kærlighed. Det er nok værd at prove, naar vi nu i Dag er i Kirke, om den Religion, vi har, har lært os at elske saadan. Hvis ikke, da kender vi ikke Gud. Thi Guds Kærlighed virker en mægtig Refleks i os, dersom vi lærer den at kende. Guds Kærlighed kaster Reflekset tilbage til Gud igen. Vi elsker ham, fordi han elskede os først.

Den, der elsker Gud, elsker ogsaa sin Broder, og han gør det ikke med Ord og med Tunge, men i Gerning og Sandhed. Han siger ikke til den fattige, der staar foran ham: »Gaa bort og trost dig ved, at Gud elsker dig«; nej, han vil vise det i Gerning, vil prøve at staa i Guds Sted overfor ham.

Jeg har de sidste Søndage dristet mig til at holde nogle Prædikener, som jeg er noget bange for paa den Maade, at jeg selv kommer tilkort overfor dem. Men jeg vil i Dag have Lov til at gentage det i denne Forbindelse: Det er forfærdeligt, hvor Guds Kirke paa Jord sover, og hvor vi er teoretiske allesammen. Vi taler om en bundløs Kærlighed, der ofrede alt, og saa staar vi og vil mange Gange selv slet intet ofre. I det højeste giver du maaske den fattige det Brød, der er for haardt

for dine egne omme Tænder, eller nogle af de Klæder, som du ikke selv vil gaa med længere, eller som er i Vejen i dit Pulterkammer. I det højeste giver du den fattige den Medynk, du synes kan være passende og behagelig for din egen Sjæl. Men om vi bliver gennemstrømmet af Guds Kærlighed, fyldt af den, saa vil vi ikke lade det blive ved nogle rørende Tanker, saa kan du ikke andet, du maa tjene Gud hernede, du maa arbejde, mens det er Dag; Natten kommer snart, da ingen kan arbejde. Faar Guds Kærlighed Magt over dig, saa vil du vende dig bort fra Mørket, og du vil hade alt Mørket af hele din Sjæl, men elske Lyset overalt. Synd vil være dig en Vederstyggelighed. Faar Guds Kærlighed Magt over dig, saa vil det afspejle sig i dit Liv, og det vil ses, at du er af Guds Slægt.

Der var en Kvinde, som var gift med en Mand, hun elskede saa inderligt. Saa døde han. De havde et eneste Barn, en Dreng; den Dreng var hendes Trøst. Hun plejede ham, opdrog ham, saadan som hun troede, hendes Mand vilde have gjort det.

Aarene gik, og hun saa Drengen hver Dag og tænkte ikke saa nøje over, at det var hendes Dreng. Hun havde saa mange Pligter, hun havde saa stort et Ansvar, hun vidste næppe, hvordan han saa ud; hun var saa vant til at se ham. Men saa rejste han bort en Tid, og hun følte sig gammel og ene. Og en Dag, en Solskinsdag, da Sollyset flød i en yndig, skinnende Strøm ind i Stuen, sad hun og længtes efter sin Dreng. Han var nu omtrent i samme Alder, som hendes Mand havde været, da han gik bort. Hun sad med et Smil om Munden og tænkte paa, hvor underlig Livet dog var. Da gik Døren op; hendes Dreng traadte ind. Han gik hen imod hende, og Sollyset faldt paa hans Skikkelse. Da foldede hun sine

Hænder; det var jo helt og holdent ham, hendes Ungdoms Kærlighed; han kom lyslevende ind ad Døren til hende. Hun aabnede sin Favn og udbrød: »Kommer du igen! Kommer du igen!« Hun syntes, det maatte være ham. Da saa hun paa ham og saa, at det var hans Søn; men han lignede ham, som en Draabe Vand ligner den anden. Det var Faderens Natur i ham, der havde skabt Ligheden.

Vor Herre Jesus Kristus gik engang paa denne Jord og aabenbarede Guds Kærlighed; saa gik han til Faderen, og han gav os sin Aand og sit Ord. Vi lever nu her i Verden. O, maatte vi saadan som han gaa hen over denne Klode og i Guds Sollys aabenbare Faderen; maatte vi aabenbare en Afglans af hans Natur i vort Liv, saa at Mennesker kan se, at vi er af Guds Slægt, saa at Mennesker, naar de er i vor Nærhed, maa kunne føle: Der er én, der er i Slægt med Gud, der repræsenterer Gud overfor mig. Guds Kærlighed er vor eneste Trøst, men det er ogsaa nok.

Jeg skal slutte denne Betragtning i Dag med at sige: Kan du bare hvile i Guds Kærlighed, saa er du altid lykkelig, under *alle* Forhold.

Der var en Dag en Læge, som kom ind i et Hjem, hvor en lille Dreng var syg, saa sagde Lægen til Moderen: »Gaa med mig ind i den anden Stue et Øjeblik!« Og Moderen gik med ham derind, og Lægen sagde: »Det er saa tungt at skulle sige det; Deres lille Dreng skal opereres, men han har et svagt Hjerte og kan ikke taale at blive bedøvet.« Drengens Moder gik ind til sin Mand og sagde: »Saa stærk er jeg ikke, at jeg er i Stand til at se paa det; men du maa gaa med.« Faderen vaandede sig, men han maatte tage med sin Dreng paa Hospitalet. Saa lagde de den lille Dreng paa Operationsbordet, og

der sagde han: »Aa, Doktor, maa Fader holde mig i Haanden?« »Ja, min lille Dreng.« Saa foretog de Operationen, og Faderen stod ganske stille, mens Taarerne strømmede og strømmede ned over hans Kinder, og hver Gang Kniven skar, var det, som skar den igennem hans Hjerte. Han stod saa stille, saa stille; han turde jo ikke røre en Muskel; men Drengen smilede; der var ikke en Trækning i hans Ansigt. Da Operationen var forbi, gav Lægen et Tegn til Faderen, at nu maatte han gerne tale. Saa bøjede Faderen sig ned over sin lille Dreng og sagde: »Var det slemt, lille Georg?« Og den lille Dreng lukkede sine Øjne op og svarede: »Nej, Fader, for du holdt mig jo i Haanden.«

Jeg vil slutte med Ønsket om, at du og jeg i alle Livets Forhold og Omskiftelser, i Liv og i Død maa kunne erfare det, at vor Fader i Himlen holder os i Haanden. »Hvad skal saa skille os fra hans Kærlighed? Hverken Død eller Liv eller Engle eller Magter eller noget nærværende eller noget tilkommende eller Kræfter eller det høje eller det dybe eller nogen anden Skabning skal kunne skille os fra Guds Kærlighed i Kristus Jesus, vor Herre.«

O, Himlens Gud, giv mig den Haandsrækning i Liv og Død, at du holder mig i Haanden, saa gaar Vejen let igennem Livet!

AMEN

RISTENDOMMENS ROGRAM

DET kan være, at dersom en eller anden af Dem skulde staa i mit Sted i Dag og tale over det Emne, som er bleven lagt paa mit Sind at tale over her, saa vilde De i det Øjeblik, De rejste Dem op og skulde tale, faa en underlig Fornemmelse af, at paa den ene Side var der saa meget at sige, saa De ikke kunde tænke Dem, hvordan De skulde begynde eller fuldende, og paa den anden Side kunde det være, at De ikke kunde faa Ordene frem, men vilde staa og føle Dem forlegen eller maaske gaa helt i Staa. Det er nemlig rigtigt, at det Emne, jeg har i Dag: »*Kristendommens Program*« er saa usigelig stort og betydningsfuldt, at det gælder for alle, der taler om det, og for alle, der siger, at de vil være Disciple af Jesus af Nasareth, at forstaa det paa den rette Maade, saa vi ikke lever vort Liv med et forkert Ideal for Øje. Jeg har saa tit tænkt paa det, og det er bleven klarere for mig efterhaanden og klarere for mig i Dag end nogensinde for, at jo længere vi staar paa Afstand fra Gud, jo flere Ord, jo flere Former, jo flere Omsvøb behøver vi; men jo nærmere vi kommer Gud, jo dybere vi kommer ind i hans Sandhed og i hans Lys, jo mere enkelt bliver det hele. Det bliver da det, at to Hjerter slaar i samme Takt, og det er det, der er Guds Plan med Menneskeslægten og med

den enkelte, det er det, vor Tekst i Dag taler om, de enkle Ord: »Ske din Vilje som i Himlen saaledes ogsaa paa Jorden.«

De ved alle, at de Ord er hentet fra Herrens Bøn. Ogsaa om Herrens Bøn har der været ført Forhandlinger og Strid ned gennem Tiderne. Der er dem, der mener, at denne Bøn, som vi ogsaa kalder for Fadervor, ikke stammer fra Kristus. Den er meget ældre, siger man. Der er dem, der hidleder den fra de Bøger, der blev skrevet over Zoroasters Lære. Der er ogsaa dem, der hidleder den fra Synagogens Bønnebog. Det er altsammen kluntede Forsøg paa at berøve Kristus Æren for denne guddommelige Bøn. Den stammer fra ham. Disciplene kom, som vi betragtede det forleden Søndag, og sagde til ham: »Lær os at bede.« Og da svarede han dem: »I skal bede saaledes: Fader vor, du som er i Himlen.« Og Indholdet af den ene Bøn, han lærte dem, var da dette: Ske din Vilje som i Himlen saaledes ogsaa paa Jorden.

Derigennem meddeler vor Herre Jesus Kristus, hvad det er, han er kommen for at udføre i Verden. Han aabenbarer, hvad der er Kristendommens Mission, nemlig dette, at Guds Vilje maa ske paa Jorden. Hvorledes? Ganske enkelt, uden mange Fortolkninger, uden en hel Mængde Dogmer og Regler, saaledes som de havde lavet dem, der var før ham, Rabbinerne og hele den gamle Skole, der havde stillet op Bud efter Bud, Regel efter Regel, lidt her og lidt der, og havde lavet noget, som Mennesker aldeles ikke kunde forstaa eller løfte. Kristus siger til dem, der vil følge ham, at de skal bede, at Guds Vilje maa ske paa Jorden — hvorledes? — *Saaledes som den sker i Himlen.*

Her staar jeg over for en vældig Sandhed, som fyl-

der mig baade med Ærefrygt og med Ansvarsfølelse, nemlig den, *at her bliver jeg klar over, hvad der er Livets egentlige Maal.*

Det vil jeg bede om, at enhver tænkende Mand og Kvinde i Dag vil skrive op med en Skrift, der aldrig udslettes, at her er der peget paa, hvad der er Livets egentlige Maal, nemlig dette ene, at Guds Vilje maa ske. Er det ikke meget enkelt? Er det ikke let at forstaa? Er det ikke en Vej, som den, Profeten taler om, at selv de enfoldige skal ikke fare vild? Er det ikke saa enkelt som muligt, at Guds Vilje maa ske her paa Jorden, saaledes som den sker i Himlen.

Det vilde være meget fristende at komme ind paa at tale en hel Del om Guds Skabervilje. Jeg tør ikke fordybe mig i det i denne Forbindelse. Jeg vilde ogsaa gerne have talt om Guds Herskervilje, men ogsaa det vilde blive alt for bundløst. Hans Skabervilje er aabenbaret i det mægtige Univers, og det skal nok ses en Dag, at hans Herskervilje er aabenbaret i Historien. Men det, vi skal se paa med hverandre i Dag, er noget, der er endda meget større og meget lysere, noget, der er saa trøstefuldt, saa jeg kan sige, at naar jeg tænker paa det, saa falder der Solskin ind over mit Sind paa Trods af alle Verdens Skygger, paa Trods af alt det paa Jord, der er tungt og bittert og trist. Og saa at tænke paa, at det, Kristus lærer os at bede i denne Bøn, det er, at Guds *Fadervilje* maa ske med Menneskene. Det er det, vi skal sætte alt ind paa, at den Vilje, Gud som Fader har, maa blive udført i vort Liv og ved os i Verden.

Og dersom jeg nu siger, at *de fleste Mennesker lever uden noget Maal for deres Liv, saa kan det godt være, at der er en Del, der vil stejle over det.* Men dersom jeg siger, at de fleste lever med alt for lave Maal for

deres Liv, saa vil De give mig Ret. Hvor lang Tid, hvor mange Aar har vi ikke alle levet med alt for smaa, alt for lave Maal for vort Liv. Det kan være, at der er dem, der mener, at deres Maal er høje. Man møder ofte Folk, der siger: »Jeg lever for mit Kald.« Det er nu et meget elastisk Begreb og kan blive meget farligt. Det trænger sommetider til en radikal Fortolkning, thi man kan faa Samvittigheden til at slaa sig til Ro med det, og jeg er ikke sikker paa, om man ikke her let kan tage meget fejl. Jeg mødte engang en Mand, som udelukkende levede af at skænke Kaffepunch for Folk, og han havde tjent en Formue derved. Han stod en Dag over for mig og sagde med en Alvor, der forbløffede mig: »Man er da i sit lovlige Kald, Hr. Pastor. Deres Kald det er nu at prædike, og mit Kald det er at være Restaurator, og det er jo da ogsaa min lovlige Gerning.« Og det beviste han mig saa, jeg kan sige med ligefrem Veltalenhed og med Argumenter, som gjaldt for hans Samvittighed, at hans Gerning var lige saa god som min. *Han* rogtede sit Kald, og *jeg* rogtede mit.

Jeg maa nu i al Fortrolighed sige, at dersom Præsten ikke vandrer sit Kald værdigt, og dersom han forfejler sin Opgave og ikke forstaar Guds Vilije, men søger sit eget og sin egen Ære i Stedet for Guds Ære, saa er hans Kald elendigere end Værtshusholderens — det indrømmer jeg. Han havde langt bedre Betingelser for at se sit Kald klart og for at vandre i det. Men jeg nævner det som Bevis paa, hvordan Mennesker kan komme ind paa det, at man sætter Idealet meget lavt. Saa kunde jeg jo rigtignok ogsaa gaa megt højere op m. H. t. Værdien af vor Gerning her paa Jorden. Men jeg er ikke bange for at sige, at selv om man stod paa Kunstens højeste Tinde og frembragte det, som kunde bære ens

Navn ud til alle Tider og Slægter — dersom Maalet ikke var højere, saa var det for lavt, thi det var dog egentlig kun Selvforgudelse.

Andre siger: Det er rigtigt. Men jeg lever for min Familie, og jeg mener, at det er smukt, og det er meget rigtigt. Men dersom Maalet ikke bliver højere end det at leve for de Mennesker, du til daglig er sammen med, selv om det saa er dem, der staar dit Hjerte allernærmest, selv om det er det mest elskede, mest tilbedte, mest forgudede Menneske i Verden, saa er det for lavt, thi: »Du skal dyrke Herren, din Gud, og tjene ham alene.« Og selv om — siger Apostlen Paulus — et Menneske faar et Ideal saa ædelt, at det giver sit Legeme hen for at brændes, eller at han giver alt sit Gods til de fattige eller gaar omkring og udfører en Mission i denne Verden, saa hans Fodspor drypper af Blod og hans Øjne rinder med Graad, og hans Hjerte er knuget ned af Sorg for hans Medmennesker, og han ikke under sig Ro Nat eller Dag for andres Skyld, saa — siger det guddommelige Ord — dersom han ikke har Kærlighed, dersom han ikke har Gud som sit Maal, saa gavner det ham intet.

Teksten lærer os, at vort Maal er, *at vi skal gøre vor Faders Vilje;* thi ikke enhver, som siger til mig: »Herre, Herre, skal indgaa i Himmeriges Rige, men den, som gør min Faders Vilje, som er i Himlen.« Maalet maa være, at det, Gud tilsigter *i* mig og det, Gud i sin Kærlighed tilsigter *ved* mig, det maa mit Liv sættes ind paa. Jeg staar maaske saa langt borte fra Idealet, at jeg havde Grund til at græde over mig selv Nat og Dag. Jeg har det maaske som den Mand, der sagde: »Jeg jager mod Maalet, om jeg dog maa gribe det.« Det maa være mit Livs anspændte Stræben. Jeg maa vide med mig selv

og for Guds Ansigt, at det er sandt, at det er det, jeg lever for og kæmper for, at det maa virkeliggøres i mit Liv ved mig her i Verden, hvad der er Guds Vilje. Har du nogensinde tænkt paa, hvilken himmelvid Forskel, der er paa ikke at være en Kristen og at være en Kristen, — jeg mener naturligvis ikke en Navnekristen, jeg mener ikke en Eftersnakker, en Formkristen, en Egenretfærdig, men en Kristen, der har taget Livet fra Gud ind i sit Hjerte.

Tænk paa en Hedning; du kan studere Hedenskabets og de alleræđleste Hedningers Historie, og du skal finde ned igennem Tiderne, at Hedningen kan kun gøre Guds Skabervilje, han skal altid paa en eller anden Maade i Forbindelse med Naturen og Naturmagterne. Et Trin højere staar Jøden, men han kender ikke Guds Fadervilje; det er Dommeren, Lovgiveren, han staar i Forhold til. Det er stadig Budet og Reglen, han løfter paa og løfter sig træt paa. Han arbejder og er besværet og lider Møje under det.

Men den Kristne kender Gud og det guddommelige anderledes; han staar ikke over for Guds Vilje og siger: Jeg maa gøre det, for jeg tør ikke andet. Han har ikke modtaget en Trældomsaand paany til Frygt, men han siger: Jeg maa gøre Guds Vilje, fordi jeg ikke kan andet. Det bliver noget helt andet, naar et Menneske faar en ny Lov ind i sit Hjerte, naar det bliver saadan som Apostlen Paulus siger: Kristi Kærlighed tvinger mig. Det bliver da ikke en Magt, der arbejder paa Mennesket udvortes fra, det bliver ikke et Lys, som andre skal tænde for ham for at vejlede ham frem i Mørket; men det bliver et Lys, der skinner i hans egen Sjæl; det bliver en Herlighed, som han bærer i sit eget Bryst,

og det bliver ikke andre, der skal skrive Lovene for ham eller bestemme, hvordan han skal leve.

Vi er langt nede, naar andre skal bestemme, hvordan vi skal leve. Vi staar langt tilbage, naar andre skal skrive Love for os. De Mennesker, der skal regeres udvortes fra, staar paa et meget lavt aandeligt Trin. Mon vi ikke kan samles om det i Dag?

Men det, der er Guds Vilje og Plan med os, er, at hans Love skal skrives ind i vort Sind saaledes, at paa samme Tid, som Idealet staar uden for os, og vi stræber efter det, skal den tvingende Magt, Muligheden for at realisere Idealet, Livsmagten, Lyset og Kraften, bo i vort eget Bryst. Derfor staar der ogsaa: »Saa mange, som drives af Guds Aand, disse ere Guds Børn.«

Hvordan sker nu Guds Vilje her i Verden?

Nu staar jeg her paa denne Jord, jeg fattige Menneskebarn og spørger: Hvordan skal jeg komme frem igennem Verden og naa det store Maal? Jeg haaber ikke, at du er saa tilfreds md dig selv, at du aldrig spørger om det. Jeg haaber ikke, at det er nok for dig, at du er, jeg havde nær sagt under en kristelig Kultur, at du er født under denne, at du er døbt og konfirmeret, og at du maaske endog er bleven Medlem af en Menighed. Jeg haaber ikke, at det er nok for dig, men jeg haaber, at du vil staa ind for Gud med dit Liv, saa du vil tjene Gud, som om du var den eneste i Verden, der kunde det, at du maa have en Religion, som om du var den eneste i Verden, der skulde have en Religion.

Saa staar jeg i Dag med det bedende, brændende Hjerte, der higer op mod Lyset, der føler, at der lyder en Røst inde i mit Hjerte: Sursum corda! Hjertet opad!

Ja, Gud give, vi var der; men vi kommer der nok, for vi bæres derop paa den store Aands mægtige Vinger.

Og saa spørger jeg da: *Har der levet en i Verden, der er et Eksempel, et Ideal, jeg kan se efter, en, i hvem jeg kan se Guds Vilje virkeliggjort hernede, og som jeg kan pege paa og sige om til Mennesker: Følg ham, saa vil d e t blive virkeliggjort, som er Guds Plan med dig, saa vil Guds store Program blive virkeliggjort derigennem for hele Menneskeslægten;* har der det, saa bliver det ogsaa meget enkelt at tjene Gud, for saa bliver vi fritagne for at se til højre og til venstre og behøver kun at fæste Blikket paa Idealet.

Jeg elsker at studere de gamle Tiders Historie og møder der store, herlige Mænd og Kvinder, som har levet i fordums Tider. Jeg elsker at læse om Bibelens Helteskikkelser, og der er særlig en Helteskikkelse, som samtidig med, at han aldrig brugte et kødeligt Vaaben, aldrig havde et saadant i sin Haand og brugte det med Brutalitet, dog var saa stærk.

Det var Saulus fra Tarsus, han, som sagde om sig selv: Jeg er den ringeste af alle Apostlene. En Gang har han rigtignok sat sig hen og har skrevet — ja, jeg forstaar ikke, hvordan han kunde gøre det; jeg kan ikke følge ham paa hans høje Flugt —: Følg mig! men saa føjer han ganske vist til: — som jeg følger Kristus. Men alligevel, jeg er ikke ganske dristig ved at følge Paulus. Jeg er det heller ikke ved at følge Kærlighedens Apostel, Johannes. Men er der da ikke ét Sted, hvor jeg kan vende mig hen, og hvor jeg kan se Idealet? Der var en, der en Dag sagde: »Jeg er Verdens Lys. Den, der følger mig, skal ikke vandre i Mørket, men have Livets Lys.«

Jeg indbyder alle de kritiske Aander i hele Verden, jeg indbyder alle Samfundsreformatorer, jeg indbyder alle de lærde og Filosofer og Psykologer, der har udarbejdet Læreregler og Livssystemer for Samfundet,

jeg indbyder alle fra fjerne Tider og fra den moderne Tid til at staa ved Siden af mig og beder dem da at vise mig en Mangel, en Fejl hos ham, der sagde: »Den, der følger efter mig, skal ikke vandre i Mørket, men have Livets Lys.« Der er vist unge Mænd og Kvinder herinde i Dag, der gerne vilde have nogen at følge efter, der kunde højne og lysne i deres Liv. Se paa ham, i hvem der ikke er en eneste Plet, ham, der har gjort Guds Vilje. Der er ikke én paa Jorden, der vil vove at bestride, at han er Guds Billede aabenbaret og realiseret fuldkomment. Se hans Forhold til Gud. Evangelierne aabenbarer ikke en eneste Brist paa Lydighedsforholdet til Faderen. Derfor er der ogsaa skrevet om ham: Der var ikke Svig i hans Mund. Og i Forholdet til Menneskene aabenbarede han det ægte fuldkomne Broderskab. *Naar vi beder: »Ske din Vilje som i Himlen, saaledes ogsaa paa Jorden«, saa har vi Guds Vilje aabenbaret i vort store gudmenneskelige Ideal, i vor Herre Jesus Kristus; saa har vi ikke Behov at ty hverken til London eller til Rom eller til New York eller til noget andet Sted for at faa Idealet tegnet, eller for at faa Linjerne trukket op, det hele bliver saa enkelt.* O, om jeg dog blot kunde sige det, som det fylder min Sjæl med Højsang i Dag; det bliver lige saa enkelt, som Jesu Religion. Om dette kunde jeg give mig til at tale meget. Det er vel ogsaa et Bevis paa, at jeg ikke staar saa klart, som jeg burde have staaet, naar jeg behøver saa mange Ord for at pege paa ham.

Det andet i Teksten i Dag, som jeg indtrængende vil bede Dem lægge Mærke til, er dette, *at Guds Vilje skal udføres her paa Jorden.* Jeg kan ikke sige Dem, hvor det har revolutioneret min Tankegang, mit Liv, da jeg opdagede, at Guds Vilje var ikke noget, der skul-

de ske blot i Himlen eller blot inde i mit Hjerte, men at den skulde ske paa Jorden. Tænk nu blot: Paa hele Jorden skal Guds Vilje ske, som den sker i Himlen. Tænk blot denne ene Tanke. Har De Mod til at tænke den Tanke ud: Paa Jorden! Lad os staa stille et lille Øjeblik overfor det, saa skal vi se, hvor det bliver mærkeligt, at Guds Vilje skal ske hernede. Nu lægger vi et Øjeblik den Side bort, at Guds Vilje skal ske i Himlen, men tænker blot den ene Tanke: Paa Jorden. Det er nu ikke meget opbyggeligt det, jeg kan komme til at sige; det siger jeg forud. Det har kostet mig mange, mange Timer at se ind i det saa langt, som dette svage Øje har kunnet se.

Nu vil jeg gerne holde to Billeder frem et lille Øjeblik. Det ene Billede er det, som disse Ord udmaler:

»Dejlig er Jorden,
prægtig er Guds Himmel,
skøn er Sjælenes Pilgrimsgang.«

Aa, hvor Jorden dog er dejlig! Hvor der er skønt i denne Verden! Er der ikke? Nu maa De gerne se bort fra mig og se hen imod disse Vinduer og se, hvor det rige Sollys vælder ind. Hvor er det dejligt, hvor er det herligt en Foraarsdag at gaa ude og høre Fuglesangen i den jomfruelig grønne Skov. Hvor er det dejligt at gaa langs en Bæk i den danske Bøgeskov, eller at staa stille og høre Bølgernes Sang som den blødeste Musik mod vore skønne Kyster. Sommetider har jeg været saa overvældet af Naturens Skønhed, at det var mig, som om mit Bryst ikke kunde rumme det alt. Og vi kender jo alle de mange lyse Tanker og Længsler, der vælder frem i vort Bryst om Foraaret, ikke blot hos de gamle

eller hos de gigtsvage, der længes efter Solen, men jeg havde nær sagt maaske allermest hos de unge, der synger:

Jeg elsker de grønne Lunde
med Tonernes vuggende Fald,
jeg elsker de blanke Sunde
med Sejlernes Tusindtal.

O, hvor dog Menneskelivet paa Jord kan være dejligt! Det er saa dejligt, at naar man tænker paa, hvor rigt det er at være Menneske, saa kunde man ønske at bede Gud: Aa, maa jeg leve mit Liv en Gang til? Det er saa herligt at være Menneske, hvor er det lykkeligt.

»Dejlig er Jorden,
prægtig er Guds Himmel.«

Men saa vender jeg Bladet om. Saa hører vi:

»Jord, i hvis Favn der hades og der myrdes
Slægt efter Slægt.«

Der har vi Kontrasten til det første Billede, til den Verden, hvor Guds Vilje skulde og kunde ske, saa den bliver en Himmel. Naar jeg ser paa dette Billede, hvor Forbandelsen kom ind i Verden paa Grund af Synd, saa kommer saa mange mørke Tanker ind i mit Sind, og saa synes jeg — ja, ved De, hvad jeg synes, der er noget af det usleste i Verden; det er ikke at sidde paa Sortebrødretorvet i Odense og skænke Kaffepunsch — det er uværdigt, det er ynkeligt, men der er noget, der er langt uværdigere, det er det at kalde sig en Kristen, og saa falde ned og sige: Saa, nu har jeg det godt med Gud, jeg har mit Udkomme, jeg har det godt hjemme. Hvad kan jeg ønske mere? Og saa siger man Gud og

Faderen Tak og gaar i Seng og sover bort fra al menneskelig Nød, og man gaar omkring i Verden med en saadan Religion og siger: Vi er Disciple af Jesus af Nasareth, ham, hvis Hjerte brast paa Golgata af Smerte over Menneskenes Nød. Nej, naar vi lukker Øjnene op og vil være ærlige, naar vi staar midt i Verden og ser Verdens Nød, saa maa Forfærdelse gribe os. Jeg tror ikke, der er én herinde, som ikke Forfærdelse da griber. Tænk blot paa fire Ting — gør det for din egen Skyld — Du skal snart dø og aflægge Regnskab for dit Liv. Tænk paa de fire Ting, som jeg nu vil nævne, saa vil det blive meget alvorligt for dig at leve paa denne Jord, »i hvis Favn der hades, og der myrdes Slægt efter Slægt«.

Det første, jeg vil bede dig tænke paa i Dag, er *Uretfærdigheden* i denne Verden! O, jeg saa et Billede og kunde ikke komme bort fra det, sad og saa paa det i Aftes sent og maatte anstrenge mig for at være i Stand til at rive mig løs derfra. Jeg saa den fattige Syerske, der sidder og slider og slider, maaske i en mørk Stue, hvor Sollyset er lukket ude. Hun arbejder og arbejder Time efter Time for at sy de fine Kjoler til det store Magasin, for at sy den elegante Dragt til den fornemme Modedame. Og hun syr og syr; hendes Kinder bliver blege, hendes Øjne bliver glasagtige af at sy, blot for at kunne tjene saa meget, at hun kan skaffe sig Brødet og en Smule Klæder og saa maaske i det højeste komme lidt i Skoven om Søndagen. Og jeg saa Indehaverne af Firmaet, jeg saa alle de elegante Damer, der skulde hentes til deres Karnevaller og deres fine Selskaber, de staar derude og har en Tjener paa hver Finger, og jeg saa, hvorledes de levede af hendes Slid, af hendes Taarer, af hendes Fortvivlelse, og det skreg inde i min Sjæl: Aa, hvor dog Uretfærdigheden behersker Verden.

Er det ikke nok med dette ene Billede?

En Dame, der døde forleden Dag, kom engang til mig med en Bog, »The long Day«, Fabriksarbejderskens lange Arbejdsdag for den ringe Løn, og sagde: »Den Bog skulde vi have ud paa Dansk.« Jeg nævner i Dag særlig Kvinder, fordi jeg synes, at det er dem, der lider mest Uret her i Verden.

Tænk saa paa *Brutaliteten* i Verden. Tænk paa dem, der har Penge og har den raa Magt i et eller andet Forhold. Ja, gaa nu ud og sig: Den Præst, der staar her, han er Socialist eller Anarkist og Metodist og alt muligt andet paa —ist. Det er komplet ligegyldigt. Det skærer ind i min Sjæl at tænke paa, hvilken Brutalitet, det er, at de, der har Magten, misbruger den. Alle, der har Magten, burde altid bruge den for at gøre godt. Det er den gamle Historie om Akab og Naboth, den, der har Magten, og den forurettede.

Hvor megen Brutalitet er der ikke i alle Organisationer, i Staten, i Hjemmene, i Forholdet mellem to Mennesker. Jeg synes, at Himlen maatte græde Blod, og at der af Jorden maatte udvælde Ild af Raseri og Vrede over al den Elendighed.

Og se saa paa *Lidelsen*. O, gode Gud, hvor Mennesker gaar og lider, hver enkelt i sit eget Liv, og — hvad der bliver det fjerde — hvor de er *fortvivlede*. Den Mand, der her staar, har Ret til at tale med herom, for han har set noget deraf. Solen gaar ikke ned nogen Dag, uden at der kommer Mennesker til mig, der er saa fortvivlede og nedtraadte ved egen eller ved andres Brøde, at det næsten ikke er til at bære. Jeg hørte for nogle Aar siden Suomis Sang blive sunget: »Broder, äger du et hjerta?« Og jeg har siden saa tit tænkt paa: Hvordan er det fat med vort Hjerte? Da kan det ske, at vi føler

Trang til at gribe til fortvivlede Midler. Jeg har vendt mig ud for at se efter Udveje. De Mennesker, der er bekymrede og ikke lever i Dyrets sløve Ro, men som gerne vil være med til at bygge for Menneskene en Bro op til Stjernerne, de spejder efter Udveje. Der er da dem, der har set hen til Videnskaben og har ment, at den muligvis kunde hjælpe. Ja, jeg skal ikke tale nedsættende eller haanende Ord om den, for vi kan ikke undvære Videnskaben; vi behøver den, og vi skal være taknemmelige for den, den er altid et nødvendigt Salt i det store Folkelegeme. Men naar det gælder Redning fra al den Nød og Uretfærdighed og Brutalitet og Lidelse og Fortvivlelse, som findes her i Verden, saa kan Videnskaben ikke klare det.

Der har ogsaa været dem, der har ment og som for ramme Alvor har sagt, at det skal klares gennem det politiske Liv. Jeg har nu set paa Politik med aabne Øjne i 30 Aar, men jeg har ikke set, at Politik har kunnet fjerne Uretfærdigheden, kun, at den har kunnet lægge den om paa andre Punkter. Jeg har ikke set, at Politik har kunnet faa Mennesker mindre brutale. Jeg har ikke set, at politiske Partier har kunnet mildne Fortvivlelsen for de klippede Lam. Det kan være, at andre har klarere Øjne, men jeg har i alt Fald ikke kunnet se det. Jeg har da undertiden staaet stille og følt, at der steg et Suk op fra Dybet af mit Hjerte, et Suk, der lød saaledes: »O, Gud, jeg trænger til at se en, der var god og retfærdig imod alle.« Og da hørte jeg Røsten igen, der siger: »Jeg er Verdens Lys, og den, som følger mig, skal ikke vandre i Mørket, men have Livets Lys.« — Da bryder Lovsangens herligste Toner ud af Dybet af min Sjæl, og jeg siger: O, da vil jeg følge dig! Men han spørger: »Vil du følge mig? — Ræve har Huler, men

Menneskenes Søn har ikke det, hvortil han kan hælde sit Hoved.« Kristus vil hjælpe Menneskene igennem denne Verden ikke med noget af denne Verden, men med noget af en anden Verden.

Og han siger igen: Er det sandt, at du vil følge mig, og jeg forsøger at svare et stammende Ja. Og nu lyder det til mig: »Du er Verdens Lys, I er Verdens Lys, I er Jordens Salt.«

Saa bliver det aktuelt, ikke sandt, min Ven, saa bliver det dig og mig. Saa gælder det ikke længere om blot at se paa Kristus, men saa bliver det dette at gaa ind i hans Fodspor med dit Liv. I er Verdens Lys, I er Jordens Salt.

Jeg maa sige i denne Forbindelse, idet jeg maa tilbageholde saa meget, som jeg trængte til at sige: Den største Vildfarelse, der nogensinde er kommet op i Kristenheden, er Klostervildfarelsen. Det var de bedste Mennesker, de, der mente, at de havde forstaaet det meste af Guds Tanker, og som gerne vilde gøre hans Vilje helt, der gik i Kloster. Naar Kristus har sagt: Det er de fattige i Aanden, det er de rene af Hjertet, det er de sagtmodige, der har mit Liv i sig, det er dem, der er Verdens Lys og Jordens Salt, kan man saa tænke sig nogen større Vildfarelse end at bygge Huse med Mure om og gaa derind og skjule sig, medens Verden sejler sin egen Sø mod Fordærvelsen? Jeg har intet imod Klostre; jeg kan sige, at vi kunde have haardt Brug for dem, naar blot vi kunde faa alle Egoister til at gaa ind i Klostrene, og blot vi kunde faa alle dem, der er til Forbandelse i Verden, lukket inde der. Men alle de, der lever Guds Liv, de skal bringe Guds Kærlighed ud blandt Menneskene.

Jeg mødte en Dag for mange Aar siden en Mand,

som sagde til mig: Jeg har noget at spørge Dem om. Vil De svare mig paa et Spørgsmaal?

— Paa to, om jeg *kan*, ellers ikke.

— Kan man, naar man er en Kristen, staa i en Fagforening?

— Det er jo en ganske personlig Sag.

— Jeg vil have et rent Svar.

Her maa jeg sige, at denne Mand var Kristen, det tror jeg altid, naar nogen siger, at de er det; hvorfor skal man ikke tro hinanden?

— Jeg vil spørge, om man kan staa i en Fagforening, naar man er en Kristen.

— Ja, det kan man rigtignok, det maa jo blive en rent personlig Sag.

— Ja, for jeg maa sige, at jeg gaar hen og melder mig ud.

— Hvorfor gør De det?

— Jo, for som Kristen kan jeg ikke blive staaende i det Selskab.

Saa saa jeg lidt paa ham og gav ham et Svar, som virkelig gjorde ham vred paa mig. Jeg sagde nemlig:

— Jeg kan ikke forstaa, at De ikke kan taale at blive i Fagforeningen, fordi De er Kristen; er De virkelig Kristen?

— Ja, det er jeg rigtignok.

— Ja, men saa forstaar jeg ikke bedre, end at det er Dem, der skal staa i Fagforeningen og skal vise, at De har saa megen Kristendom, saa De kan staa for Kugler og ikke blot gaa i Dækstilling, men virkelig være til Nytte for de andre.

Men Manden kunde eller vilde ikke forstaa det. Jeg forstod imidlertid, at man er inde paa en ganske forkert Vej, naar man siger, at man vil følge Jesus af

Nasareth og saa ikke vil vise det der, hvor man staar.

Jeg kan ikke lade være med i dette Øjeblik at tænke paa de dejlige Ord af Grundtvig:

Gud give os at skinne saa
som Himmellys, skønt af de smaa,
da randt for os Guldterning.

Jeg tror, det er vort Kald som Kristne i alle Livets Forhold at udstraale lidt af Guds Lys.

Guds Vilje skal ske gennem den enkelte. Guds Vilje sker ikke paa Jord paa den Maade, at der kommer saadan et vældigt Vejr fra Himlen, en stor aandelig Revolution, og saa sker der noget vidunderligt i Verden. Nej, Guds Vilje sker ved, at han faar sin Vilje med et enkelt Menneske her og et enkelt Menneske der, og de bliver Jordens Lys og Jordens Salt og skal bære Guds Vilje ind i Menneskeslægten.

Jeg talte engang med en Herre om Udødelighed og Opstandelse. Han saa overlegent paa mig og mente, at jeg maatte være meget naiv for at tro paa det. Jeg vil gerne indrømme, at jeg virkelig er saa naiv, at jeg tror, Guds Vilje vil ske paa Jorden, som den sker i Himlen. Det kan være, at det ikke varer nær saa længe, som vi er tilbøjelige til at tro. Maaske vi slet ikke er saa langt fra den Dag, da alle Himlens Klokker ringer: Nu kommer den store Dag!

Naar en stor Bygning skal opføres, er det at lægge Grunden ofte det allerkostbareste. Jeg stod en Dag og saa paa, hvorledes Grunden blev lagt til en Skyskraber ovre i Amerika; da var der én, der sagde til mig: »De kan tro, at det er kostbart, og det varer ogsaa længe at faa Grunden færdig, men naar først Grunden er lagt, og Bygningen begynder at komme op over Jorden, saa

skal De bare se, hvor hurtigt det gaar.« Saadan gaar det ved hvert stort Byggeforetagende her paa Jorden. Og ogsaa Guds store Tempel vil kunne blive bygget færdigt langt hurtigere, end vi tror. Jeg tror, at vi staar over for meget store, indgribende Begivenheder i Menneskeslægtens Historie, og der kan ske noget i vor Tid, som vi ikke havde nogen Anelse om. Der gaar en Indbydelse fra Gud ud til alle Slægter i vore Dage, saa mægtig, saa gennemgribende, at det kan være, at i Løbet af kort Tid vil de øde Marker kunne blomstre.

Ske din Vilje, som i Himlen saa og paa Jorden. — Der er en Del Mennesker, der har spurgt, hvor Himlen er. Det interesserer mig ikke i Øjeblikket. Jeg ved noget om, hvor Jorden er, og hvor jeg er, og det interesserer mig derfor mere at blive klar over, *hvad* Himlen er.

Himlen er det Rige, hvor Gud regerer. Himlen er der, hvor Guds Vilje sker, der hvor Gud har Magten, enten det saa er i det enkelte Menneske eller i Menneskesamfundene, paa denne Side af Tilværelsens Grænser eller paa den anden Side. Det hele bliver anderledes i den anden Verden. Her har vi ikke Spor af Forestilling om, hvordan det bliver der, og vi kan kun udtale os derom i Billeder. Men jeg tror, at det der vil blive meget herligere end »de gyldne Gader og Tronen og Harperne«. Himlen er det Sted, hvor Gud bor, og hvor hans Vilje sker, og jeg tænker, at naar Jesus siger: »Ske din Vilje paa Jorden, som den sker i Himlen«, saa er det, fordi Guds Vilje altid sker der. I Himlen er der ingen Oprørsaander. De, der engang gjorde Oprør, blev nedstyrtede. Alt gaar i Harmoni med den evige store Gud. Himlen er derfor Skønhedens, Herlighedens Rige. Alle Steder, hvor der er ægte Kærlighed, der er der ogsaa en Afglans af Guds Himmel.

Er der da ikke forfærdelig langt tilbage, inden Guds Vilje kommer til at ske paa Jorden? Jeg tror det ikke.

Jeg tror, at det arbejder i det skjulte, og at det bryder frem en Dag som den dejligste Sol.

Jeg fortalte forleden Dag ved en Aftengudstjeneste en Begivenhed, men maa jeg have Lov til at slutte med den her igen. Det var noget om, hvad der skete i London, da Moody og Sankey holdt Møder derovre. Der var en Varietédirektør, som var kommen i Tanker om, at her kunde han benytte Lejligheden til at tjene Penge. Han fik fat i en meget tyk Mand, som lignede Moody og en meget smuk Mand, som lignede Sankey, og saa gav han sig til at avertere, at Moody og Sankey optraadte i hans Etablissement, og der blev stort Tilløb, idet Folk kunde gaa hen og se og høre dem og faa Servering under det hele, og Moody stod og prædikede, og Sankey sang, og Folk morede sig. En Dag prædikede Moody saa om den fortabte Søn, som han plejede, og det var forfærdeligt morsomt, indtil han sagde, at nu vilde Sankey synge: »Hold blot Skansen«. Saa var der én, der var kaad oppe paa Galleriet, og som raabte ud over den store, tætpakkede Skare, der fyldte Lokalet: »Men hvor er Golgatha?« Kun det ene Spørgsmaal. Da skete der noget mærkeligt. Der lyder et Brag; der rejser sig paa en Gang en Hyssen og Trampen, og i Løbet af faa Minutter er Lokalet komplet tomt, og Varietédirektøren sidder tilbage med den tykke Moody og den smukke Sankey og maa lukke Lokalet.

Der ligger alligevel i Menneskene en Evighedstrang, en dyb Ærefrygt for det guddommelige, og det er kun det allermest forraaede Pak, der kan give saadant Bifald. En Dag, naar Menneskeslægten er opdraget til det, saa vil der oprinde en Straaleglans over Menneskeheden,

og der vil oprinde en Tid, da kun Gud skal regere. Jeg tror, at den salige Tid vil komme og vil komme snart, da Skarerne hører hans Røst. Jeg tror, at det vil ske, at paa én Gang vil alle Jordens Slægter opløfte deres Hænder til Gud, og der skal ikke være nogen anden Konge paa mit hellige Bjerg, siger Gud, end den, jeg har udvalgt. Da skal Guds Vilje ske paa Jorden, som den sker i Himlen. Da skal Guds Paulun være hos Menneskene. Da skal ogsaa det mærkelige Syn opfyldes, som Johannes taler om: »Jeg saa Staden, men den havde intet Tempel, thi dens Tempel er Herren, Gud den almægtige og Lammet.« Da skal alle tjene ham. Da skal det store Lovsangsbrus forene alle Tilværelsens Regioner baade i hin Verden og i denne, og alle de frelste skal knæle ned for den evige Gud, og Gud skal være alt i alle.

AMEN

VOR Tekst findes i Johannes Evangelium 14. Kap. 27. Vers: »Fred efterlader jeg eder, min Fred giver jeg eder. Jeg giver ikke, som Verden giver. Eders Hjerter forfærdes ikke og forsage ikke .«

Jeg vil gerne, inden vi gaar videre i vor Betragtning, minde om, at det var et af de sidste Ord, Kristus sagde ved Nadveren, før han rejste sig for at gaa ud til Getsemane.

Der er ingen af os, der nogensinde har drømt om, hvad det havde kostet Jesu Hjerte at kunne sige de Ord og give os dem i Arv.

Der gik en Sommerdag to Mænd gennem en Skov. De frydede sig over at se Bøgenes Tag over de skønne Skovstier. Inde i Skovens Dyb var der en Lysning, og da de gik hen imod den, saa de, at det var en Skovsø, der var omrandet af Træer. Og de gik hen og stod ved Søens Bred der, hvor Stien endte, og saa ud over Søen. De saa Trætoppene spejle sig i det dybe, rolige, mørke Vand; de saa et ganske lille Stykke af Himlen. Saa udbrød den ene, idet han saa Trætoppene spejle sig dernede i Vandet: »Hvilket Billede paa Fred er ikke dette!« — Men den anden sagde: »Det synes jeg ikke er Fred, det er kun Ro.«

En anden Gang gik to Mennesker ved Strandbred-

den, og de gik op paa en høj Klit og stod og saa ud over det vældige Hav. Det var en Sommeraften, saadan som Grundtvig har beskrevet i Sommeraftenstunden, naar Solen gaar ned i Havet lyseblaat. Vi kan rejse Jorden rundt og vil aldrig kunne finde saa dejlige Sommeraftener som nogle af dem, vi kan opleve i Danmark, og aldrig kan det være skønnere, end naar vi staar paa et ophojet Sted og ser ud over Havet og saa vender os om og ser et Landskab bagved, overhvælvet af den mørke, lillafarvede, ja, saa underlig næsten ubestemmelige Farvepragt paa Aftenhimlen. Det store Hav ligger ganske stille i Sommeraftenstunden og favner Himlen, medens Solen majestætisk »gaar i sit Guldslot ind«. Havet havde ganske nylig været voldsomt i Oprør og havde arbejdet tungt, stønnende og brølende. Men det samme Hav laa nu der ganske stille, saa fredeligt, saa roligt, og Himlen hvælvede sig stille over Havet, og Himlen smilede og rødmede, og det var, som om alt længtes efter at bryde ud i Jubel. Men saa stor var Stilheden, at det var, som om intet i Naturen vovede at bryde Tavsheden for ikke at forstyrre Freden. Da sagde den ene til den anden: »Hvilket Billede paa Fred.«

Det første Billede, Skovsøen, det er Billedet paa en Menneskesjæl, der aldrig har lidt; det er Billedet af en Menneskesjæl, der aldrig har kæmpet, der aldrig har sukket og stønnet og været forpint, været paa Fortvivlelsens Afgrunds Rand; — en Sjæl, der vel har nogen Dybde i sig, der vel har sine Længsler og sine Anelser sin Trang, sin Sorg og sin Lykke, men som alligevel aldrig har prøvet dette, at komme ind i Dødskampen her i Livet, og derfor heller aldrig har kunnet smage hverken religiøst eller menneskeligt, hvad det vil sige at eje bundløs Ro, Lykke og Fred.

Det andet, det udstrakte Hav, er et Billede paa en Menneskesjæl, der har lidt, der har stridt, der har blødt og grædt, ikke blot over, hvad der kan møde os her i Verden, og hvad vi maa lide — for det kan let blive overfladisk og egenkærligt, det, at komme til at græde over, at man ikke faar sin Vilje, skrige som et arrigt Barn, fordi man ikke faar alt det, man synes, man behøver, det er i Sandhed Fattigdom. Dersom vi rigtig saa, hvor lidt vi behøver, og hvor lidt vi kan nøjes med, saa var der vist ingen af os, der kom til at græde over Fattigdom eller kom til at græde over andre, naar man havde mest Behov at græde over sig selv. Alt det er jo i Virkeligheden ikke Lidelse og Kamp. Men Lidelsen og Kampen kommer, naar et Menneske faar det dybe Indblik i sig selv og kommer til ikke blot at opdage Evigheden i sit Bryst, men ogsaa Fordærvelsen; — naar et Menneske opdager Lykketrangen i sig og maaske bliver grebet af et Ideal eller en Længsel og saa erkender Afstanden mellem sig og Idealet — da kommer Lidelsen.

Jeg forstod ikke, da jeg var 20 Aar, knap nok, da jeg var 30, at der var Mennesker, der i deres Søgen efter Sandheden, i deres Søgen efter at realisere Idealet og i deres Kamp for at kunne tro, kom dertil, at de var paa Vanviddets Rand. Jeg forstod det ikke dengang; men jeg forstaar det i Dag.

Jeg ved ikke, om der er nogen her i Dag, der nu uden en meget omstændelig Forklaring kan se, hvor dette peger hen. Men jeg ved, at dersom du ikke kan se det uden en omstændelig Forklaring, saa kan ingen Forklaring hjælpe dig.

Der har vi Havet. Det har været pisket af Stormene ovenover, og Strømmen nede i Havets Dyb har kollide-

ret med Stormene, der for hen over det, og Strøm og Storm har vredet sig i Dødskampe i Havets Bryst, og det har raset derinde, og det har stønnet, og det har arbejdet. Men nu er det blevet stille, ganske stille. Og nu staar vi der paa det høje Punkt og ser ud over det samme Hav, der har været saa forpisket og uroligt. Og vi føler, at vi kan næsten ikke faa noget sagt, saa grebne er vi af Stilhedens store Majestæt i Guds Tempel. Men vi føler, at vi kan synge med Ingemann:

»Og Søen blank og rolig staar
med Himlen i sin Favn.«

Jeg tænker paa Paulus, paa Saul fra Tarsus, hvorledes Gud sagde til Ananias: »Du skal gaa hen i den Gade, der kaldes den lige, i Damaskus, der er en Mand, der hedder Saul fra Tarsus; han beder.«

Saul har været der i tre Dage, og han har kæmpet i de tre Dage, det har været 3 Dages, 3 Ugers, 3 Aars, 30 Aars, 1000 Aars Lidelser og Storme og Kampe, der har gennempløjet denne mægtige Sjæl. Det har været et Hav, der har brølet og sydet. Nu skal Farisæeren dø, og nu skal den Mand, der stormede frem for at blive den største i sin Tid, nu skal han lære at kende sig selv som den mindste. Mens hans ligger der i Dødskampen og græder, og han spiser ikke Brød, og han drikker ikke Vand, han tager ikke nogen som helst Næring til sig, det bruser blot i hans Indre, da bøjer Himlen sig ned over ham og siger: »Nu maa der trædes til, for ellers dør han.« Og saa kommer Guds mægtige Aand til ham gennem Ananias og gør hans Hjerte stille. Mesteren rejser sig op i Bagstavnen af Baaden og siger: »Vær stille!« Og det store, urolige Hav i hans Sjæl ligger stille og favner Himlen i et herligt Smil.

Og tænk saa ogsaa paa Martin Luther; saa længe jeg kan aande, vil jeg takke Gud for den mægtige Aabenbarelse af Himlens Kraft i den fattige Munks Sjæl, der laa dernede i Cellen i det tyske Kloster Nætter og Dage igennem og vred sig i Dødskamp over sin Synd. Saadan som Betleren gaar omkring og tigger for at faa et Stykke Brød ved hver Mands Dør, saadan gik han omkring med den sultne Sjæl og spejdede efter, om der ikke var et Menneske, der i Guds Navn kunde vise ham, hvordan han kunde faa sine Synder forladte. Aa, hvor han led; hvor det bruste i hans Indre! Men da han kunde tro paa Syndernes Forladelse, da han kunde sige til sin Sjæl det, Gud har sagt os i sit Ord, det store mægtige: Den retfærdige skal leve ved sin Tro — da blev det stille i ham, og Stilheden blev Styrken i hans Liv.

Ingen af jer, ikke jeg, ikke I, har maalt Dybden af, hvad der skete hin underlige Aften i Fetter-lane Chapel i London, da en Mand, der havde været knust i Syndenød, lige siden han var 7 Aar gammel — saa stor var hans Sjæl, at han blev grebet allerede i sine Barndomsdage og nu i en Snes Aar og særlig i de sidste 14 Aar havde gaaet i den forfærdeligste Tilstand, Mennesker kan være i. Han, den skarpe, fint dannede, intelligente, begavede, søgende Sjæl stod nu der med det største Spørgsmaal brændende i sit Hjerte, som overhovedet kan besjæle et Menneske. Klokken var mellem 9 og 10 Aften, og John Wesley, thi ham er det, lytter, om ikke den Evige vil tale til ham. Han har gaaet og lyttet Aar efter Aar og har bedet til Herren og sagt til ham: Hjælp mig at kunne tale til andre, men, Gud, tal du til mig. Hjælp mig at omvende andre, men, Gud, omvend du først mig. Nu staar han der og lytter. O, om vi lærte at

lytte og bede Gud tale til os, saa hørte vi noget. Herre, gør mit Hjerte stille, saa jeg kan høre din Røst. — Saa lyder det til ham saa underligt med Ord, som ikke er opbevaret. Men det var Munkens, den store Munks Ord, der saa underligt blev overført paa ham. En jævn Mand staar og læser Luthers Fortale til Romerbrevet, og da lyser det op i John Wesleys Sjæl, da rejser Mesteren sig i Bagstavnen af Baaden og siger sit: »Vær stille!« ind over hans Sjæls Bølger.

O, hvilken Betydning fik ikke det Øjeblik for Verden! Der er ikke en, der kan sige, hvilken Betydning det fik, at John Wesley hin Aften imellem Kl. 9 og 10 stod der i Fetter-lane Chapel i London og følte, som han selv siger, sit Hjerte saa forunderligt opvarmet, følte, at han kunde tro, at Jesus var død for ham — ja endogsaa for ham, siger han. Nu blev der stille. Nu lagde Bølgerne sig i hans Indre.

Fred — det er jo ikke Roligheden i den stille Skovsø. Men Fred, det er Roligheden, den faste mægtige Rolighed, der ligger over det store Hav, som er bleven stille. Kaalund har sunget saaledes for os:

»Paa det jævne skal du bygge,
paa det jævne skal du bo;
ej som Krøbling, ej paa Krykke,
ej med Dyrets dorske Ro.
Med dit Haab og med din Lykke,
med din Bøn og med din Tro
skal du paa det jævne bygge
op til Stjernerne din Bro!«

Ikke Dyrets dorske Ro, og ikke den stille, indsnævrede Skovsøs Stilhed; for selv om der kan komme en

Storm, saa kan det Vand dog ikke komme i Oprør, det er saa snævert. Saadan er der mange Mennesker, der ikke kan føle Utryghed, fordi de er saa indsnævrede. De kommer næppe heller nogensinde til at opleve den store, bundløse Fred.

Fred er, naar Hjertet falder til Ro i det rette Leje. Havets Fred er, naar det Vand, der var pisket, og som brusede, brølede og buldrede, bliver stille, saa Havet ligger, som det skal ligge, som den store, mægtige Flade, da er der Fred over det.

Og Freden i en Menneskesjæl kommer, naar den ved Guds forunderlige Naade bliver hjulpet til Rette, saa at alt i Sjælen falder ind i sit rette Leje, saa vi kommer til at tænke, føle, ville, handle og være overfor Gud og overfor hverandre og overfor vort eget Jeg, vor egen dybe Selvebevidsthed, som Gud vil have, at vi skal være. Da er vi normale Mennesker, og da har vi Fred. Og først naar alt i os falder ind i det rette Leje, naar Guds Vilje sker i vort Bryst, først da kan vort Hjerte være som Havet, der afspejler Himlen.

Jeg maa saa tale lidt med jer om Beskaffenheden af denne Fred.

Der er en Dybde i denne Tekst, som ingen Prædikant endnu har maalt, og jeg maaler den heller ikke. Der er ingen af os, der har aandelig Erkendelse nok til at skue ind bag Ordene, til Ordenes allerdybeste Mening. Men naar du har staaet overfor en Sandhed, har du nok sommetider haft en Følelse af, at du ikke magtede at maale Dybderne i den, men alligevel skimtede en Mening og en Sammenhæng.

Har du nogensinde tænkt paa, hvorfor Kristus former Ordene saaledes, som han gør, naar han her taler om Fred, at han to Gange efter hinanden synes at sige

det samme, kun i lidt andre Ord. Han havde jo dog alligevel en mærkelig Evne til at sige alt med faa Ord, som ingen anden i Verden kunde sige det. Hvorfor siger han saa i denne Tekst saaledes først: »Fred efterlader jeg eder«, og saa lidt anderledes: »Min Fred giver jeg eder.« Hvorfor siger han det paa denne dobbelte Maade? Det ser næsten ud, som om det var med ham som med det gamle Testamentes Poeter, der altid skulde sige det samme to Gange og vende Ordene saadan, at det, de vilde have frem, blev sagt først paa en Maade og saa paa en anden Maade i en noget anden Form, saadan som vi f. Eks. stadig kan se det i Davids Salmer. Kristus siger ogsaa her først: »Jeg efterlader eder Fred«, og saa siger han: »Jeg giver eder Fred.«

Jeg synes, jeg øjner noget usigeligt dybt der. Jeg tør ikke, som enkelte Bibelfortolkere, træde frem og sige, at det er den egentlige Mening, og anden Mening kan der ikke være der. Men jeg tør sige, at det er en Lykke for mig at tænke saaledes: »Fred efterlader jeg eder.« Den Fred, vor Herre Jesus Kristus efterlod, vil sige et Fond, en Skat, et Gode, der ligger et eller andet Sted, hvor Mennesker kan gaa hen og tage det i Besiddelse og blive rige i det. Og det Ord: »Fred efterlader jeg eder,« forstaar jeg som hele Velsignelsen af hans Frelser- og Midlergerning, det Værk, der er sket for ethvert Menneske, der kommer til Verden. Naar en lille Dreng eller Pige fødes, saa fødes nogle af dem til Adelskab, Kongeværdighed, Pengemagt, Højhed og Rang, mens andre fødes til fattige Kaar og maaske til dyb Jammer og Elendighed. Men begge to, baade den første og den anden af disse, fødes til Verden som Arvinger til den Skat, som Kristus har efterladt os, og om hvilken han siger: Min Fred efterlader jeg eder, min Frelse efter-

lader jeg eder, den Rigdom, som jeg har købt med mit Blod.

Men det andet store Ord, han siger her, det betyder den Velsignelse og Lykke, som hvert eneste Menneske, der kommer og tager imod den Fred og den Frelse, som Jesus har efterladt sig, faar i Eje. For det Menneske gælder Kristi Ord: Fred giver jeg eder. Det er det, et Menneske kan opleve. Den Fred, han først taler om, er den Fred, han har stiftet mellem Gud og Mennesket. Nu skal du ikke være bange for, at jeg føler Trang til at være dogmatisk, at være teologisk. Det gør jeg ikke, for Teologerne kan ikke maale Dybderne i dette; men *det* kan sommetider en meget enfoldig Sjæl, der gaar i Kirke saadan slet og ret i vor Herres Jesu Kristi Navn, mangen Gang faa fat i meget bedre. Men det, der her er det vidunderlige, og det, Kristus vil, at vi alle Dage skal trøste os ved, det er dette, at for det første er der et Grundlag, paa hvilket et Menneske kan komme til at staa i det rette Forhold til Gud. Men saa er der ogsaa en Skat at faa i Eje, naar et Menneske kommer til at staa i dette Forhold til Gud.

Kom i det rette Forhold til Gud, deri ligger der en Velsignelse, som Kristus har efterladt dig og skænker dig. Har du erfaret det, da dit Hjerte fandt ind til Gud? Da sagde han til dig: Fred giver jeg dig! Da aandede han den livsalige Fred ind i dit Hjerte, saa Bølgerne lagde sig, og Stormene tav.

Jeg ønsker yderligere at sige: Kristus former Ordene saaledes: Fred efterlader jeg eder — men føjer saa til: *Min* Fred giver jeg eder.

Hvad vil det sige?

Det vil sige, at naar et Menneske kommer til Gud ved Jesus Kristus, saa faar det Menneske samme Lykke,

samme Ro og samme Fred ind i sin Sjæl, som Kristus selv ejede. Vi faar den samme Lykke og Rolighed, som han havde saavel paa de stille Bjerge som i Vaabenbraget, saavel i de stille Nattetimer, naar han talte med sin Fader, som i Forraadelsens Nat, da de udleverede ham til de ugudelige Hænder og førte ham til Golgata.

Mine Tilhørere! Jeg vilde ønske, at jeg rigtig kunde faa sagt, hvad mit Hjerte aner, hvad mit Øre hører, hvad mit Øje ser, naar Kristus siger de Ord: *Min* Fred — det vil altsaa sige den Fred, som er i ham.

Jeg kan bedst se den Fred, der var i Kristus, naar jeg følger ham paa hans Smertensgang. Jeg gaar ind til Nadverbordet. Jeg sætter mig ærbødigt ved Bordet der og ser paa det underlige Samvær. Jeg ser, at Kristus er bedrøvet til Døden, og jeg ser denne Flok Disciple omkring ham, af hvilke én er en Forræder, og Kristus ved det, ved, at om en føje Stund vil Judas rejse sig og gaa ud i den mørke Nat, og hans Hjerte vaander sig i Fortvivlelse. Og han ved, at han skal gaa ud og kæmpe imod Mørkets Magter. Men se dog, hvilken Fred, der er over ham! Hvilken forunderlig Rolighed! Han tager Brødet og rækker dem det, han tager Kalken og siger saa hjerteligt til dem: »Gører dette til min Ihukommelse!« Han sidder og taler saa stille og roligt med dem, som om de skulde blive ved at sidde saadan sammen den ganske Nat i denne Stilhed. Og naar Judas er gaaet ud, og Timen nærmer sig, da Kristus skal gaa til Getsemane for derefter at gaa til Golgata, hvor er det da stort, hvad der staar om ham: Saa rejser han sig op, og saa synger han en Lovsang. O, hvilken dyb Fred, der var i hans Sjæl!

Og naar han i Getsemane har kæmpet, indtil han har svedt Blod, og Skarerne kommer med Sværd og

med Stænger for at gribe ham, saa siger han: »Her er jeg. Er det mig, I søger, saa lad disse gaa!« — Hvilken Majestæt!

Og naar han staar i Ypperstepræstens Palads, og de spotter ham og spytter paa ham og slaar ham, saa vender han sig blot ganske roligt om og siger til den, der slog ham: »Hvorfor slaar du mig?« — ikke andet.

Og naar han staar i Pilatus' Domhus, og Skarerne raaber op imod ham, kan du saa høre, hvordan Pilatus taler til ham — han har ikke Fred, han er nervøs; han siger: »Kan du dog ikke høre, hvad det er, de siger, hvad de vidner imod dig? Hvad siger du dertil?« Men Jesus staar ganske stille, siger intet, tier. Han staar der ganske roligt, ikke smilende sarkastisk, men ganske stille. Og saa siger Pilatus igen: »Men Menneske dog, hører du ikke, hvad de siger? Forsvar dig dog! Ved du da ikke, at jeg har Magt? Ved du ikke, at jeg har Magten? Forsvar dig, slaa fra dig! Hvorfor lader du dog det Rakkerpak staa og raabe op imod dig? Slaa dog deres Anklager ned! Ved du ikke, at jeg har Magt til at gøre, hvad jeg vil?«

Og den tavse Fange taler nu og siger stille og majestætisk: »Du har aldeles ingen Magt, medmindre den bliver dig givet!« Men saa undskylder han Pilatus med det samme, stille og velvilligt og siger: »Men den, der har overantvordet mig til dig, har et større Ansvar end du!« — Og saa staar den høje Fange atter ganske stille overfor Pontius Pilatus. Hvad er Grunden? Jo, hans Hjerte er fuldt af Fred. Det vil sige: Alt i ham ligger i de rette Lejer.

Og naar alt i dig og mig ligger i de rette Lejer, saa oplever vi det, som Grundtvig synger i Salmen:

Guds Fred er lige dyb og blid
ved højlys Dag og Midnatstid.

Og vor Herres Jesu Fred den gør rolig, ihvor vi end er, og hvordan vi har det. Det, der volder Uro i din og min Sjæl, det er, hvad der ikke ligger i det rette Leje i os. Det kan vi ikke magte. Men ligger det i det rette Leje, saa bevarer Guds Fred vore Hjerter og vore Tanker.

Var det ikke din Erfaring, hver Gang du forløb dig, at det var ikke Stormene udefra, der gjorde, at du væltede, det var Uroen inde i dit eget Indre.

Var det ikke det, du opdagede, hver eneste Gang, at naar du kunde sejre overfor Mennesker, saa var det slet ikke, fordi der var noget som helst udvortes, der kom dig til Hjælp, men Sejren boede i dit eget Bryst.

Min Fred giver jeg eder. Det er Livsindholdet; det er Livskraften.

Vi tænker alt for lidt. Vor Religion er alt for lidt intelligent. Vi render hen til de evige Kilder og tænker, at vi kan fyldes med Religion, ligesom man tapper Vand paa Flasker. Mange er endda saa daareagtige, at de tænker, at de kan tappe af paa samme Maade, som han, der satte 12 Flasker hen til Kilden med en Slange ud over Flaskerne for at faa dem fyldt alle sammen paa en Gang, men Resultatet blev kun, at de blev vaade udvendige og vedblev at være tomme indvendige. Saadan er det med mange Kristne, der faar den ene Skylle af Velsignelse over sig efter den anden en masse i Forsamlinger; men dette at staa ind for Gud og blive lukket op og faa Livsfylde, Kraft, Velsignelse ind i sig selv, det forsømmes i en forfærdelig Grad. *Folk sulter deres egen Sjæl.* Staa stille og tænk over det i Dag overfor

Ordet: Kristi Fred! Min Fred giver jeg eder. Man er i alle udvortes Forhold bestemt det, man er i sit eget Væsen, i sin egen Karakter, og du bliver aldrig nogensinde andet i Verden end det, du er i dig selv, hvor meget du end kan forstille dig overfor Mennesker. Derfor gaar det saa tit med os saadan at Naturen atter og atter gaar over Optugtelsen.

Har jeg Lov til et Øjeblik endnu at lægge Beslag paa din Opmærksomhed, idet jeg kæmper for at vække til Eftertanke hver Sjæl, som hører paa mig, ikke blot til Eftertanke om sin Synd, men til Eftertanke om alt det, Gud vil give et Menneske, der lukker sig op. Maa jeg sige dig noget om, paa hvilket Grundlag, i hvilket Forhold, du kan eje Guds Fred? Jeg maa gøre det meget mere kortfattet, end jeg gerne vilde og havde Lyst til. Jeg synes, jeg kunde skrive tykke Bøger om det, saadan fylder det mig. Men lad mig begrænse mig til dette: Freden maa vi eje i vort Samfund med Gud. Freden maa vi eje i vort Samfund med den evige Fader, som bor i Himlen, og du kan aldrig eje Kristi Fred, før du har klaret dit Forhold til Gud, aldrig nogensinde.

Det første store Spørgsmaal, vi maa have klaret, er derfor dette: Staar du i det rette Forhold til Gud? Staar du i det Forhold til Gud, hvor et Menneske kan have Fred?

Der er en hel Del Mennesker, der mener, at de har Fred, men de har det ikke, fordi de ikke staar i det Forhold til Gud, hvor de kan eje Fred. Og jeg har vist dig, hvor dette Grundlag er. Det er kun paa det Grundlag, som Kristus har tilvejebragt, naar han siger: »Jeg efterlader eder min Fred.« Det er kun ved hans Strid, at et Menneske kan faa Fred. Det er den ene store Ting, der maa til for at vi kan faa Fred. Det er den ene store

Ting, der maa til, for at vi kan faa Fred og Rolighed ind i vort eget Sind. Og kommer vi ikke til at eje den, kan vi aldrig nogensinde blive sejrende.

Men maaske du er herinde i Dag, som siger: Men er der da ikke megen Uro ogsaa i de troendes Hjerter? — Du siger maaske: Sagde ikke ogsaa David: »Hvorfor nedbøjer du dig, min Sjæl, og hvorfor bruser du i mit Indre?« Ja, jeg vil sige, der er meget, der vil forstyrre vor Fred her paa Jorden. Men er vort Forhold til Gud i Orden, saa vil Gud bevare os i sin Fred. Der er et andet Ord i Skriften: »Du skal sejre.« Saa vil Guds Fred dog arbejde sig frem igen og igen, og den skal sejre. Det ser nok ud, naar vi staar ved Havet Nætter og Dage, som om Stormene var det normale; men det er de ikke. Stilheden er det normale; Stormene er det abnorme, Afbrydelsen.

Jeg har hørt om en Præst, der engang stod og talte om Guds Fred. Han var ellers saa tungsindig og urolig; men den Dag talte han paa en saadan Maade, at Folk smeltede hen i Henrykkelse og kunde ikke blive trætte af at høre paa ham. Da han var færdig, var der en af hans Venner, der gik hen til ham og sagde: »Hvordan kunde du dog holde den Prædiken i Dag? Du er jo ellers saa melankolsk og saa tungsindig selv. Hvordan kunde du saa tale saa dejligt om Guds Fred?« Da saa han mildt paa ham og sagde saa underlig vemodigt: »Kunde du ikke mærke, hvad det var, jeg gjorde?« »Nej, jeg syntes kun, der var saa stor en Modsætning mellem, hvad du er, og hvad du sagde.« Da trillede store Taarer ned ad Præstens Kinder, idet han sagde: »Jo, jeg stod og tyssede paa min egen Sjæl!«

Kender du det, saaledes at skulle tysse paa sin egen Sjæl?

Men hvad skal jeg saa gøre for at faa min Sjæl til Ro, naar Stormene kommer?

Da skal du ikke bruge noget som helst af denne Verden, men du skal tysse din Sjæl til Ro med Guds Ord.

Jeg holder saa meget af den Sang:

»Sov sødt, Barnlille,
lig rolig og stille,
sov sødelig, sov
som Fuglen i Skov,
som Blomsterne blunde i Enge.
Gud Fader har sagt:
staa Engle paa Vagt,
hvor mine de smaa er i Senge.«

Det er Sjælens Vuggesang.

Og naar det begynder at bruse og larme i dit Indre, fordi der endnu er saa meget tilbage af dit eget, og fordi Stormene udefra slaar sammen med Stormene i dit eget Væsen, da skal du tysse paa din Sjæl.

Hvilken Lykke er det, ikke blot at have *Samvittighedsfred*, men at have *Sjælefred.*

Dersom du da staar paa den rette Grund overfor Gud og faar din egen Sjæl i Harmoni paa det Grundlag, saa vil du ogsaa faa Fred med dine Brødre og Søstre, med Mennesker omkring dig. For det er da et daarligt Tegn, naar man siger, at man er et Guds Barn og har Fred med Gud og saa ypper Strid med Mennesker.

Salige er de fredsommelige.

Men naar man altid skal kaste Brande ind i andre Menneskesjæle og rive andres Sind op, er det et meget tvivlsomt Tegn paa, at man staar ret overfor Gud og har Fred med ham. Den, der altid skal kaste Brande i Menneskehjerter, kan ikke selv have Guds Fred, thi

den, der har Guds Fred, stifter Fred og skaber Fred og bringer Lægedom, hvor han kommer.

Det kan maaske være vanskeligt, men der staar, at vi skal stræbe efter Fred med alle Mennesker. Saa er der føjet til: »Saa vidt det staar til eder.« Altsaa saa vidt det staar til os, skal vi holde Fred med andre. Men har vi Rolighed og Fred i vort eget Indre, saa kan vi lettere magte vore Omgivelser.

En Mand var bleven omvendt til Gud. Han havde været en Dranker, en Sværger, et opfarende Menneske; men Miraklet var sket, og han var kommet i det rette Forhold til Gud. Han kommer ind paa sin Arbejdsplads, og de Belials Børn, han arbejder sammen med, kan ikke forstaa det fredelige Sindelag, han nu stadig udviser. De ønsker at faa ham tilbage i de gamle Folder igen. De forsøger at drille ham paa alle Maader, men han er sagtmodig; han ejer Guds Fred. Saa en Dag, da han har forladt Arbejdspladsen en lille Tid, siger en af hans Kammerater: »Nu mens Rasmussen er borte, skal vi spille ham et Puds. Lad os gløde Skaftet paa hans Tang og saa lægge den hen til ham, saa han ikke lægger Mærke til det, før han tager fat paa den. Saa skal vi nok komme til at høre nogle af de gamle, prægtige Eder fra ham igen.« Og Kammeraterne synes godt om det grimme Forslag. De lægger Tangen ind i Ilden og faar den siden igen afkølet saa meget, at den ikke længere er rød. Og Rasmussen kommer ind med et stille Smil paa sine Læber og med Sang i Hjertet, og han griber fat om Tangen for at slaa løs paa Jernet, der ligger paa Ambolten, men i samme Nu er hans Haand som brændt til Kul. Det gyser i ham; han taber Tangen; men han farer ikke op, vender sig kun om til sine Kammerater, ser paa dem og siger, idet Taarerne tril-

ler ned ad hans Kinder: »Hvordan kunde I dog nænne at gøre det?«

Han stod paa den rette Grund. Han havde faaet Guds Fred i Eje. Derfor sejrede han. — Nogen Tid efter blev flere af Kammeraterne omvendt til Gud.

Jeg ønsker ikke, at du skal blive fri for Sorg, Lidelser og Skuffelser; men jeg ønsker, at dit Hjerte maa blive fyldt med Fred, Herrens Fred, saa den maa sejre over dit syge Sind, over alle dine Sorger og over hvert ondt Begær, sejre over alt, saa der maa blive en stor Rolighed over hele dit Liv, at det maa være dig, der maa være den Sjæl, der blank og rolig staar med Himlen i sin Favn.

Fred efterlader jeg eder, — et fuldbragt Værk.
Fred giver jeg eder, — en fuld Frelse i eders Liv.

AMEN

RE LIDELSER OG
DS HJÆLP

DET er et meget indgribende Emne, jeg gerne vil tale over her i Dag, indgribende fordi det har saa meget med det enkelte Menneskes Liv at gøre. Det er nemlig om vore Lidelser og Guds Hjælp. Jeg skal ikke fortælle Dem Anledningen til, at jeg maatte vælge den Tekst, jeg nu skal læse. Naar man som Præst kommer ind i mange forskellige Forhold, møder mange forskellige Mennesker og mange forskellige Livsskæbner, saa bliver der lagt saa meget paa ens Vej, som man maa erkende er et Vink fra Gud.

Vor Tekst findes i det 11. Vers i den 77. Salme, hvor der staar: »Da sagde jeg: Dette er min Lidelse; at forandre det staar i den Højestes højre Haand.«

Der staar ovenover den Salme, af hvilken denne Tekst er taget, at den er skrevet eller sunget af Asaf. Hvem var Asaf? Det var en Mand, der havde en lignende Stilling som Sanger indenfor Israels Menighed i gamle Dage, som Brorson har indenfor vore Kredse. Han var Israels Brorson, eller vi kan sige, at Brorson er vor Asaf. Der er en, der har skrevet saa kønt om Brorson blot to Linjer, men to Linjer, som giver hele hans Karakteristik som Digter:

»For Fattigfolk i Norden
en Asaf han er vorden.«

Kønnere kunde det ikke siges.

Asaf var en følsom Natur. Han var en Mand, der tog sig Tingene meget nær. Dersom De vil sætte Dem hen og læse alle de Salmer i Salmernes Bog, over hvilke der staar: »En Salme af Asaf«, saa vil De se, at det passer, at han var meget tungsindig. Hans Harpe kunde, naar han greb i de dybe Strenge, tone i gribende Vemod. Han er en Mand med et lignende Gemyt som Oskar Ahnfeldt. Han taler til Gud, naar hans Aand vansmægter. Han er en dyb Melankoliker. Han græder om Natten, naar de andre sover. »Du holdt mine Øjne vaagne.« Han tænker paa de fordums Dage, paa de længst henrundne Aar. Han glemmer ikke Tingene i en Fart. Han har oplevet noget stort, noget vemodigt, som bliver ved at følge ham, og som han atter og atter faar i sine Tanker Aarene igennem, idet han siger igen og igen: Hvorfor sker det? Hvorfor skulde det dog ske? Men i Virkeligheden er det med ham som med alle dybe Naturer; hans Harpe kan klinge i endeløs Jubel. Han kan finde saa store og saa mægtige Udtryk, naar hans Sjæl gribes af Guds Storhed og Guds Godhed, som f. Eks. her i det 14. Vers: »O, Gud, din Vej er i Hellighed; hvo er en Gud, stor som du?« I saadanne Øjeblikke griber hans Sjæl Tilbedelsens Udtryk. Saa er han ikke nede i Tungsindets Dyb, men hæver sig i Ørneflugt op til Tilbedelsens herlige Flugt mod det høje. Hans Harpe toner i Vemod og i Smerte, men ogsaa i Lykke og Tilbedelse. Saadan er Asaf.

I denne Salme finder vi dette Vemod, denne Smerte, men vi finder ogsaa den Tone igen: Herren har genløst sit Folk.

Jeg vil raade Dem til, dersom De ønsker at stifte Bekendtskab med noget dybt og stort, at gennemgaa og

læse den 77. Salme, indtil De naar ned til 13. Vers og saa standse der ved Lovsangen. Efter at Asaf har sagt alt det tunge om sig selv, saa ender han med at sige det store, lyse Ord om Gud, som vi før læste sammen. Han er ikke den Mand, der, naar han er hjulpen af Gud, glemmer Guds Velgerninger, saadan som vi mange Gange gør det. Jeg har lagt Mærke til, at Mennesker nok kan huske at bede om det daglige Brød, i hvert Tilfælde naar de er sultne; men Gud hører vist ikke ret megen *Tak* for det daglige Brød. Hvorfor takker vi ikke mere, hvorfor er vi saa glemsomme i den Henseende og saa tavse, naar vi har oplevet Hjælpen og har set det store og det rige og skønne? Jeg udkaster blot det Spørgsmaal i Sindene her i Dag.

Hvad skulde være det mest normale for et Guds Barn, for den, der kan sige: »Herre, du har hørt min Bøn« — enten at bede eller at takke? Der er dem, der vil sige, at det skal være det mest normale at bede. Dertil vil jeg sige: »Det tror jeg ikke.« Jeg tror, at der, hvor Troen bliver rigtig stærk, og hvor Gud bliver en rigtig levende Virkelighed for et Menneske, der bliver det mest normale at takke, fordi det er givet os altsammen, og vi blot har Behov at sige Tak og tage imod. Bønnen er ikke til for at bevæge Guds Hjerte, men den er til for at bevæge mit Hjerte til at lukke sig op for Gud, og en Bøn uden Tak er altid et Bevis paa, at Forbindelsen er ikke rigtig i Orden; for lige saa snart Bønnen har tilvejebragt Forbindelsen, saa er Takken der.

Jeg kunde ønske at indskyde i denne Forbindelse nogle Ord fra, da jeg var ganske ung og stod i mit aandelige Livs første Morgenrøde. Det var den Gang et Spørgsmaal, der var meget omdisputeret indenfor metodistiske Kredse. Jeg husker, at vi havde en gammel

mærkelig Biskop, der hed William Taylor; han gik ud til Afrika. Det var en mærkelig Mand, gamle Fader Taylor. Mon der nogensinde i Guds Folk opstaar en saadan Skikkelse mere? Han tog sin Afsked fra Bispegerningen i Afrika. Hans Røst var brudt. Han kunde kun hviske. Men nogle og firsindstyve Aar gammel stod han overfor en Forsamling af Hedninger og hviskede Evangeliet, og 500 af Afrikas mørke Sønner faldt paa deres Ansigt og gav Gud deres Hjerter, saa mægtig var den Højestes Kraft i ham. Denne Mand skrev om sig selv saaledes: »Da jeg traadte i Land i Afrika, kunde jeg ikke mere bede.« Da han satte sine Fødder paa de Stier, hvor de ulykkelige Negerslaver havde vandret fra Afrikas Hjerte ud til Kysten for at blive udskibede til Amerika, vidste han, at han skulde gaa ud med Evangeliet i dette Land uden Penge og uden Hjælpemidler. Men saa mægtig var han fyldt af den Højestes Kraft og Liv, at han siger, at han ikke kunde bede mere, men han kunde kun takke, for Gud var saa virkelig for ham.

Han var en Biskop, der kunde prædike, saa Folkestammer kunde føres til Gud, men han kunde ogsaa, da han havde naaet Støvets Aar, blotte sine Fødder og ælte Leret, hvoraf der skulde bygges Kirker ovre i Afrika. Da han engang kom tilbage for at være med ved et Kirkemøde sammen med Metodistkirkens øverste Prælater, saa man ham komme i Vadmelstøj med en lille Kuffert i Haanden — den største Biskop, der har levet siden John Wesleys Dage. Men han var ogsaa saa nær Gud, saa alt ligesom var rykket til Side, saa han talte med Gud ligesom Ansigt til Ansigt, og hans Liv var fuldt af Tilbedelse og Tak.

Vidunderlige Verden, denne Guds Verden! Asaf tak-

kede. Asaf staar paa den anden Side af sine Lidelser og siger: »O, Gud, du hellige Gud, din Vej er i Hellighed! Hvo er en Gud som du!« Han glemmer ikke at takke.

Saa lidt Tak var der maaske i den sidste Tid i dit Liv — maaske ogsaa saa grumme lidt Bon.

Men hvor bliver Teksten af i Dag? sporger en eller anden from Kirkegænger, der synes, at vi skal holde os i Stilen. Teksten staar her; det er denne: »Da sagde jeg: Dette er min Lidelse; at forandre det staar i den Højestes højre Haand.«

Idet jeg har faaet lagt det paa mit Hjerte at tale over denne Tekst, er jeg saa lykkelig, at jeg kan gore det meget enkelt. Jeg kan gore det saa enkelt i Dag, at den allerenfoldigste, der er kommet herind, grumme let vil kunne faa fat paa det; og om saa en af Verdens storste Filosofer var herinde, skulde han endda faa nok at prøve sin store Hjerne paa.

Det forste, jeg ser saa klart i denne Tekst, er dette, at hvert Menneske har *sin* særlige Lidelse her i Livet. »Da sagde jeg: Dette er *min* Lidelse.«

Nu vil jeg ikke begynde at analysere og trænge ind i Asafs Sjæl. Jeg ved noget om, hvad hans Lidelse var. Han led nemlig meget under Anfægtelser. Og det er ikke bare Spøg at lide under Anfægtelser. Men jeg vil hellere have med Mennesker at gore, der kan anfægtes, end med dem, der ikke kender noget til Anfægtelser, og — ja, undskyld at jeg nævner mig selv først, det var ikke Meningen, — men jeg tror, at Gud ogsaa hellere vil have med dem at gore. Jeg glemmer aldrig, hvad John Wesley sagde en Dag, han gik med en af sine Prædikanter, der havde et hidsigt Sind. Denne Mand sagde til John Wesley: »Broder Wesley, jeg er saa ulykkelig over mig selv, for jeg bliver sommetider saa hid-

sig.« »Ja, ja,« sagde Wesley, »saa gaar det vel over igen« — han talte altid saa jævnt om Tingene.

»Men det er dog altid saadan en Pine for mig, for jeg synes, at jeg taber min Sjælefred,« sagde den anden.

»Ja,« sagde John Wesley, »det er jo slemt, men saa søg at undgaa det.«

Men Prædikanten blev ved at plage John Wesley med at tale om sin sørgelige Hidsighed, og pludselig standsede John Wesley. »Ser du, hvad der staar der i Vejgrøften, Sammy?« spurgte han Prædikanten. »Ser du, der staar en Nælde, og der staar en Skræppeplante, Sammy, og hvis jeg nu skulde vælge, saa vilde jeg hellere vælge at røre ved Nælden end at røre ved Skræppeplanten, selv om Nælden brænder, for jeg synes, at Nælden er mere levende. Og se, Sammy, du er en Nælde — det er det hele,« sagde han med et Smil. Og saa gik han videre.

Det, at et Menneske kan blive hidsigt, det, at et Menneske kan blive fristet til Anfægtelse, det turde være et Bevis paa, at det Menneske er levende, og at Mørkets Magter har dem i Kikkerten. Der er i alt Fald begyndt en Kamp mellem Aand og Kød i deres Bryst.

Jeg skal ikke komme dybere ind paa Asafs Lidelse. Jeg skal kun spørge dig: Hvad er nu din Lidelse? For hvert Menneske ved godt selv, hvad det er, de lider under, og saa siger vi mange Gange: »Naar kun ikke det var i mit Liv, saa var det saa dejligt.« Det skal du nu ikke sige. Der var, som du nok ved, en Mand, der bad til Gud tre Gange, om han kunde blive fri for en Torn, en Pæl i Kødet. Men Gud vilde ikke tage den fra ham. Paulus vilde gerne være fri for denne Torn, denne Pæl i Kødet; men Gud sagde: »Min Naade er dig nok.« David havde Familiesorger; Jakob havde Hjertesorger;

Job havde store Skuffelser; Paulus havde sin Torn i Kødet; Asaf havde sine Anfægtelsr. Alle sagde de: »Dette er *min* Lidelse.«

Hvad er nu *din* Lidelse? Du har baaret den med ind i Kirken denne Søndag Morgen. Hvert eneste Menneske her har en bestemt Ting, de ønsker at blive fri for.

Lad mig til alt dette sige, hvad der er gaaet op for mig i Aarenes Løb som noget, jeg har Ret til at tale om. Lidelse er ikke Forbandelse. Vi tænker mange Gange, at det er Forbandelse, men det er det ikke; der er en Velsignelse i Lidelsen, og der er Mennesker, der har faaet saa klare Øjne, at de kunde se paa Lidelse paa den Maade, som vi har læst om saa mange Gange, at de endogsaa fandt, at det var deres Livs største Lykke at lide ikke blot *med* Kristus, men lide *for* Kristus.

Der var en Moder, der havde et lille sygt Barn. Hun havde vaaget ved Barnets Seng hver eneste Nat i tre Maaneder. Under andre Omstændigheder vilde det være umuligt for et Menneske at vaage hver Nat i tre Maaneder, men denne Moder havde gjort det og havde i disse tre Maaneder ikke lukket sine Øjne til virkelig Søvn en eneste Nat. Det lille Barn var døende. Der kom en Sygeplejerske og sagde til den Moder: »Maa jeg ikke vaage én Nat igennem ved Deres Barns Leje, saa De kan sove en hel Nat igennem?« Moderen tog imod Tilbudet og forsøgte at sove. Hendes Øjne brændte som Ild, og hver eneste Nerve var syg. Men et Øjeblik efter stod hun op og gik ind til Sygeplejersken og sagde med et venligt Smil til hende: »Gaa De ind og læg Dem; jeg sover ikke alligevel; jeg er mest glad ved at vaage.«

Var Lidelsen ikke en Lykke der?

En underlig, vemodblandet men højbaaren Lykke

er den Lykke, som ligger i Opofrelse, den Lykke, der ligger i at tage Lidelse op for andres Skyld.

Det tredje, jeg har at sige, er, at Lidelse har et Maal.

Jeg tror ikke, at vi er en Bold for Tilfældet, og at vi er kastet ud i Skæbnens Spil, naar vi har givet vort Liv i Guds Haand. Jeg tror, at der er en meget dyb og evig Sandhed i det, som Ingemann har sunget: »Alting føjes, som Gud vil.« Der er ogsaa godt at hvile. Jeg tror, at den bestemte Lidelse, der er i dit Liv, og den Lidelse, der maaske har været i dit Liv, men nu er et forbigangent, tilbagelagt Stadium, havde et bestemt Maal, en bestemt Hensigt.

Lad mig frimodig bekende noget her i Dag, noget som staar saa lysende inde i min Sjæl, idet jeg siger det: Jeg tror slet ikke paa, at Gud straffer Mennesker, jeg tror ikke paa, at Gud nogensinde, saa længe Verden har staaet, har straffet et eneste Menneske, og jeg tror, at saa længe Verden staar, vil Gud ikke straffe noget Menneske paa den Maade, som vi Mennesker taler om dette at straffe. Gud griber ind, Gud hjemsøger, revser, tugter, men han gør det aldrig med den Følelse i sit Hjerte, at nu skal de Mennesker faa Straf, han gør det under den Følelse, som vi synger om i Sangen:

Og hans Maal er kun det ene:
Barnets sande Vel at tjene.

Det er at trække Gud ned fra Kærlighedens evige Trone, ned i vore smaa Forestillingskredse, at tale om Gud som et Væsen, der føler Trang til at straffe. Og maa jeg sige, at i de henved 30 Aar, hvor jeg i meget stor Ufuldkommenhed har gaaet og forsøgt at vidne om Gud, har jeg omkring i Land og By mødt de ene Menneske efter det andet, hvis Hjerte var saa sønder-

flænget, fordi nogle har fremstillet Gud som et Væsen, der straffer, og disse Mennesker gik derfor i hele deres Liv under en frygtelig Lidelse, som de slet ikke havde Behov at bære, og som det slet ikke var Guds Vilje, at de skulde bære.

Er det ikke meget rigtigere, at vi, der prædiker Evangeliet, der vidner for Mennesker om Gud, træder frem og siger til Mennesker: Gud er alle Menneskers Fader og Frelser, men mest deres, som tror. Gud har kun en eneste Hensigt med hvert Menneske, og det er, at han eller hun skal blive lykkelig, og alt, hvad Gud sender os i Livet, ogsaa af Lidelse, og alt, hvad Gud tillader — for der er meget, som Gud ikke har sendt, men som han kun har tilladt — i vort Liv, det har kun det ene Maal, som Apostlen taler saa meget om i Hebræerbrevet 12, 10, hvor der staar, at vore kodelige Fædre tugtede os og revsede os efter deres Tykke, men han — Aandernes Fader — gør det til vort Gavn, for at vi skal blive delagtige i hans Hellighed. Det er jo ikke for at brænde Sølvet, at den store Mester lægger det i Smeltediglen, men det er for, at det skal blive rent og klart, for at det skal kunne bruges til et kostbart Smykke, og naar det da er saa renset, at han kan se sit eget Billede staa klart i Sølvspejlet —

da glædes den høje Mester,
da er hans Gerning alt sket.

Og saadan var det, fra du var en lille Pige eller en lille Dreng: Alt det, der er sket og sker i dit Liv, alt, hvad der kom over dig, som du syntes var Lidelse, det var egentlig din Lykke, thi det havde kun det ene Maal, at du skulde lære at kende dig selv og lære at kende Gud, og at du skulde beredes for en stor Lykke i denne

Verden og for en større Lykke i den tilkommende Verden.

Dersom Metodistkirkens højeste Autoriteter vilde komme og sige til mig at fordi jeg har prædiket saaledes som jeg nu atter har gjort det i Dag, om at Gud straffer aldrig Mennesker, saa kan vi ikke betro dig Embedet, fordi du tager det alt for let og overfladisk i dine Prædikener i Menighedens Forsamlinger, saa vilde jeg aldrig tjene den Kirke en Dag længere, hvis den forlangte af mig, at jeg ikke maatte sige aabent og ærligt til alle, der hører mig, at Gud straffer ikke Mennesker.

Men jeg er saa lykkelig at kunne sige, at er der nogen Tone, som Metodistkirken ønsker skal gaa igennem Forkyndelsen fra vore Prædikestole, saa er det den ene Tone: Gud elsker Menneskene med en evig Kærlighed. Gud elsker alle Mennesker. Guds Favn staar aaben for alle. Det er ikke Guds Vilje, at en eneste skal gaa til Grunde, men han vil, at alle skal omvende sig og komme til Sandheds Erkendelse.

Var Wesley slaaet ind paa den calvinistiske Opfattelse med Hensyn til Udvælgelseslæren, saa havde jeg ikke staaet som Metodistpræst i Dag. Der er intet i Verden, der er mere grusomt end den Lære, at Gud skulde have indført en saadan moralsk Vilkaarlighed, at nogle skulde være bestemt til Ulykke, andre til evig Lykke og Lyksalighed.

Vi tror paa en universal Kærlighed, der udstraaler fra den evige Fader, der aabenbarede sig i Jesus Kristus, og vi tror, at hvert Menneske, der tager imod ham, skal faa evig Lykke. Og hvor broget det end ser ud, og hvor tunge Tilskikkelser, Mennesker end kan have, saa er det alligevel ikke Straf, men Opdragelse, Optugtelse,

Revselse. Det har altsammen det Maal, at vi skal være Guds rene, ulastelige Børn, uden Anstød til Jesu Kristi Dag.

Det næste, jeg har at sige eder i Dag, er dette, at vi er afmægtige overfor vore egne Lidelser, ganske afmægtige.

Asaf har erkendt det dybt. Han siger: »Dette er min Lidelse; at forandre det staar i den Højestes højre Haand.«

Kender du noget til det at ville gøre Tingene selv, at ville udløse din Sjæl af Lidelsen? Det er et daareagtigt Stykke Arbejde. Grundtvig har sagt det paa saa mægtig en Maade, hvor umuligt det er at hjælpe sig selv fra aandelig Død til aandeligt Liv. Han siger: Jeg vilde omskabe mig selv; men saa hørte jeg Aanden, som sagde til mig:

Du Jordklump, du Synder,
hvad tænker du paa?
Hvad Kødet begynder,
vil Aanden forsmaa.

Og saa siger han i Slutningen af dette store Digt:

Kun en det var givet
fra Døden til Livet
paa Vinger at hæve sig selv.

Vi andre maa udløses af det, vi maa hjælpes ud af det. Det kan være, at du har tumlet længe med dine Lidelser. Jeg vilde ønske, at du var kommet dertil, at du kunde sige som Asaf: »At forandre det staar i den Højestes højre Haand.« Han kan forandre det. Og han gør det ogsaa, naar Lidelsen har ført til det Maal, der

skal føre til. Og det er underlige Maader, Gud kan forandre det paa. Den bedste Maade, Gud klarer Næringssorgerne for os, er ved, at han tager Længslen efter det meget bort fra vort Hjerte og lader os nøjes med det lidet, saa vi siger: »Giv mig ikke Armod eller Rigdom, men giv mig det daglige Brød.

Men du har maaske ogsaa prøvet at bede Gud om Hjælp, og saa gik du dog hen bagefter og søgte Menneskers Hjælp. Det er forfærdeligt, saa lidt vi takker, og saa lidt vi forventer af Gud. Vi beder til Gud; men det er Mundsvejr, for naar vi har sagt det, saa har vi glemt det, og i Stedet for at sige og tænke og stole paa: Gud, du har lovet at give os, hvad vi beder om efter din Vilje, saa gaar vi og gør os dog Bekymringer og søger menneskelig Hjælp.

En gudfrygtig Mand fortalte mig en Dag om, hvordan havde faaet en Lektion og havde faaet lært at bie paa Gud og tro Gud paa Ordet. Han skulde ud og rejse — det var ikke nogen Lystrejse, men en absolut nødvendig Rejse — han *skulde* rejse, men han havde ikke Penge nok at rejse for — der manglede 2 Kr. 40 Øre — lad os sige, at det var Beløbet. Nu ved du, at naar du skal med Toget, og Billetten koster 2 Kr. 50 Øre, og du kun har 2 Kr. 40 Øre, saa kan du ikke faa nogen Billet, for er der noget Sted, hvor man ikke kan tinge om Prisen, — jeg havde nær sagt heldigvis — saa er det, naar man skal med Toget. Vi synes sommetider, at disse Togplaner er saa ubarmhjertige. Nej, de er opdragende. Det er nødvendigt, at der er Steder, hvor der stilles aldeles bestemte Krav. At der er saadanne absolute Krav, noget man aldeles afgjort skal rette sig efter her i Livet, er godt for os. Naa, den Mand, jeg taler om, sagde saa til sin Familie: »Det er forfærdeligt; jeg *skal* rejse,

men jeg har ikke Penge nok.« Han vidste slet ikke, hvad han skulde gøre. Han havde en lille Dreng, som var 6—7 Aar gammel, og lidt efter, at Faderen havde sagt det, forsvandt Drengen ud af Stuen og blev borte, og Manden sad tilbage med sine tunge Tanker. Han havde nok bedt til Gud; men jeg indrømmer, at det er ikke let i saadanne Øjeblikke at stole paa, at Gud vil gribe ind. Drengen blev borte og kom først tilbage en halv Times Tid efter, og saa siger den lille Fyr ganske straalende til sin Fader: »Nu kan du godt pakke Kufferten!« »Hvad mener du med det, min Dreng?« sagde Faderen, der var en Natur, der ikke flyder ovenpaa i en Stemning, men dog en dybtfølende Natur. — »Jo, nu kommer Pengene, Far!« — »Hvor kommer de fra, min Dreng?« sagde Faderen bevæget. — »Jo, de kommer, for jeg har bedt vor Herre om dem,« sagde Drengen. — Den Mand, jeg her omtaler, er en af de mest ordknappe, jeg har talt med herhjemme, og en af de mest paalidelige; men han sagde, at et Øjeblik efter kom Pengene ind ad Døren. — Den lille Dreng var ikke en Smule i Tvivl.

Jeg har oplevet saa meget af den Slags, og jeg føler Trang til midt i al den forfærdelige Snusfornuft og midt i al denne Trang til, at Menneskétanker skal gælde, at tage mit Eksempel just fra Barnets Verden, fordi der ogsaa er skrevet, at vi skal blive som Børn for at komme ind i Guds Rige. Men du handler ikke som et Barn, naar du beder Gud tage en Lidelse fra dig, og du saa tumler med den selv i egen Kraft. Nej, saa skal du vente og bie paa Guds Time.

Teksten tager al Ære bort fra Mennesker, og her kan jeg sige kort og godt, at naar vi bliver færdige, saa tager Gud fat.

Jeg blev dybt grebet, da jeg læste i Mosebøgerne og læste om, at Moses som gammel Mand efter 40 Aar i Midians Ørken og 40 Aar som Leder af Guds Folk, siger, da han skal op paa Nebo Bjerg, paa Pisgas Top, hvor han lagde sit Hoved i Guds Skød: »Han vil forbarme sig over sine Tjenere, naar han ser, at deres egen Magt er borte« — Det er det, han har lært i Lidelsernes Skole. Han har lært at se, at Herren forbarmer sig over sine Tjenere, naar han ser, at deres egen Magt er borte.

Teksten lærer os for det tredje, at vi kan lægge vore Lidelser i Guds Haand. Det er godt — er det ikke? Vi kan lægge alle vore Lidelser i den Højestes højre Haand. At forandre dem staar i hans Magt.

Gud er ikke som Mennesker, der synes om os, naar vi har Penge, naar vi er smukke, naar vi kan interessere dem, naar vi kan være med til at skabe Stemning, naar vi kan være med til at skabe en gylden Ramme om Dagene. Gud synes om os. Guds Hjerte slaar maaske allervarmest for os, naar vi er syge, lidende, forpinte, elendige.

En Præst kom en Dag ind i en Stue, hvor der var en Moder med 7 Børn. Midt i Stuen stod en Kurv med Æbler. Moderen sagde: »Børn, I maa faa Lov at tage et Æble hver.« De 6 sprang til og greb øjeblikkelig efter det kønneste Æble, de kunde finde. Saa nøjsomme er vi jo. Vi tager altid det kønneste, det bedste først. Men henne i Krogen paa en Stol sad en lille Pige; hun var syg, lam i Benene, kunde ikke gaa. Hun saa efter de 6 andre og blev lang i Ansigtet, og Taarerne begyndte at trille ned over hendes Kinder, for hun kunde ikke styrte hen til Kurven og faa et Æble. Saa sagde Moderen til de andre: »Lille Børn, gaa hen og læg Æblerne igen i Kurven, for lille Søster skal først have et.« Og da

de havde lagt deres Æbler, saa gik Moderen hen til Kurven og tog det allerkønneste, hun kunde finde, og gav den lille Pige det, og Moderens Øjne var fulde af Taarer, da hun sagde: »Du kan ikke selv gaa hen og faa det, min søde Ven; saa skal du da ogsaa have det allerbedste.« Fordi hun var den lille syge Pige, der sad alene og ikke selv kunde hjælpe sig, fik hun det allerbedste, og saa fik de andre hver sit i Flæng. — Saadan er Gud. — Det er en Afglans af den guddommelige Kærlighed. Det brudte, det syge, det, der ingen Magt har i sig selv, det elsker Gud. De lidende Mennesker, de, der ikke har nogen Kraft selv til at gaa og hente Velsignelse, dem har Gud særlig Følelse for. O, du, — siger Søren Kierkegaard i en af sine Taler — o, du, der er kommen saa langt bort, at du ikke længere ved, hvordan du skal finde Vej hjem: Den evige Kærlighed finder dig ad lønlige Stier.

Men saa kommer det store Ord om Guds højre Haand. Det skal jeg slutte med: At forandre det staar i den Højestes højre Haand. Det er et dejligt Udtryk. Man taler sommetider om en eller anden, der staar en høj Mand nær og siger om ham, at han er dennes højre Haand. Sommetider vilde jeg gerne være Etatsraad Glückstadts højre Haand, særlig ved Huslejetider, og jeg vilde meget, meget gerne have Lov til at fungere paa den Maade i det mindste en Gang imellem. Men dersom vi tænker paa Udtrykket »Guds højre Haand«, saa maa der absolut komme en Følelse af Tak i vore Hjerter. Der er en, der ikke blot sidder hos Kraftens højre Haand i det høje. Men han er Guds højre Haand paa den Maade, at gennem ham, gennem Jesus Kristus sender Gud os Mennesker Hjælp og alt, hvad vi

behøver. Han er Guds højre Haand, han, om hvem vi synger:

Halleluja for Haanden, som Herren os har rakt.

Men jeg gaar et Skridt videre og siger, at Gud undertiden endogsaa lader det ske, at han i vort Livs Lidelse, i vore Smerter, i vore Genvordigheder bruger et andet Menneske til at være sin højre Haand. Jeg vidner det frimodigt, at det har Gud gjort overfor mig. Der er dem herinde i Dag, der kan sige det samme: Det eller det Menneske blev sendt paa min Vej, og det var, som om Guds højre Haand greb ind og ved det Menneskes Hjælp løste mig ud af min Lidelse. Maa jeg have Lov til at spørge: Kunde du tænke dig større Lykke end den at blive brugt af Gud til at fjerne en Ulykke fra et Menneske, til at holde et andet Menneskes Mod oppe, til at være Guds højre Haand, der rakte Hjælp, Trøst til et andet Menneske?

Men for at det skal kunne ske, maa du — som Jesus var fyldt af Faderens Kærlighed — fyldes af Guds Kærlighed, for ingen anden kan blive brugt som Guds Haand overfor andre end de, der er fyldt af Guds Kærlighed.

Jeg stod for nogle Aar siden en Sommeraften i en lille Stue ovre i Jylland. Det var en Aften saa smuk, saa smuk; Solen var ved at gaa ned og kastede sit gyldne Skær hen over Landskabet. 30—40 Mennesker sad og hørte paa den Prædiken, jeg holdt for dem. Jeg husker, at jeg talte over den Tekst: »Herren har ladet sig se fra det fjerne og har sagt: Jeg har elsket dig med en evig Kærlighed.« En fattig Husmandskone med et lille Barn paa Skødet sad lige foran mig, medens jeg prædikede. Barnet var optaget af at se paa Forsamlingen og se paa

den Mand, der stod der og brugte Munden og sommetider Hænderne med, og jeg tænker, at den lille har gjort sig mange underlige Tanker om det Væsen, som stod der. Men Moderen lyttede, hun var en dyb Sjæl, der lukkede sig op for Guds Ord. og dybt grebet sad hun og lyttede til, da jeg talte om Guds Kærlighed, der har elsket *dig* med en evig Kærlighed. Jeg husker, at jeg talte om det som noget personligt, at Gud elsker det enkelte Menneske, han elsker ikke blot Hottentotterne ovre i Afrika eller de Vilde nede i Ildlandet eller de Folkeslag, der bor paa Malabarkysten, men han elsker det enkelte Menneske, han elsker dig, og Jesus Kristus kom til Verden for *din* Skyld. Saadan stod jeg og talte, saa at denne Kone kom til at græde; Taarerne strømmede ned ad hendes Kinder. I samme Ojeblik blev Barnets Interesse vendt bort fra Præsten og henvendt paa Moderen, og den lille begyndte at se paa sin Moders forgrædte Ojne, og før jeg vidste af det, havde den lille listet sig op paa sin Moders Skød. De andre ændsede ikke Barnet, Moderen heller ikke, hun hørte kun efter, hvad der blev sagt. Det var en Sommeraften. Solen var ved at gaa ned i Havet, der var saa dejligt indenfor og udenfor, og min Sjæl var grebet. Da saa jeg pludselig en lille, buttet Barnehaand ganske stille vove sig frem og tørre Taarerne af Moderens Ojne; men Taarerne blev ved at trille, og de smaa, buttede Hænder tørrede dem lige saa hurtigt af. Og jeg maatte standse i min Prædiken og maatte sige, hvad jeg nu vil gentage: »Saa ømt, som det lille Barns Kærlighed er, som viser sig deri, at den lille Barnehaand absolut maa fjerne Taarerne fra sin Moders Kind, saa ømt elsker Gdu os; den Haand er Guds Kærligheds Haand til den Moder i Aften.« Da tog Moderen sin lille Pige og trykkede hende saa ømt ind

til sit Hjerte. Hun havde en Engel paa Skødet, som tørrede Taarerne af hendes Øjne — det var en Engel, Gud i dette Øjeblik brugte dertil; er der nogen, der tvivler om, at denne Barnehaand i det Øjeblik var Guds højre Haand? Tvivl, om du kan!

Jeg vilde gerne være Guds højre Haand eller hans venstre, som han vilde bruge til at tage Fortvivlelsen bort fra et Menneskes Sind, til at tage Lidelsen ud af et Menneskes Liv, til at tørre Taaren af et forgrædt Øje, til at trække Forhænget til Side, saa Sollyset maatte bryde ind over et Menneskes Liv.

Befal du dine Veje og al din Hjertesorg
til hans trofaste Pleje, som bor i Himlens Borg,
han, som kan Stormen binde og lede Bølgen blaa,
han kan og Vejen finde, hvorpaa din Fod kan gaa.
Vej har han alle Steder, ham Midler fattes ej.

Der skal komme en Engel og røre ved din Pande; der skal komme en Engel og tørre Taaren af dine Øjne og hviske Guds Fred ind i din Sjæl. Bi paa Gud, og han skal komme i den sidste Nattevagt i en af dine kæres Dragt og sætte sig paa din Sengefjæl og tale om, at vi snart skal ses igen og glemme al vor Kvide. Befal du dit Liv i den Haand.

En gammel Lods skulde dø. Han havde været Lods i 70 Aar og var nu 96 Aar gammel. Han havde sit Hjem ovre paa Østkysten af de forenede Stater. Der var Lykke over ham, idet han sagde: »Jeg ser et Lys! Jeg ser et Lys!« »Hvad ser du for et Lys? Er det Highlandfyret?« »Nej, jeg ser et Lys, jeg ser et Lys!« De troede, han talte i Vildelse, men paa en Gang sagde han, idet Øjnene bristede: »Lad Ankeret falde, vi er i Havn!«

Guds Kærlighed lyser. Det bliver forunderlig herligt, naar Guds hojre Haand vifter alle de mørke Skygger bort fra vort Sind, naar vi ligger paa vor Dødsseng. Jeg tror, at vor Sol skal ikke gaa ned i mørke Skyer, men over Guds Børn skal Himlens Kirkeklokker ringe det ud: »Han gik bort i Fred, som Sol i Høst gaar ned!«

AMEN

ET AFGØRENDE SPØRGSMAAL

JEG har i mange Aar syntes, at Langfredag taler i sig selv et saa mægtigt og gribende Sprog om Menneskers Synd og om Guds grænseløse Kærlighed, at det bliver saa mat og saa klangløst, naar jeg eller nogen anden forsøger paa at give den nogen som helst Forklaring. Jeg kan godt forstaa, at en af Verdens store — selv om han var en af de grusomme — kunde udbryde og sige: »Gaa hen og find en Mand, der kan skrive en saadan Historie igen, saa skal jeg give ham et Kongerige i Forfatterhonorar!« Saadan sagde Napoleon den Store.

Og dog kan jeg tænke mig, at det Ord, jeg har at bringe frem her i Dag ved vor Langfredagsandagt, netop har en Mission her, har Ærinde fra Gud til et Hjerte, der vil takke for det i al Evighed.

Vor Tekst findes i det 27de Kapitel af Matthæus Evangelium, det 22de Vers: »Pilatus siger til dem: Hvad skal jeg da gøre med Jesus, som kaldes Kristus?« I kender alle sammen det vemodige, det tunge Svar, der fulgte. Der staar, at de siger alle: »Lad ham blive korsfæstet!«

Midt igennem alle Røster, gennem alle Stemninger, der griber vort Sind, og alle de Røster, der høres, naar vi følger Begivenhederne i den Skærtorsdag Nat og den

Langfredag Formiddag, kommer det Spørgsmaal saa skærende skarpt, borer sig igennem og fremstiller sig til Besvarelse: »Hvad skal jeg gøre med Jesus, som kaldes Kristus?«

For Pilatus kom Spørgsmaalet saadan: Hvad skal jeg da gribe til med denne Mand, denne Jesus, som I kalder Kristus? Hvad skal jeg gøre med ham? Pilatus havde en dyb Følelse af, at den Mand var uskyldig, at han burde løslade ham, og at han stod overfor en blodtørstig Hob. Men, spørger han, hvad skal jeg gribe til? Hvad skal jeg gøre — hvad skal *jeg* gøre med Jesus?

Jeg sagde før, at det Spørgsmaal, som han skulde have besvaret, og som han besvarede paa sin Vis, det skærer igennem, saa at der, hvor det lyder, maa det besvares enten paa den ene Maade eller paa den anden Maade. Men besvares maa det. Og det blev ogsaa besvaret hin Dag, som jeg før sagde ud fra Ordet.

Naar jeg nu staar og ser paa det Ord her i Matthæus 27, 22, saa gennemtrænges min Sjæl af Sorg og Vemod. Der var ikke delte Meninger i Forsamlingen. Der var ikke en Del i Forsamlingen, der raabte, men de raabte alle: »Lad ham blive korsfæstet!« Der var ikke en Del af dem, der sagde: »Lad ham løs«, eller »sæt ham i Fængsel.« Der var ikke et Mindretal, der protesterede og sagde: »Han har intet ondt gjort; men der staar i Ordet i Dag: »De sagde alle: Lad ham blive korsfæstet.« Med Palmesøndag i frisk Minde, fire Dage i Forvejen, siger de alle: »Lad ham blive korsfæstet!«

Spørgsmaalet kommer nu til os i Dag, og trods det, at jeg er saa dristig, at jeg tør staa op her og bekende denne Morgen, at jeg har været eller har forsøgt at være en Kristen i 30 Aar, bevidst, og trods det, at jeg tør sige, at jeg i disse 30 Aar aldrig nogen Dag i mit Liv har

kendt noget i Verden, der stod højere for min Bevidsthed at stræbe efter end Jesus Kristus, og der er mange her inde i Dag, der kan sige det samme som jeg, — det er et vældigt dristigt Ord, som vi gentager med Overlæg, —. saa kommer Spørgsmaalet dog alligevel i Dag til vort Hjerte med en saadan Magt, en saadan uafviselig Paatrængenhed, lige ind til Dybet i vort Væsen og vil have et Svar: »Hvad skal jeg gøre med Jesus, som kaldes Kristus?«

Pilatus begik en forfærdelig stor Fejl den Dag. En Fejl, som er saa almindelig, en Fejl, som du og jeg ofte har begaaet, nemlig den at spørge Mennesker. Lad det være en Pøbelhob, eller lad det være det bedste Menneske eller den bedste Forsamling i Verden, lad det være en Kirkeforsamling, der indledes med den hellige Nadver og afholdes under Bøn og Paakaldelse — end ikke en Kirkeforsamling, end ikke den højeste og bedste i Verden kan afgøre, hvad *du* skal gøre med Jesus, som kaldes Kristus. Hvad skal jeg gøre med Jesus? Det er noget, der i allerinderste Forstand maa afgøres af dig selv. Der maa du raadspørge din Samvittighed under Bøn til den Helligaand for at faa det rette Svar, og jeg er ikke bange for at sige, at den, der gør det stille og lytter, han skal ogsaa nok faa Svaret. Vort eget Hjerte vil give os Svaret.

Hvad skal jeg tro? var der en, der engang spurgte i dyb og bevæget Alvor, ikke som én har spurgt i grænseløs Forfængelighed: Hvad kan jeg være bekendt at tro? men: Hvad skal jeg tro? Og saa fik han Svaret saa stille: Du skal tro det, du trænger til at tro. Og dersom du kommer til at spørge indad i Evighedsdybet af dit eget Væsen, der, hvor Guds Røst taler: »Hvad skal jeg gøre med Jesus, som kaldes Kristus?« saa skal dit Hjerte

nok sige dig det; det dybeste og bedste, det, der har sit Udspring fra Gud, fra hans inderste Væsen, skal nok sige dig, hvad du skal gøre med Jesus. Det vil vi altsaa sige til hverandre denne Langfredag Formiddag, at det Spørgsmaal er i allerdybeste Forstand et personligt Spørgsmaal, et Spørgsmaal, der sætter dig i Forhold til det Væsen, der staar dig allernærmest, der sætter dig i Forhold til dig selv.

Om vi Mennesker rigtig betænkte, hvor inderligt, hvor uopløseligt og evigt vi er knyttede til os selv, vor egen Selvbevidsthed og vor egen Medviden med vort inderste Væsen, saa tror jeg, der kom Alvor i denne Sag. Du vandrer ikke blot i dybeste, intensiveste Forbindelse med din egen Bevidsthed i denne Verden, men naar Dødsstunden kommer, og Taagerne sænker sig over dig, naar dine kære staar og tilvifter dig det sidste, graadfyldte Farvel, og du skal stige ned i Baaden, da har du dig selv med i Baaden, og naar du vaagner i Evigheden, da har du dig selv med ind i Evigheden. Der er skrevet om den rige Mand — fortolk det, som du vil —: »Han opslog *sine* Øjne.« Han havde sin Personlighed. Det, der kunde føle Smerte, og det, der kunde føle Trang, sit inderste Væsn, sin Hukommelse med sig, vaagent og bevidst med ind i Evigheden.

Og dersom ikke et Menneske vaagner op og bliver frigjort fra Mængdens Meninger om den Sag og bliver sat i Forhold til sig selv i inderste Forstand, saa bliver han aldrig sat i Forhold til Gud. Jeg har studeret i aarevis, og det er blevt Livets højeste Filosofi for mig, saa langt Mennesketanker kan naa, det, den alvorlige, gamle græske Filosof satte som det højeste Maal: Kend dig selv!

Og vor Herre Jesus Kristus har vist os, at det er

Vejen til Gud, idet han fortæller Lignelsen om den fortabte Søn. Han siger nemlig, at da han laa ude paa Marken og vogtede Svinene, saa gik han i sig selv. Indtil da havde han levet udenfor sig selv. Vi lever til en Tid i vort Liv paa Mængdens Meninger og paa andres Dom og andres Tro og andres Samvittighed og andres Moral. Men en Dag maa vi vaagne op og kaste Blikket ind i Evighedsdybet i vort Bryst. Da opdager vi, at der er vor Verden, der er vor Evighed. Vor Evighed ligger ikke paa den anden Side Holmens Kirkegaard eller Vestre Kirkegaard, men her inde i vort Bryst. Thi Gud har lagt Evigheden i vore Hjerter.

Ingen anden kan svare paa Spørgsmaalet; du maa selv svare paa det. Jeg er ikke optaget af den Tanke, om du kan græde nogle fromme Langfredagstaarer i Dag over Kristi Hudstrygelse og Korsfæstelse og saa gaa ud og være den samme Dagliglivets Slave og Menneskctræl og Tidens Træl og maaske Djævelens Barn, som du var, da du kom herind. Men jeg er optaget af, om du kan komme ind til det dybeste i dit Væsen og kan give dit eget Svar paa det store Spørgsmaal: »Hvad skal jeg gøre med Jesus, som kaldes Kristus?« Og saa garanterer jeg dig ved alt, hvad der er helligt, at der sker noget med dig; der sker det, at du bliver et andet Menneske den Dag, det Svar bliver givet af dig selv.

Og jeg fortsætter med at sige: du maa tage Standpunkt til vor Herre Jesus Kristus.

Der er meget, vi ikke har Behov at svare paa eller faa Svar paa i denne Verden. Der er meget, som det kan være saa temmelig ligegyldigt for os, hvordan det skal forstaas, og hvordan det skal besvares. Mennesker kommer til mig og spørger mig om min ringe Mening om dette eller hint af Døgnets eller Tidens store, bræn-

dende Spørgsmaal, og jeg svarer: Jeg ved det virkelig ikke. Jeg har ikke haft Tid til at sætte mig ind i det; jeg er for optaget, jeg er for træt; jeg magter det ikke; jeg kan ikke gøre noget ordentlig ved det og lader det derfor ligge og lader andre besørge det. Jeg har min lille Gerning, mit lille Hjul at passe her i Tilværelsen. Du og jeg behøver ikke at besvare eller faa Svar paa alle Spørgsmaal. Du og jeg behøver, naar alt kommer til alt, kun at vide saare lidt for at komme godt og hæderligt og lykkeligt igennem Verden. Det viser sig, at Mennesker, der kun har en snæver Horisont og kun ved ganske lidt baade om det ene og det andet her i Verden, er gaaet saa usigelig lykkelige igennem Livet, og naar de døde, saa er der vokset dejlige Blomster, hvor de har traadt, og deres Minde har været en Velsignelse.

Men ét maa vi tage Standpunkt til, ét maa klares, det er det Spørgsmaal, der arbejder sig frem af Urgrunden i Pontius Pilatus' Sjæl Langfredag Morgen: »Hvad skal jeg gøre med Jesus, som kaldes Kristus?« Jeg skal sige jer, at der er ingen, der er ikke én, som kommer uden om ham. Og jeg kunde sige dig mildt og kærligt, at der er tre Ting, som du ikke kan gøre ved Jesus Kristus.

Du kan ikke undgaa ham, hvordan du saa end bærer dig ad. — Jeg har forsøgt at følge den Tanke igennem Skriften, og jeg er klar over, at hvad vi Mennesker nu end muligt kan undgaa — ham undgaar vi ikke. Det er meget almindeligt at tale om, at vi kan ikke undgaa vor Synd. Det behøver jeg vist ikke her at give en lang Forklaring over. Men jeg vil hellere sige: Der er noget andet, du ikke kan undgaa: Du kan ikke undgaa Jesus, du kan ikke undgaa Guds Kærlighed, for

saa højt elsker han dig, og saa højt elsker han mig, at dersom vi ikke kommer til ham, saa kommer han til os; dersom vi ikke søger ham, dersom ikke Verden søger ham og hans Barmhjertighed, saa gaar han paa blødende Fod Guds Kærligheds Ærinde ud til Menneskene.

Jeg kan ogsaa sige dig en anden Ting, du ikke kan gøre: Du kan ikke sætte noget andet i Kristi Sted i dit Liv. Du kan gøre Forsøg paa det; du kan forsøge at give en anden den Trone i dit Hjerte, der er bestemt for ham; du kan forsøge at sætte en anden Lære eller Teori paa Højsædet; men du skal erfare, at det fylder ikke nok i dit Liv; du skal erfare, at den Kongestol, der hedder dit Hjertes Trone, som er bestemt for vor Herre Jesus Kristus, den kan ingen anden udfylde saaledes, at du bliver et lykkeligt Menneske. Du kan forsøge det. Du har maaske forsøgt det. Se tilbage paa Aarene, der svandt. Du har forsøgt at vende dit Hjerte til mange Ting, idet du vendte dig bort fra ham, som i ophøjet Patos er blevet kaldt den Ærens Konge og det Smertens Menneske. Men jeg spørger dig paa denne stille Morgen: Var det nok for dig? Var det det, der gav din Sjæl den hellige Glæde? Var det det, der tog Brodden ud af din Sjæl? Var det det, der lyste frem over Vejen, og det, der gav dig den stille Viden og det glade Haab — alt det, du satte paa dit Hjertes Trone i Stedet for ham, som bærer Tornekronen i Pontius Pilatus' Palads? Herom vil der blive sagt af mange: Det var Tomhed, alt andet i mit Liv, hver en Følelse, hver en Lidenskab, hver en Forhaabning, som indtog Pladsen i Kristi Sted i mit Liv — det har været Tomhed altsammen fra først til sidst.

Og jeg gaar videre og siger: Det er min inderste,

fulde Overbevisning, at alt, hvad du sætter i Guds Kærligheds Sted i dit Liv, skal alle Dage vise sig at blive din Byrde og din Forbandelse. Jeg gaar et Skridt videre og siger, at du og jeg kan slet ikke forandre Vilkaarene for at være hans Disciple. Der er mange, der har forsøgt at skrive en Anvisning for et Discipelforhold og pege paa Vejen for Menneskene. Der er dem, der har sagt, at naar blot vi tog historisk paa ham og fulgte hans Eksempel, hans ophøjede Ideal, saa skulde vi nok blive lykkelige Mennesker. Men han har selv sagt det Ord, som aldrig dør: »Den, der vil være min Discipel, maa fornægte sig selv, og han maa tage sit Kors op og følge mig efter.«

Og ve det Menneske, der gaar uden om Getsemane med sin Religion! Verden forstaar ikke Getsemane; ikke en af os her forstaar Getsemane. Tag alle teologiske Værker i Verden: Ingen har kunnet beskrive det, der skete i Getsemane, det, der skete hos Kajfas, det, der skete hos Pontius Pilatus, det, der skete, da Jerusalems Døtre gik og græd, det, der skete, da ugudelige Hænder naglede hans Hænder til Korset, det, der skete, da Frelseren raabte sit frygtelige: »Min Gud, min Gud, hvi har du forladt mig.« Det, der skete, da der blev et Mørke over det hele Land i tre Timer — det, der skete, da han sagde: »Det er fuldbragt«, og opgav sin Aand. Verden har aldrig, aldrig fostret noget Menneske, der kunde løse alle de Gaader, der staar i Forbindelse med disse Ting. Det er det, Englene begærer at gennemskue.

Jeg har i min Bogsamling mange forskellige Bøger og nogle, der er skrevet af de ædleste og bedste Aander, der har levet, som indtil deres sidste Stund med hellige Hænder har søgt at drage Forhænget til Side for at se, hvad det var, der skete derinde bagved. Men naar

de har arbejdet sig trætte allesammen, saa synker de ned ved Foden af Jesu Kors, og naar det viste sig, at alt andet svigtede, da blev Korset tilbage, og det syge og bævende Hjerte knæler ned ved Korset og tager alt af Naade. Lovet være Gud, fordi vi ikke kan udtænke Forsoningens Gaade. Lovet være Gud, fordi hans Naades Hav er bundløst, uendeligt, ubeskriveligt. Kom, stakkels forpinte Sjæl, og bøj dig ned! Her er Evighedens store Kærligheds Ocean! Her er Havet uden Strandbred! Sæt ud fra den Strandbred og lad staa til for en Storm fra Evighed til Evighed, og du vil aldrig nogensinde alligevel kunne naa den anden Side af det store Naadens Ocean, Forsoningens evige Hav.

Det kan ej forklares,
det kan kun erfares.

Jeg har sagt, at den, der vil være hans Discipel, maa fornægte sig selv, han maa blive færdig med sine egne Maal og sine egne Hensigter og tage sit Kors op og følge Jesus efter. Det vil vel egentlig sige, at han maa tage Kristi Kors som sit Kors.

Men inden vi slutter vor Betragtning, vil jeg sige dig for det andet — trods det, at jeg har strejfet det — at dette Spørgsmaal sætter dig ikke blot i Forhold i inderste Forstand til dig selv. Dette Spørgsmaal sætter dig i Forhold til Kristus. Hvilken Plads skal han have i dit Liv? Hvad skal jeg gøre med Jesus, som kaldes Kristus? Jeg er lykkelig over, at der ikke staar: Hvad skal jeg gøre med Kirken? Hvad skal jeg gøre med Dogmerne? Hvad skal jeg gøre med den religiøse Kultus?

Vi lever i en Tid, da der er ved at foregaa et religiøst Gennembrud i Menneskesamfundet. Menneskene begynder at spørge og spørge; men endnu har de ikke

Klarhed over, hvad de trænger til. Naar jeg møder Mennesker udenfor de kirkelige, religiøse Kredse, mange Gange dannede, intelligente og ædelt tænkende Mennesker, saa kommer Spørgsmaalet atter og atter frem; men Spørgsmaalet stilles i Forhold til Kirkerne og Præsterne og Dogmerne og til alt dette, som Mennesket har haft at strides om i Tidens Løb. Jeg har altid kun det ene Svar: Gud give, at vi havde mere Kærlighed, mere Taalmodighed, mere aandelig Kraft til at hjælpe de spørgende og søgende Mennesker til Rette. — Bryd kun Staven over al religiøs Kultus, bryd kun Staven over alle Kirker, om du vil, over alle Præster, tag blot Æren fra alt, hvad Mennesker har udspekuleret og sat i System — men stil dig i personligt Forhold til Kristus. Og tager du ham ind i dit Liv, saa forklarer han dig det største i Verden, og saa aabner han dig Guds evige Kærlighed i din Sjæl. Og dersom jeg blev Vidne for et eneste Menneske, som har set Forargelsen af alt det, saa han ikke har kunnet tro hidtil, saa vil jeg i denne Stund føre dig forbi det hele og føre dig hen til Pontius Pilatus' Domhus og sige til dig: Se, hvilket Menneske! Se, din Konge! Prøv paa, om du ogsaa kan finde noget at udsætte paa ham, om dit Hjerte har noget at udsætte paa ham! Vil du da svare i denne stille Time, naar du har set ham staa der i Purpurkappen med Tornekronen paa sit Hoved — vil du da sige, som du har sagt om Kirken og Kirkens Præster og Dogmerne: Bort med det! Korsfæst det! Det er ikke værd, at det bestaar!? Nej — en og anden vil sige: Nej, aldrig vil jeg svare det.

Men saa vel jeg sige: Pas nu paa, at du ogsaa er klar over Svaret, og at du ogsaa ved, hvad du siger.

Jeg hører en og anden sige: Jeg beundrer Kristus!

Hvor jeg beundrer hele hans Liv! Som han kan tage det i Getsemane Have, og som han kan tage det i Kajfas' Palads, og den majestætiske Tavshed, han indtager i Pilatus' Domhus! Hvor jeg beundrer Kristus!

Er det alt? Har han kun din Beundring?

En anden siger: O, jeg føler, at der opstiger en Tilbedelsens Varme i mit Hjerte! Jeg kunde falde ned og tilbede denne herlige, lyse, hvide Krist, som staar der! Jeg spørger: Har du ikke andet tilovers for ham end Tilbedelse?

Jo, siger en anden: Jeg vil gaa ud og tjene ham! Jeg vil ofre Tid og Penge og Ære og Anseelse for ham!

Jeg spørger: Har du ikke andet end det for ham, saa er dit Svar dog heller ikke fyldestgørende, thi dersom du ikke trænger til hans frelsende Naade, hans fuldbragte Værk, det, han har købt med sit Blod, han, Verdens Frelser, saa er du blandt den Flok, som paany raaber: Til Korset med ham!

Men vil du modtage ham, tage ham ind i dit Liv, saa bliver han Guds Offerlam for dig, der borttager din Synd.

Spørgsmaalet sætter os derfor i personligt Forhold til ham. Hvad skal du, hvad skal jeg gøre med Jesus, som kaldes Kristus? — ikke blot Jesus, men med Jesus, som kaldes Kristus, det vil sige Offerlammet for Verdens Synd. Det var den største Time i dit Liv, da du tog ham som din Frelser. Det var den største Time i mit Liv, da Helligaanden aabenbarede det for mig, at han var min Frelser, og det er den største Time, du kan opleve, dersom det sker for dig, at Guds Aand faar Lov til at vise dig, at hele Guds evige Frelse kommer dig i Møde i ham.

Men endnu et Ord.

Dette Spørgsmaal stiller dig overfor en Afgørelse. Hvad skal *jeg* gøre? Og der kommer den Dag i dit Liv, da du vil sige: Hvad skal jeg gribe til?

Livet er fuldt af Katastrofer, og Mennesker stiller deres Hjertes blødende Spørgsmaal ud af en Kvide, som kun deres inderste Hjerte kender. Men hvor underligt det end kan lyde, saa siger jeg det med koldt Blod, og jeg vil sige det, om det saa var i denne Time, jeg holdt min sidste Prædiken og skulde aflægge mit sidste Vidnesbyrd: Alle andre Spørgsmaal blegner — jeg siger ikke, at de er smaa, men de blegner ved Siden af dette ene at faa det Spørgsmaal afgjort og besvaret i sin egen Sjæl: Hvad skal jeg gøre med Jesus, som kaldes Kristus?

Hvorfor?

Maa jeg komme lige hen til dit Hjerte nu til Slutning; maa jeg komme lige ind til din Sjæls Allerhelligste?

Det er saa alvorligt af en eneste Grund — maaske andre vilde komme med andre Grunde, men jeg vil sige: Sæt dem i anden eller tredje eller i fjerde Række. Der er en eneste Grund, hvorfor det Spørgsmaal: Hvad skal jeg gøre med Jesus, som kaldes Kristus? er saa alvorligt, og det er den: Dersom du forkaster ham, saa forkaster du Guds evige Kærlighed til dig, thi Jesus er Guds Kærlighed, aabenbaret i ham, som ofrede sig for vor Synd. Og dersom du har vraget den Skat, dersom du har vraget Guds evige Kærlighed, saa har du skaaret Traaden over, der skal drage din Sjæl ud af Syndens og Sanselighedens Verden og ind i Guds Paradis.

Spørgsmaalet er altsaa egentlig i Dag: Hvad skal jeg gøre med Guds Kærlighed? Og jeg ved, hvordan mit Hjerte længtes i Nætter og Dage, om det dog maatte

lykkes mig at kunne lukke saadan op for Guds Frelse og Guds Kærlighed paa denne stille Langfredag Morgen som aldrig før i mit Liv, ikke pille det ud i Detailler, ikke at begynde at tale vidt og bredt om noget andet end dette, men blot at faa lukket op, saa jeg kunde tage hele din Kærlighed fangen ind for den tornekronede, lidende Kristus, ikke blot Kærlighedens Lykke, men Kærlighedens Vemod og Smerte, saa at jeg maa være med i Verden til at bære hans Lidelser blandt Menneskenes Børn, saa der herefter maa komme dybere Toner fra mit Bryst end nogensinde før, saa der maa blive mere af den hellige Stilheds dragende Magt i mit Liv, som der var det i hans Liv, da han stod for Pontius Pilatus og nænnede ikke at tage sig selv i Forsvar overfor Mængdens Beskyldninger, og da de lagde ham ned paa Korset og naglede ham til Korset, da sagde han: »Fader, forlad dem, thi de vide ikke, hvad de gøre.« O, denne Kærligheds Magt og Majestæt, den kan overvinde vor Synd; det er den fuldkomne Kærlighed, der overvinder Frygten, saa vi bliver mandige og stærke, men ogsaa den Kærlighed, der siger: »Vi elsker ham, fordi han elskede os først.«

AMEN

)R BARMHJERTIGE
'N

Hebræerbr. 5, 1 — 10.

DET er i Virkeligheden Getsemane-Evangeliet, vi er forsamlede om i Dag. Vi føres gennem disse faa Ord ind blandt den gamle Smerte-Haves Træer i den mørke, tunge Forraadelsens Nat. Vi mindes om, hvorledes Kristus sled sig løs fra Disciplene, der fik Lov at gaa med ham ind i Getsemane, hvorledes han ilede et Stenkast bort og kastede sig ned paa Jorden i sin Hjertevaande og udkæmpede en Bønnens Kamp i den tavse Nat, som ingen anden i Verden har maattet gøre det. Et Stenkast bort! — Det betyder, at han kæmpede sin Getsemanekamp udenfor det menneskelige Samfund. Et Stenkast borte! Det betyder: Udenfor den menenskelige Videns og Tænknings Omraade. Lovet være Gud! Evangeliet er ikke bundet af Menneskegrænser eller Tanker, det slider sig altid løs fra det, der vil holde det fast i Timelighedens Baand — og lider hellere alene i Verden end at lade sig binde i Former, Mennesketanker og døde Vedtægter. — Ja, det er i Sandhed Getsemane-Evangeliet. *Vi er her inde i den dybeste og mest guddommelige Mystik.* Ingen Hemmelighed i Verden er saa dyb og uudgrundelig som denne, at det mægtige Væsen, det evige Logos, som Apostlen Johannes forsøger at beskrive i sit Evangeliums første Kapitel, at han under stærke Raab og Taarer og i Dødsangst frembærer sine Bønner i den mørke Nat. Det er i Sandhed Hemmeligheders Hemmelighed. Det er Kristendommens allerinderste Mystik. Engle,

Prædikanter og Filosofer har begæret at gennemskue det, men det var umuligt. Kun de enfoldige og de fattige i Aanden kan betræde den Jord, hvor Guds Søn kæmpede Getsemanekampen. Ogsaa her udbryder vi i et: Lovet være Gud, fordi der er Dybder og Hemmeligheder i Evangeliet, som kun kan erkendes og opleves af dem, der er villige til i Guds Søns Fodspor at gaa ind i Sorgens og Smertens, Selvopofrelsens og Selvhengivelsens Getsemane.

Det er Getsemane-Evangeliet! Vi staar her overfor de onde Magter, overfor det mørkeste og mest grufulde, som Mennesker kunde og kan opleve. O, hvilken ond Aande-Hær, der dog virker i denne af Synden besudlede Verden. Ingen Tunge eller Pen kan beskrive det. Her møder selve Mørkets Fyrste Guds Søn med et sidste Angreb for at hindre ham i at gaa i Guds Plan til Golgata for at sone Menneskenes Synder. Men vi staar ikke blot overfor Tilværelsens største Ondskab; men ogsaa overfor den Kærlighed, som ej noget i Verden er lig. Han viger ikke tilbage. Han gaar frem i Hjertens-Kvide og Sønderknuselse, tager og tømmer det Giftbæger, som vi var hjemfaldne til formedelst vore mange Synder. Hvor er det bevægende og trøstefuldt.

Kærligheden, Hjertegløden
stærkere var her end Døden,
heller giver du end tager,
ene derfor dig behager
Korsets Død i vores Sted.

I vores Sted! Det var Formaalet for hans Komme til Verden, for hans Liv og Død i Verden og — for hans Indgang og Fremtræden i Helligdommen heroventil: I vort Sted.

Kristus som Ypperstepræsten.

Saaledes møder vi ham i dette Kapitel, saaledes omtaler Hebræerbrevet ham igen og igen. Billedet er jødisk, men vi forstaar, hvad det betyder. Den altopofrende Kærlighed, der staar i Helligdommen for Guds Ansigt og gør Forligelse for os.

Om denne Ypperstepræst er der sagt, at han blev fristet i Lighed med os; men det inspirerede Ord føjer ærbødigt til: Dog uden Synd. Han blev *os lig i alle Ting.* Paatog sig vor Natur, gik ind under vore Kaar, bar vore Byrder, vore Sorger, vore Synder. Han blev, som vi, stedt i Skrøbelighed, nedbøjet under Lidelser, som vel ikke i Getsemane var stedfortrædende; men som var en Forudanelse, en Forberedelse til de dybe Vande, der i Gudsforladthedens Nat gik over den Ærens Konge og det Smertens Menneske paa Golgata. Der har været talt og skrevet meget om Kristi Lidelser, men ingen har maalt dem. En Apostel skriver: Kristus led, — den retfærdige for de uretfærdige. Det var maaske derfor, at hans Lidelser var saa haarde, saa dybe, saa grufulde — fordi han, som var den rene, den syndefri, den fuldkomne maatte gaa ind i Kampen med Mørkets Magter og Ondskabens Hære. Det er den Hemmelighed, som Englene begærer at gennemskue.

Og i Teksten fremtræder han ogsaa *som vort ophøjede Eksempel.*

»Jesus, Frelser, dit Eksempel staar i himmelsk Glans for mig.« — Endskønt han var Søn, lærte han dog Lydighed af det, han led, og derfor kan han meddele alle dem, der lyder ham, en evig Frelse.

Lydighed. Det er at gøre Guds Vilje. Hvem gør det? Der er nok, der siger: Herre! Herre!! Man har Teorierne, Ordene, Bekendelsen — og maaske endogsaa Livet og

Moralen i Orden; men hvor er Efterfølgelsen? Kristus kom for at gøre Faderens *Vilje* — ikke sin egen — uden forsaavidt hans egen Vilje gik op i Faderens. Se paa ham. Han svigtede ikke. Han gennemførte Lydigheden, ikke blot i Solskin, men under Skygger, ikke blot i Medgang, men i Lidelser. Hvor vi trænger til at lære af ham! Hvor vi behøver hans ophøjede Eksempel, som alene kan lyse os frem gennem Natten ind i Herligheden. Apostlen siger: »Han blev lydig indtil Døden, ja Korsdøden!« Korsdøden! Det vil sige for os: At vi i Lighed med Kristus giver vort Selvliv hen i Døden, saa vi ikke mere lever os selv, men ham, som er død og opstanden for os.

Han er *vort Eksempel i opofrende Kærlighed.*

Kristus *gav sig selv.* — De gamle jødiske Ypperstepræster gav noget, som de havde i Haanden; de frembar til Herrens Altre Blod og Offerdyrets Kød; men da Kristus kom, bragte han sig selv. Og det er, hvad *vi skal lære af hans Eksempel ikke at give af, hvad vi har, men hvad vi er:* At give os selv. Hans Eksempel alene kan løfte os ind i denne Tilstand.

Han er vort Forbillede i Bønnen. Han frembar sine Bønner under stærke Raab og Taarer. Hvor rørende! Han kunde komme i en saa stærk Sjæleangst og Bevægelse, saa han maatte bryde ud i Hulken og Smertensskrig. Er det ikke underligt, at vi kan være saa flegmatiske paa dette Omraade? Vi, som dog har saa meget i os selv at være ulykkelige over. Vi, som vandrer i en Verden fuld af Lidelser og Ondskab. O, om vi blot i Sandhed vaagede én Time med Jesus, saa vilde vi sikkert ogsaa i denne Henseende gaa ind i hans Lidelsers Samfund.

Hvordan er det fat med dit Bønnens Liv?

Se paa Jesus som vort store Forbillede i Bønnen.

Getsemane-Evangeliet lærer os:

Bønnen i Ensomhed. Dette betyder ikke blot, at vi er alene, men at vi er alene med Gud. Dersom vi lever nær ham, saa kan vi være det i Menighedens Forsamling, i Mængden og Larmen paa Gaden og i Døgnlivets Virksomheder og saavel i vort Kammer bag den lukkede Dør eller paa vort stille Leje. O, hvor vi trænger til denne Ensomhed. Hvor vi trænger til at leve for Guds Ansigt, i hans Nærhed.

Hans Bøn var ydmyg. Han knælede, han faldt paa sit Ansigt. Bibelens bedende Skikkelser gjorde det samme, naar de traadte ind for den Eviges Aasyn. De kunde ikke staa oprejste for hans Aasyn, der sidder paa Universets Kongestol. Hellige Mænd og Kvinder har aldrig behandlet Gud som en Kammerat — end ikke den Enbaarne gjorde det. Alle Aander, der i deres Vilje har været den Eviges Tjenere, har altid haft deres Plads ved hans Fødder eller ved hans Naades Døre som trængende og bodfærdige, der søgte betimelig Hjælp. Ak, hvor har vi her meget at lære. Hvor gaar der meget Formalisme, Aandsforladthed og Vanemæssighed i Svang iblandt Mennesker, der bekender, at de tilhører Gud.Hvor vi dog trænger til en Getsemane-Ydmygelse, der kan bringe os ned, hvor Roserne vokse i Dale.

Det var en sønlig Bøn. Kristus bad ikke som Tjener eller Træl, men som Søn. »Fader, er det muligt?« Hvor godt, at ogsaa her kan vi ligne Kristus! — »Vi modtog en Sønneudkaarelses-Aand, i hvilken vi raaber: Abba, Fader.« Lad os benytte os af vor Barneret og i Troens fulde Forvisning søge dybere og dybere ind i hans Kærligheds Rigdom og gennem Bønnen opleve, at »som

en Fader forbarmer sig over Børn, saaledes forbarmer Herren sig over dem, som frygter ham.«

Det var alvorlig Bøn. Han bad tre Gange de samme Ord. — Vi beder ofte i Overfladiskhed. Vi beder uden den dybtfølte Trang, som ikke gaar bort, før den har modtaget Guds Velsignelse. Det er gribende at se, at han, den ophøjede og evige, paa vaklende Knæ og i en bundløs Angst slæber sig hen til Guds Trones Fodskammel og trygler igen og igen om den samme Ting. Hvilken mærkelig Prædiken! Min Sjæl, glem det aldrig, men lad det være dig en mægtig Paamindelse om, at din Trang er saa bundløs, at naar Guds enbaarne Søn behøvede at bede om den samme Ting tre Gange, saa behøver du at fremholde dine Begæringer for Gud Dag og Nat, indtil du modtager Svaret paa dine Bønner.

Og det var en underdanig Bøn. »Ske ikke min, men din Vilje.« — Her er det, vi fremfor alt behøver at lære. »Hvor ofte er min Bøn: »Din Vilje ske« til dig, o, Gud, med frejdig Tro opstegen; men naar jeg saa din Vilje fik at se, jeg mærker grant, jeg mente kun min egen« (Zakarias Nielsen). Vi arme, kortsynede og egenkærlige Væsener er ogsaa ofte egenraadige, saa vi vil gaa vore egne Veje og have vor egen Vilje, og derfor trænger vi altid til at leve med vor Opmærksomhed rettet paa ham, der, endskønt han var Guds Søn, lærte Lydighed af det, han led, og fremfor alt gælder det om, at vi lærer at bede i den Troens og Lydighedens Underdanighed, der lægger alt i Guds Hænder, saa vi ogsaa modtager Bønhørelsen af de Faderhænder, der rummer den Hjælp, vi behøver, og som kan naa til os, hvor vi end er.

Han blev bønhørt i sin Ængstelse.

Vi faar ikke altid den Ting vi beder om, men vi faar altid mere, end vi beder om og langt mere end vi fortjener. Han blev ikke fri for at tømme Kalken, men han fik Kraft til at tømme den.

Og det samme kan vi opleve, og mange af os har vel oplevet det igen og igen.

Gud bønhører altid sine Børn, men han giver os efter sin Herligheds Rigdom i Kristus langt overflødigere, end vi forstaar at bede ham om.

Dersom vi efterlever vort store Forbilledes Eksempel i Bønnen, er der ikke Tal paa de Overraskelser, Himlen har gemt til os.

Kristus blev stille.

Det er ogsaa det, vi skal lære. —

En ung Skolelærer sad ved sin Hustrus Dødsleje. Da hun lukkede sine Øjne, overgav hun ham Omsorgen for deres lille fireaarige Piges Opdragelse og Fremtid. Hun var Moderens udtrykte Billede; han elskede at have hende omkring sig ved Dag og ved Nat. Hver Dag tog han hende med ind i Skolen, hvor hun sad paa en lille Stol ved hans Kateder, og Formaningen lød hver Morgen: »Du skal være stille i Dag, lille Esther.« En Dag var Provsten paa Skolevisitats, og efter at han havde spurgt det ene Barn efter det andet, hvad de lærte i Skolen, spurgte han ogsaa den lille Pige: »Hvad lærer du, min lille Ven?« »At være stille,« lød det yndige Svar.

O, om der altid i enhver af os maa være et lydigt Guds Barn, der i Lighed med Barnet maa lære i Livets Skole at blive stille.

Stille kun, stille kun,
alt skal blive godt i Herrens Stund.

AMEN

KAN VI STOLE PAA OS SELV?

Sakarias 4—6.

NAAR man har været Prædikant i saa mange Aar, som jeg har været det, hørt saa mange Taler og set, hvor lidt det har virket og nyttet, saa faar man ikke Overtro hverken paa Ord eller Former, og saa ved man rigtig godt Ugen før Pinse, Aftenen før Pinse og Natten før Pinse, at det bliver ikke Pinse, fordi man taler over Pinseteksten til en stor Forsamling Pinsemorgen.

Nej, der skal noget helt andet til, før at Pinseaanden kan faa Magt i Menneskenes Sind og faa Lov at virke i deres Liv, og derfor er der maaske ogsaa mange, som synes, at det, der skal siges her, er underligt og noget udenfor Dagsordenen.

Men lad os alligevel se paa det.

Det er da ganske enkelt det lille Spørgsmaal, som lægges frem til Besvarelse i inderlig Bøn til Gud:

Kan — du — stole — paa — dig — selv?

Kan du stole paa *dig selv!* Spørgsmaalet bringer maaske en og anden til at studse. Havde jeg spurgt: Kan du stole paa *Gud?* var der maaske blevet svaret Ja, men dette Svar havde alligevel ikke været tilfredsstillende.

Der er mange, der stoler paa Gud, men naar alt kommer til alt, stoler de fleste Kristne uhyre meget paa sig selv — paa andre Mennesker eller paa Midler, som er af denne Skabning.

Der er saa megen Guds-Tro i Stillevejr og saa saare lidt, naar det stormer, og Bølgerne gaar højt.

— Eller havde jeg i Dag sagt: Du *kan* stole paa Gud, da havde I alle givet det sit hjerteligste Bifald. Men det Spørgsmaal, som jeg vælger i Dag, bringer os ind i den allerdybeste Ransagelse. Det bringer os til at gaa ind i os selv og undersøge, hvordan vort Gudsforhold er, og hvordan vi lever med ham i denne Verden.

Kommer man dybt nok ind i Beskuelsen af det Spørgsmaal, kommer man ogsaa snart til den Erkendelse, at alle vore Fald, Elendigheder og Ulykker bunder i dette ene, at vi stolede paa os selv, regnede med vort eget — og kom til kort.

Lad os se paa de Mennesker, der stolede paa sig selv. Jeg tør ikke give Luft for den Verden af Tanker, som myldrer frem og kræver Tid og Plads i Prædikenen, — thi da skulde jeg tale om, hvorledes det gik Kirken og Kirkens Mænd, da de begyndte at stole paa sig selv kun nogle faa Aar efter Pinsedagen. Vi vilde da se et frygteligt Værk. Jeg kan ganske kort sige, at én af Grundene, til at det ser saadan ud i Verden, som det gør i Dag med Krig og Mord, Bombardement og giftige Gasskyer, hvor hvide, lyse og glade Foraarsskyer skulde sejle, kun *udelukkende skyldes det, at Guds Menighed satte andre end Gud paa sin Trone!* Den hellige Kraft og aandelige Indflydelse, han udøste over sin Menighed den første Pinsedag, blev regnet for mindre værd, og andre Stemninger og Midler blev sat i Stedet.

Ser vi paa de bibelske Personer, som stolede paa sig selv i Stedet for paa Gud, opfyldes vi af tragisk Frygt. *Samson*, der en Tid i sit Liv var saa stærk, at han bragte Fjendernes Lejre til at vige, knustes til

sidst af sin egen Magt, fordi han gav Adgang for andre Indflydelser over sin Aand. Unge *Saul*, der var saa fyldt af den Helligaand, at han blev regnet for en af Guds Profeter i Israel, blev til sidst saa stolt og selvsikker, at Guds Aand veg fra ham, og der kom en Tid i hans Liv, hvor han ikke vidste bedre i sin Nød end at gaa til en Heks for at blive spaaet, og efter at have hørt hende styrtede han sig i sin forbitrede Aandskvide i sit Sværd paa Gilboas Bjerge. Eller ser vi hen til *Peter* — ja, vi kender hans Skæbne — om end alle forlader dig, Herre, jeg skal nok blive hos dig — nej, vi behøver ikke at bruge mange Ord om ham! De Mennesker, der stolede paa sig selv, bedrøvede Guds Aand paa mange Maader, og hver Gang, vi sætter noget andet i den Helligaands Sted, har vi bedrøvet ham, der elsker os ømmere end nogen Moder.

Vi lægger ogsaa Mærke til, at de Mennesker, der stolede paa sig selv, *forfejlede deres Mission.*

Hvis jeg en Dag blev syg og gik til Lægen, og han erklærede, at der var ikke Haab for mig mere end højst et halvt Aar, thi jeg led af Kræft, og jeg alligevel fortsatte med at prædike, saa godt jeg kunde, og jeg ikke stolede paa mig selv, men lod den Helligaand fylde mig, vilde jeg være i Stand til alligevel at vinde mange Mennesker for Gud. Min Mission var da ikke forfejlet. Den Helligaand forfejler aldrig sin Mission der, hvor han faar Lov til at raade. Hvis min Sjæl og Vilje var gennemsyret af den Helligaand, men mit Legeme var svagt paa Grund af en Hjertesygdom, og jeg midt i en Prædiken faldt død om af et Hjerteslag, vilde de fattige Brudstykker af Ordet være nok til at vinde min Forsamling for Guds Rige! Saa stærk er den Helligaands Kraft! Men dersom jeg for-

fejlede mit Livs Muligheder, medens alle Guds rige Forraad staar til Raadighed, da vilde hele min Mission være forgæves og forfejlet.

Ser vi videre paa de Mennesker, der stolede paa sig selv, ser vi, at *de blev saare ulykkelige.*

— — —

Vi Mennesker taler om Ulykker, som vi har Forstand til. Er det nu altid en Ulykke at tabe sit *Helbred*, sine *Venner*, sine *Penge*? Ingenlunde! Nogle af dem, der har løftet Verden op til Guds Hjerte paa Bønnens stærke Vinger, har været fattige, syge og venneløse i verdslig Forstand. Du maa søge i denne Bog (Biblen) og læse den Blad for Blad, Bog for Bog, og den taler ikke om anden Ulykke paa denne Jord end den: At have kendt Gud og forladt ham.

Kan du stole paa dig selv? Nej, *det* kan du ikke. Der er kun et, der giver Hvile, et Ord, der rammer — rammer, *fordi* det er Gud, der har sagt det, og det er: »Ikke ved Magt og ikke ved Styrke, men ved min Aand!«

Ved min Aand —! Vi trænger kun til at vide, hvad Gud mener om Sagen. Det kan være os saa fuldstændig ligegyldigt, hvad jeg eller en anden Prædikant mener — lad mig faa at vide, hvad *Gud* mener om Tingene. Det er Spørgsmaalet.

Han siger kærligt: »Forlad dig ikke paa dig selv, forlad dig paa Herren, men ikke fast paa din Forstand.« Vi véd saa vældig meget, men er alligevel som umyndige Børn og store Daarer. Jesus sagde engang noget om det, der er skjult for de vise og forstandige, men som skulde aabenbares for de fattige og enfoldige i Troen. Og disse Ord er saa trøstefulde, saa de maa

fylde enhver, der føler sin egen Uværdighed med inderlig Glæde.

Jeg vandrede engang en Søndag Formiddag en dansk Mil i London i et Regnvejr, jeg aldrig har kendt Magen til herhjemme. Jeg vilde høre en af Verdens mest berømte Prædikanter — ham, som for over 10 Aar siden nedlagde sit Embede for at tage andre Opgaver op ude i Verden, men som nu for nylig blev kaldt tilbage af sin Menighed igen, fordi man ikke har fundet nogen, der var fyldt af den Helligaand som han. Det er gamle *F. B. Meyer* ved Christ Church ved Londonbroen. Jeg kom ind i hans Kirke, gennemblødt og forfrossen, for at høre ham — og jeg forundredes. Han traadte frem for en stor Menighed med en Prædiken, der var næsten uden Form, næsten ingen Veltalenhed og meget lidt »Prædiken« — alt var sønderbrudt og løst, for at Guds Lys saa meget bedre kunde skinne gennem ham og den Helligaand forplante sig til Menigheden. Han slog kun paa dette ene i sin Tale: *I maa forkaste alt, Venner, vende jer fra alt andet og stole paa den Hellige i Israel!*

· Ak ja — Kirken er ved at dø af teologiske Professorers Foredrag. Kirken dør af den stereotype Postille-Form for Prædikener. Kirken dør, fordi der er saa faa lysende Eksempler til Efterfølgelse! O, fald paa Eders Ansigt og bed Gud, at Kirken maa blive frelst og faa Guds Tanker i Stedet for Mennesketanker.

— *Vi stoler mere paa vore Samvittigheder end paa Gud.* Samvittigheden kan dog stundom være noget af det mest bedrageriske i Verden. Man har Mennesker, der slaar andre Mennesker ihjel og mener i deres Samvittighed, de gør Gud en Tjeneste dermed! Hvad var det, der gjorde, at Paulus en Tid i sit Liv fnøs mod

de første Kristne og slog dem ihjel? Han var jo en fin, dannet Mand; men hans Samvittighed formørkede hans Forstand. Ak, Hjertet er det mest bedrageriske i Verden, mere end alle Ting. Forlad dig ikke paa din egen Kraft. Din »hellige« Vrede er maaske saa uren, at Englene væmmes ved den. —

Men hvad skal jeg da stole paa? spørger du. Lad mig læse for dig: »Ikke ved Magt, ikke ved Styrke, men ved Aand,« siger den Herre Zebaoth. Sagt med faa Ord *er det, der skal til, at Gud vil blotte os for alt, hvad der hedder vore egne Hjælpekilder.*

I Bibelen staar der aldrig noget om, at det ene Menneske skal ydmyge det andet. Biblen derimod taler meget om, at vi skal paaminde de uskikkelige, trøste de modfaldne, tage os af de skrøbelige og være langmodige imod alle. Dømmer ikke, at I ikke selv skal dømmes! Det er kun Herren, der maa ydmyge et Menneske. Lad os derfor bøje os og bede om, at vi maa blive afklædte for alt vort eget, saa vi stoler paa os selv. Ikke ved aandelige Kræfter i os selv, ikke ved Intelligens, ikke ved Viden, ikke ved Penge — aah lad os blive udtømte for alt.

Vi taler saa meget om Pinse, men tænker saa lidt over det. Husk paa, hvorledes den første Pinse kom. 12 Apostle og 70 andre Mennesker gik op paa en Sal i Jerusalem og bad daglig. En Morgen ved Bønnemødet viste der sig pludselig Ildtunger over deres Hoveder, og en elektrisk Kraft gennemstrømmede dem, og de vandt samme Dag 3000 Mennesker. Atter er det Pinse, og atter strømmer Mennesker til Kirkerne — nogle har nyt Tøj paa første Gang, og andre maa gaa i det gamle og ærgre sig over, at det nye ikke blev færdigt til Tiden.

Saa synges og prædikes der, og saa er Klokken endelig 12, og naar Søndagsskolen er forbi, tager vi i Skoven.

Men i Himlens Navn — er det Pinse? Nej. Pinse er at blive udtømt for sit eget, blive i Salen i Jerusalem, indtil Kraften fra det høje kommer. O, du levende Gud, — giv os alle en saadan Pinse!

Jeg skal slutte med at nævne Vejen til Kraft, tre Stier til Kraftkilden. Den første Vej er *Lydighed imod Guds Ord.* Ingen har nogen Sinde erholdt og bevaret en høj Naade uden igennem absolut Lydighed. Herren give os, at vi maa varme vore Hjerter ved Lydighed mod Sandheden, saaledes som den er fremstillet i Guds Ord. Den anden Vej er *Efterfølgelse af Frelserens Eksempel.* Se paa Jesus!! Hold op med at se paa Menneskene!!! Vi har det daarligt med Gud, naar vi ser paa Menneskene. Vi har det godt med Gud, naar vi ser paa Jesus. Se paa ham, saa bliver der Solskin, og fredfyldt Dagens Time gaa.

Ser jeg i Jesu Aasyn ind,
bli'r der sollyst i mit Sind.

synger vi i en af vore kønne, aandelige Sange. Han bliver en »Liljen udi Dalen, han bli'r mer' end alt for mig.« Ved at følge ham mærker vi Liljens Duft gennem Døgnets Larm, i den lange Nats Stilhed, og naar vi engang ligger med Dødsdug paa Panden.

Ikke for ingen Ting er Verdens helligste Bog, næst efter Biblen, kaldet »Kristi Efterfølgelse« — ja, følg ham, tab ham ikke af Syne. Lever du nu i Lydighed mod Ordet og i uafladelig Beskuelse af Ofret, saa kommer vi ind paa den tredje Vej, der fylder dit Liv med Kraft, — den Helligaands Kraft. *Luk op for den Helligaand!*

Hvorledes kan dette ske? Er Vejen ikke klart anvist? Viser ikke saa at sige hvert Blad i Biblen og alle hellige Mænds og Kvinders Erfaringer os, saa vel som den mægtige Begivenhed paa Pinsedagen, at det er gennem ydmyg, troende og vedholdende Bøn, at Gud-indviede Mennesker erholder Kraften af det Høje? Prøv den — da bliver det Pinse hver Dag i dit Liv, og du kan synge Pinsesalmen selv ved Juletid. Saa straaler Solen over os i al sin Glans, naar vi gaar i Graven. Maa vi da faa en Pinse, der giver Frugt ved den Helligaand.

AMEN!

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 09 05 07 01 022 7